

**II. Dokážeme víc, než si myslíme:
pro žáky 3.–5. ročníku ZŠ**

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

1	Vzdělávací program a jeho pojetí	3
1.1	Základní údaje	3
1.2	Anotace programu	4
1.3	Cíl programu	4
1.4	Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu.....	4
1.5	Forma	6
1.6	Hodinová dotace	6
1.7	Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny	6
1.8	Metody a způsoby realizace	6
1.9	Obsah – přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace.....	8
1.10	Materiální a technické zabezpečení.....	11
1.11	Plánované místo konání.....	11
1.12	Způsob realizace programu v období po ukončení projektu	11
1.13	Kalkulace předpokládaných nákladů na realizaci programu po ukončení projektu.....	12
1.14	Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití	13
2	Podrobně rozpracovaný obsah programu	14
2.1	Tematický blok č. 1 (Poznávací a komunikační aktivity) – 4 h.....	15
2.2	Tematický blok č. 2 (Komunikace a společné řešení situací) – 4 h.....	20
2.3	Tematický blok č. 3 (Důvěra a odpovědnost za celek) – 4 h.	22
2.4	Tematický blok č. 4 (Zvnitřnění prožitého a reflexe programu) – 4 h.....	26
3	Metodická část.....	29
3.1	Metodický blok č. 1 (Poznávací a komunikační aktivity) – 4 h.	31
3.2	Metodický blok č. 2 (Komunikace a společné řešení úkolů) – 4 h.	44
3.3	Metodický blok č. 3 (Důvěra a odpovědnost za celek) – 4 h.....	49
3.4	Metodický blok č. 4 (Zvnitřnění prožitého a reflexe programu) – 4 h.	57
4	Příloha č. 1 – Soubor materiálů pro realizaci programu	63
5	Příloha č. 2 – Soubor metodických materiálů	65
6	Příloha č. 3 – Závěrečná zpráva o ověření programu v praxi	80
7	Příloha č. 4 – Odborné a didaktické posudky programu.....	90
8	Příloha č. 5 – Doklad o provedení nabídky ke zveřejnění programu.....	105
9	Nepovinné přílohy	106

1 Vzdělávací program a jeho pojetí

1.1 Základní údaje

Výzva	Budování kapacit pro rozvoj škol II
Název a reg. číslo projektu	Demokracie zážitkem; CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_32/0008093
Název programu	Dokážeme víc, než si myslíme
Název vzdělávací instituce	CEDU – Centrum pro demokratické učení, o.p.s.
Adresa vzdělávací instituce a webová stránka	U Železné lávky 557/6, 118 00, Praha 1 http://www.skolaprodemokracii.cz/
Kontaktní osoba	Mgr. Tomáš Hazlbauer
Datum vzniku finální verze programu	22. 6. 2019
Číslo povinně volitelné aktivity výzvy	Aktivita č. 7 – Kompetence pro demokratickou kulturu
Forma programu	Prezenční
Cílová skupina	Žáci 3.–5. ročníků ZŠ
Délka programu	16 h.
Zaměření programu (tematická oblast, obor apod.)	Podpora rozvoje kritického myšlení s cílem chránit děti a mládež před manipulací vedoucí k rizikovému chování, podpora aktivit vedoucích k aktivnímu osobnímu rozvoji a k ochraně zdraví v propojení všech jeho složek (sociální, psychické a fyzické).
Tvůrci programu	Mgr. Petr Bureš, Mgr. Terezie Vávrová
Odborný garant programu	Mgr. Petr Bureš
Odborní posuzovatelé	Mgr. Jan Froněk, Ph.D., a Mgr. Jaroslav Novák
Specifický program pro žáky	ne

1.2 Anotace programu

Program je určen žákům 3.–5. ročníků. Právě tato věková skupina je často podceňována v tom, že jsou tito žáci na rozvoj demokratických kompetencí „ještě příliš malí“. Ukazuje se však, že tito žáci jsou naopak velmi připraveni na přebírání odpovědnosti, na rozvoj respektu ke druhým i na posilování vlastní sebedůvěry. Díky rozvoji těchto postojově-dovednostních kompetencí žáci budují základy vlastního občanského postoje. Tento zážitkový program v žácích „startuje“ chuť zajímat se o školní společenství a participovat na rozhodování.

1.3 Cíl programu

- Účastníci programu díky zážitkovým aktivitám zaměřeným na aktivní naslouchání zlepší své komunikační dovednosti.
- Účastníci programu posílí schopnost čelit výzvěm a přebírat odpovědnost za své okolí.

1.4 Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu

K. k učení

– *Pravidlo plachého jelena* uvedené na začátku programu slouží žákům k vlastní regulaci hluku během realizace programu. Tím je naplněno: „Slušně požádá spolužáky v bezprostředním okolí, aby se ztišili, pokud potřebujete klid; respektujte, když stejný klid potřebují naopak oni.“ (Tematický blok č. 1, téma č. 1 – Organizační náležitosti a společné naladění)

– S žáky procvičujeme *vhodné formy žádosti* o požadované změny. Jedním z doporučení je dobře se dohodnout s daným člověkem na příhodném čase schůzky či sdělení. Tím je naplněno: „Potřebujete-li se poradit, dohodne se na podmínkách (místo, čas, doba trvání), pokud dotyčná osoba (spolužák, učitel, jiný dospělý) nechce či nemůže ihned.“ (Tematický blok č. 3, téma č. 3 – Návčik vhodné komunikace)

– Žáci řeší *skupinové aktivity*. Na závěr těchto aktivit (a nejen v těchto aktivitách) následuje *reflexe činnosti a procesů*, které se ve skupině při řešení udály. Tím je naplněno: „Jednoduše popíše, jak pracoval na určitém úkolu, co ho bavilo, co se mu dařilo, co se mu nedařilo nebo v čem udělal chybu.“ (Tematický blok č. 1, téma č. 2 – Uvědomění si názvu programu, skupinová spolupráce a komunikace ve skupině)

Žákům jsou ukázány (a žáci si následně sami procvičí) *vhodné a nevhodné formy chování při komunikaci*. Následuje reflexe s otázkami na využití těchto doporučení v jejich reálném životě. Tím je naplněno: „Formuluje, jaký význam má získaná informace pro běžný život, a propojuje nově získané informace s předešlými zkušenostmi.“ (Tematický blok č. 3, téma č. 3 – Návčik vhodné komunikace)

K. k řešení problémů

V prvním bloku odpoledního programu žáci řeší *skupinové a kooperační aktivity*. Jako skupina musí přijít na vhodné řešení problému a shodnout se na strategii řešení. Tím je naplněno: „Uřídí, čeho se problém týká.“, „Odhadne, co způsobuje problém, a navrhne možnosti, které by při řešení mohl použít.“ (Tematický blok č. 1, téma č. 2 – Uvědomění si názvu programu, skupinová spolupráce a komunikace ve skupině)

Žáci získají informace o *vhodných a nevhodných způsobech chování při komunikaci*. Následně si zkouší prostřednictvím inscenačních metod aplikaci nabytých znalostí. Tímto je naplněno: „Vybírá vhodnější řešení z navržených možností a obhájí je.“ (Tematický blok č. 3, téma č. 3 – Návčik vhodné komunikace)

K. komunikativní

V aktivitě „Známe se“ žáci prezentují před celou skupinou daný text. Na závěr probíhá zpětná vazba od spolužáků. Tím je naplněno: „Souvisle a zřetelně vypráví krátký příběh nebo popisuje jednoduchou situaci, uvědomuje si přítomnost posluchačů.“, „Mluví nahlas a zřetelně, přímo k adresátům, řeč těla slouží sdělení.“ (Tematický blok č. 2, téma č. 1 – Bližší poznání a řešení skupinového úkolu)

Žáci získají informace o vhodných a nevhodných způsobech chování při komunikaci. V inscenačních scénkách řeší žáci prožité situace s nově nabytými zkušenostmi a znalostmi. Zamýšlí se a řeší, jak by nyní mohli vyřešit stejnou situaci jinak. Tím je naplněno: „Přemýšlí o názorech druhých (chce je slyšet, není k nim hluchý) a respektuje, že mohou mít názory odlišné od jeho.“, „Přijme, když druhý nesouhlasí s jeho názorem (nezlobí se na něj pro jeho názor).“ (Tematický blok č. 3, téma č. 3 – Návčik vhodné komunikace)

K. sociální a personální

V prvním bloku odpoledního programu žáci řeší skupinové a kooperační aktivity. Žáci přicházejí na to, že nejprve se musí vzájemně vyslechnout, probrat návrhy řešení a úkol realizovat. Při závěrečné reflexi každého úkolu zazní otázka na role a jejich rozdělení ve skupině. Tím je naplněno: „Než začne pracovat, probere vlastními slovy s ostatními ve skupině zadaný úkol.“ a „Rozdělí si ve skupině role, které jsou v zadání vymezeny, případně použije známé role.“ Během reflexe se naplní i kompetence „Navrhuje, co by se příště mělo dělat jinak“. (Tematický blok č. 1, téma č. 2 – Uvědomění si názvu programu, skupinová spolupráce a komunikace ve skupině)

V aktivitě „Známe se“ skupina po skončení aktivity doporučuje mluvčímu, co by měl příště dělat jinak při prezentaci textu před ostatními a naopak poskytuje zpětnou vazbu, co se mu při prezentaci dařilo. Tím je naplněno: „Vyslovuje své ocenění nápadů a práce druhých.“ (Tematický blok č. 2, téma č. 1 – Bližší poznání a řešení skupinového úkolu)

Ve čtvrtém bloku odpoledního programu se realizuje aktivita „Mizející kra“, která je často náročná na zvládnání frustrace žáků. Reflexe je vedena s ohledem na neshazování viny za neúspěch na druhé. Tím je naplněno: „Při potížích nebo nezdaru neshazuje vinu na druhé.“ (Tematický blok č. 4, téma č. 2 – Skupinový zážitek a ukončení kurzu)

K. občanská

V aktivitě „Kde bych chtěl být“ žáci vyjadřují své osobní názory a pocity. Skupinu vedeme k vyslechnutí mluvčího a ke vzájemnému respektování. Tím je naplněno: „Vyslechne názor druhých až do konce, zdržuje se odsuzujících komentářů, neposmívá se.“ a také „Emocím druhých se neposmívá, nedělá opovrhlivé poznámky.“ (Tematický blok č. 1, téma č. 2 – Uvědomění si názvu programu, skupinová spolupráce a komunikace ve skupině)

V aktivitě „Pozvání ředitele školy“ žáci rozhodují, jaká témata vyberou pro představení školy řediteli. Tím je naplněno: „Za pomoci učitele žák ve skupině posuzuje, zda má dost informací k tomu, aby se mohl rozhodnout.“ (Tematický blok č. 4, téma č. 1 – Využití nacvičených forem komunikace a bližší poznávání spolužáků)

K. pracovní

Žáci řeší *skupinové a kooperační aktivity*. Musí si ve skupině naplánovat dílčí kroky ke splnění daného úkolu. Tím je naplněno: „Naplňuje s pomocí učitele dílčí činnosti nutné ke splnění úkolu.“ (Tematický blok č. 2, téma č. 1 – Bližší poznání a řešení skupinového úkolu)

1.5 Forma

Co se týká organizační formy realizace programu, dá se program realizovat ve dvou časových formátech.

1. formát – program se realizuje ve škole a žáci přespávají doma.

Oba dva dny žáci začínají se začátkem vyučování ve škole. Po prvním dni kurzu odcházejí žáci domů a přicházejí druhý den na další den realizace.

2. formát – program se realizuje ve škole a žáci přespávají ve škole.

První den kurzu začíná po vyučování. Po skončení prvního dne žáci přespávají ve škole a druhý den se začíná ráno.

Druhý formát s přespáváním ve škole jsme ověřovali dvakrát a doporučujeme ho více než formát první.

1.6 Hodinová dotace

Tento program má celkovou dotaci 16 hodin a je rozdělen na dva dny po osmi hodinách. Jedna hodina představuje 45 minut.

1.7 Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny

Předpokládaný počet účastníků je 25–30 žáků. Cílovou skupinou jsou žáci 3. až 5. ročníků základní školy.

1.8 Metody a způsoby realizace

Princip zážitkové pedagogiky

Náš kurz je postaven na principech zážitkové pedagogiky. Její hlavní myšlenkou je propojení prožitku s emocemi při učení. Pokud totiž u nějaké činnosti prožijeme silnou emoci, tak si událost více pamatujeme. Z tohoto důvodu vystavujeme žáky různým herním situacím s cílem je zcela zabrat do dané aktivity a tím u nich vyvolat přirozené reakce, emoce a prožívání (Slejšková).

Herní situace či simulace jsou sice jenom „jako“, ale pocity, reakce a prožívání žáků jsou skutečné. A pokud se žák dostane v budoucnu do podobné situace, může těžit z již prožité zkušenosti v herní situaci. Ukažme si příklad: Žák na kurzu popisuje před všemi svými spolužáky svůj výrobek. Při prezentaci může zažívat pocity nervozity, nejistoty, zjišťuje, že pod stresem nenachází slova, nebo naopak může mít před prezentací obavy a zjistí, že není z čeho... V reflexi má možnost se zpětně za těmito svými pocity ohlédnout, zamyslet se, čím to bylo, získat pohled na svůj projev od svých spolužáků. Zanedlouho může být žák vybrán prezentovat projekt své třídy před učitelským sborem. A zde může čerpat ze své již prožité zkušenosti – prezentace před třídou.

Terminologické zastavení

V zážitkové pedagogice se často dočtete o zážitku, prožitku a zkušenosti. Pojdme si ukázat, jaký je mezi nimi rozdíl a jak spolu tyto pojmy souvisejí. Základní pomůckou nám může být časová posloupnost.

Jirásek uvádí, že „jestliže právě teď v daném přítomném okamžiku a momentu něco zakouším“, tak se hovoří o **PROŽITKU**. V případě, že „se vracíme k prožité události ve vzpomínce či v reflexi“, tak hovoříme o **ZÁŽITKU**. S odstupem času se může ze zážitku, zejména pod vlivem vědomého ohlédnutí a analýzy, stát **ZKUŠENOST**.

Drahanská popisuje souvislost mezi prožitkem, zážitkem a zkušeností následovně: „Pokud něco plně prožíváme, málokdy od toho máme ve stejné chvíli také patřičný odstup. Teprve po čase se stane z prožitku zážitek, kterému přiřazujeme hodnocením nejrůznější kvality na škále libosti či nelibosti. Význam i hodnocení zážitků se v čase navíc může měnit. To, co nám připadalo jako nejhorší zážitek života, můžeme později vnímat jako velký přínos do našeho osobního rozvoje. A tak se postupně ze zážitků stávají zkušenosti.“

Metoda zážitkové pedagogiky

Metoda zážitkové pedagogiky je postavena na třech provázaných pilířích. Jedná se o: **ZÁMĚR** – **PROGRAM** – **REFLEXE** (Drahanská).

1. ZÁMĚR

Záměr nám slouží k ujasnění, co děláme, pro koho to děláme a co chceme, aby účastníci zažili. Důležitou součástí záměru je formulování cílů kurzu.

2. PROGRAM

V programové části dochází k realizaci záměru. Hovoříme o tzv. programových prostředcích, které dávají záměru reálnou podobu. Zde můžeme použít širokou škálu metod, her, aktivit, simulací. Autor kurzu či programu se zde stává kuchařem, který musí dobře vážit, jaký program kdy použije, a neméně důležité je i forma zadání. Program je pouze prostředkem a ne cílem.

3. REFLEXE

Po realizaci daného programu, hry či aktivity dochází k ohlédnutí – reflexi za prožitým. V tuto chvíli dochází k přerodu prožitků na zkušenost. V reflexi účastníci zjišťují a odpovídají si na otázky: K čemu jsme vlastně danou hru či aktivitu hráli? Co jsme vlastně prožili? Jaké jsme tím získali zkušenosti a jak tyto zkušenosti souvisí s naším reálným životem? Jinými slovy se v reflexi snažíme dojít k výstupům celého učebního procesu.

Použitá a doporučená literatura:

Slejšková, Lucie. *Škola zážitkem*. Praha: Prázdninová škola Lipnice, 2013.

Drahanská, Petra. *Učení prožitkem*. Račice: Petra Drahanská, 2020.

Jirásek, Ivo. *Zážitková pedagogika*. Praha: Portál, 2019.

Způsob realizace:

Program se dá realizovat bez přespaní ve škole – pak začíná první den ráno a žáci po prvním dni konání odcházejí domů. Druhý den přicházejí ráno na další den programu.

Na základě ověřování doporučujeme variantu programu s přespaním ve škole. Společně strávený čas, kdy žáci nemají program, přispívá ke stmelení skupiny a ke společným zážitkům. Rizikem, které je potřeba zohlednit, je větší míra únavy žáků druhý den právě kvůli přespávání ve škole. Je proto nutné do programu zařadit více aktivizujících krátkých hráček, tzv. vzpruh.

1.9 Obsah – přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace

Tematický blok č. 1 (Poznávací a komunikační aktivity) – 4 h.

Tímto blokem začíná celý program. Na začátku programu žákům představíme organizační strukturu kurzu a seznámíme je s pravidly chování. Dále jsou zařazeny aktivity k přeladění na programovou linku, práce s názvem programu a hledání, co máme společného ve skupině. Na závěr bloku jsou zařazeny kooperační aktivity, ve kterých si žáci nastavují pravidla pro vzájemnou spolupráci a komunikaci ve skupině. Celkovým cílem je nastavení respektující atmosféry mezi žáky.

Téma č. 1 (Organizační náležitosti a společné naladění) – 1 h.

V prvním tématu žáky přivítáme, řekneme organizační náležitosti a uvedeme aktivitu k přeladění na program kurzu.

Seznam aktivit:

- Přivítání, časová organizace kurzu – 0,25 h.
- Pravidla chování na kurzu – 0,25 h.
- Chytí prst – 0,25 h.
- Kde bys chtěl být – 0,25 h.

Téma č. 2 (Uvědomění si názvu programu, skupinová spolupráce a komunikace ve skupině) – 3 h.

Tento blok je zaměřen na uvědomění si názvu kurzu „Dokážeme víc, než si myslíme“. Na uvědomění si situací, kdy se museli žáci nebo někdo v jejich okolí překonat. Dále jsou aktivity zaměřeny na podporu tmelení skupiny, vzájemné spolupráce a komunikace.

Seznam aktivit:

- Evokace názvu programu – 0,25 h.
- Co máme rádi – 0,5 h.
- Dokážeme víc, než si myslíme – 0,25 h.
- Kooperiční a skupinové aktivity – 2 h.

Tematický blok č. 2 (Komunikace a společné řešení situací) – 4 h.

Večerní blok je věnován hlubšímu vzájemnému poznání žáků a řešení skupinového úkolu, ve kterém žáci využijí a procvičí si nabyté zkušenosti z předchozího bloku. Dále pokračujeme v tématu překonávání se při aktivitě „Člověče, nezlob se“. Večerní blok uzavírá reflexe celého dne.

Téma č. 1 (Bližší poznání a řešení skupinového úkolu) – 2 h.

Večerní blok zahajujeme aktivitou „Známe se“, ve které dobrovolník odpovídá přede všemi žáky na připravené otázky týkající se jeho oblíbených činností nebo věcí. Tato aktivita je opakovaně vkládána do programu tak, aby se stihli vystřídat všichni žáci, kteří mají chuť odpovídat na otázky. Pokračuje se aktivitou „Stavba věže,“ kdy je úkolem skupiny vytvořit z nabídnutého materiálu co největší věž a vytvořit pozvánku na prezentaci stavby. Skupina se musí domluvit na společném postupu.

Seznam aktivit:

- Známe se – 0,5 h.
- Stavba věže – 1,5 h.

Téma č. 2 (Překonání se a reflexe dne) – 2 h.

„Člověče, nezlob se“ je aktivita, ve které se překonává obava ze vzájemné blízkosti a doteků. Následuje pokračování aktivity „Známe se“. První den se ukončuje reflexí prožitých aktivit a kurzu.

Seznam aktivit:

- Člověče, nezlob se – 1 h.
- Známe se – 0,5 h.
- Reflexe – 0,5 h.

Tematický blok č. 3 (Důvěra a odpovědnost za celek) – 4 h.

V tomto bloku žáci pojmenují témata, která se jim ve škole líbí, co by chtěli změnit a co by uvítali ve škole nového. Přichází nácvik situací, jakou formou tato témata prosazovat, na koho se obrátit a koho do prosazování změn zapojit. Latentním tématem je podpora v tom, že dokážeme víc, než si myslíme.

Téma č. 1 (Ranní ohlédnutí) – 1 h.

Ráno je zaměřeno na ohlédnutí se za včerejším dnem a pokračování aktivity „Známe se“.

Seznam aktivit:

- Ohlédnutí za včerejším dnem – 0,5 h.
- Známe se – 0,5 h.

Téma č. 2 (Skupinové úkoly a témata změny) – 2 h.

V tomto tématu prohlubují žáci vzájemnou spolupráci ve skupině. Nejdříve se zamyslí nad tématy, co se jim ve škole líbí, co by chtěli změnit a co by mělo přijít nového. Pokračuje se v aktivitě „Skupinový míček“, aby si žáci připomněli téma společného úsilí. Blok zakončujeme aktivitou „tichá pošta“, aby si žáci uvědomili, že pokud budou předávat informace o změnách ve škole, je dobré si vše zaznamenat než se spoléhat na vlastní paměť.

Seznam aktivit:

- Co bychom chtěli změnit – 1 h.
- Skupinový míček – 0,5 h.
- Tichá pošta – 0,5 h.

Téma č. 3 (Nácvik vhodné komunikace) – 1 h.

Žáci pracují s tématy, která vygenerovali v aktivitě „Co chceme změnit“. Cílem je nacvičit, co je vhodná forma prosazování a na koho se s požadavky obrátit.

Seznam aktivit:

- Procvičení vhodné formy komunikace – 1 h.

Tematický blok č. 4 (Zvnitřnění prožitého a reflexe programu) – 4 h.

V posledním bloku zažijí žáci simulaci jednání s ředitelem školy, na kterém mu budou prezentovat své požadavky. Dochází tak k využití nacvičených forem komunikace. Pokračujeme v bližším poznávání spolužáků. Program by měl vyvrcholit skupinovým úspěchem v podobě dvou kooperačních aktivit. Na závěr následuje reflexe druhého dne a celého programu.

Téma č. 1 (Využití nacvičených forem komunikace a bližší poznávání spolužáků) – 2 h.

Žáci zažijí simulaci jednání s ředitelem školy, na které využijí veškeré nabyté dovednosti ve vhodné formě sdělování svých požadavků. V této aktivitě je nutné žáky podpořit, aby se nebáli zjistit od spolužáků technikou „Co bychom chtěli zjistit“ témata pro změnu ve škole a zorganizovali skutečné setkání s ředitelem školy. Pokračujeme v poznávání spolužáků.

Seznam aktivit:

- Pozvání ředitele školy – 1 h.
- Známe se – 1 h.

Téma č. 2 (Skupinový zážitek a ukončení kurzu) – 2 h.

Na závěr kurzu žáci prožijí společný skupinový zážitek. Zde je dobré upravovat podmínky hry tak, aby žáci dosáhli cíle. Následuje reflexe dne a celého programu.

Seznam aktivit:

- Schovaný had – 0,5 h.
- Mizející kra – 0,5 h.
- Reflexe dne a celého programu – 1 h.

1.10 Materiální a technické zabezpečení

Fixy na flipchart 4×, flipový papír 1× role, propiska pro každého žáka, papíry A4 – 30 listů, lano 30 m 1×, lano či tlustý provaz 4×, kbelík 1×, šátek pro každého žáka, klubko provázku 2×, teleskopická násada od vysavače, tlustá fixa 4×, ringo kroužky 5×, balení špejlí 1×, izolepa 2×, nůžky 6×, pastelky balení 6×, fixy na papír 6×, hrací kostka 1×, tenisák 6×, post-ity (lepicí papírky) balení 2×, tenisák 1×

1.11 Plánované místo konání

Kurz jsme realizovali ve škole. Je ovšem realizovatelný i mimo prostory školy například během školy v přírodě. Programové části se také mohou realizovat ve vyučovacích hodinách, na lyžařských výcvicích, školních výletech, třídních akcích.

1.12 Způsob realizace programu v období po ukončení projektu

Realizace programu je průběžně vyhodnocována za pomoci externího evaluátora, který prostřednictvím strukturovaných rozhovorů sbírá podněty, zpětnou vazbu a další data od účastníků, didaktických konzultantů, lektorů a členů realizačního týmu. Počítáme s tím, že po ukončení realizace projektu proběhne na základě vyhodnocení těchto různorodých dat celková detailní evaluace programu, včetně zaměření se na to, jak takovýto program školám dále nabízet.

1.13 Kalkulace předpokládaných nákladů na realizaci programu po ukončení projektu

Počet realizátorů/lektorů:

Položka		Předpokládané náklady
Celkové náklady na realizátory/lektory		12 400 Kč
z toho	<i>Hodinová odměna pro 1 realizátora/ lektora včetně odvodů</i>	300 Kč
	<i>Ubytování realizátorů/lektorů</i>	1 400 Kč
	<i>Stravování a doprava realizátorů/lektorů</i>	1 400 Kč
Náklady na zajištění prostor		0 Kč
Ubytování, stravování a doprava účastníků		0 Kč
z toho	<i>Doprava účastníků</i>	0 Kč
	<i>Stravování a ubytování účastníků</i>	0 Kč
Náklady na učební texty		500 Kč
z toho	<i>Příprava, překlad, autorská práva apod.</i>	0 Kč
	<i>Rozmnožení textů – počet stran:</i>	500 Kč
Režijní náklady		9 600 Kč
z toho	<i>Stravné a doprava organizátorů</i>	0 Kč
	<i>Ubytování organizátorů</i>	0 Kč
	<i>Poštovné, telefony</i>	0 Kč
	<i>Doprava a pronájem techniky</i>	2 000 Kč
	<i>Propagace</i>	0 Kč
	<i>Ostatní náklady</i>	1 000 Kč
	<i>Odměna organizátorům</i>	6 600 Kč
Náklady celkem		2 250 Kč
Poplatek za 1 účastníka		900 Kč

1.14 Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití

www.rvp.cz a <https://cedu.cz/nase-projekty#zazitek>

Program je k dispozici pod licencí CC BY SA.

Pokud není uvedeno jinak, tak zdrojem použitých obrázků, tabulek ad. podkladů v prezentacích a dokumentech je vlastní tvorba autorů programu.

2 Podrobně rozpracovaný obsah programu

Druhá část slouží k pohledu na program očima žáků. Je to průvodce programem pro žáky. Uvádíme zde proto úvodní slova, která by měla při daném tématu zaznít, nebo popisujeme, jak by s tématem žáci měli v rámci aktivity pracovat.

2.1 Tematický blok č. 1 (Poznávací a komunikační aktivity) – 4 h.

2.1.1 Téma č. 1 (Organizační náležitosti a společné naladění) – 1 h.

Milí dobrodruzi,

vítáme vás na kurzu s názvem „**Dokážeme víc, než si myslíme**“ s hlavním heslem „**Něco se ti nelíbí, tak jdi a vhodnou formou usiluj o změnu**“.

Někdy nám může připadat, že nemůžeme ve svém okolí vlivem okolností nic změnit. My si ovšem ukážeme, že změna je možná a jakým způsobem jí docílit. Zaměříme se na prostředí, ve kterém trávíte velké množství času, a to je vaše škola. Získáte způsob, jak zjistit od svých spolužáků, s čím jsou spokojeni a v čem by chtěli změnu, jak o tomto zjištění mluvit před více osobami, a zjistíte, koho o tyto změny požádat, případně jakým způsobem vedení školy požádat.

Nyní si ukážeme časový harmonogram kurzu.

Časový harmonogram kurzu

1. den odpoledne

Společné naladění

Poznávací a komunikační hry

večer

Řešení problematických situací

Uzavření prvního dne kurzu

2. den dopoledne

Ranní naladění

Co nám vyhovuje a co chceme změnit

Odpoledne

Jak komunikovat o změně

Společné úsilí

Ohlédnutí za celým kurzem

Měli bychom se také seznámit s několika pravidly, která nám během programu mohou pomoci.

Komunikační pravidla:

1. Mluví jen jeden
2. Nasloucháme si

3. Nešeptám
4. Nikdo nemá právo zesměšňovat druhé
5. Pravidlo „STOP“
6. Plachý jelen

Kde bys chtěl být?

Ponoř se do světa svých myšlenek, přání a fantazií. Představ si, že máš neomezené možnosti, otočíš kouzelným prstenem a můžeš být na jakémkoliv místě, dělat, co chceš a s kým chceš. Kde bys teď nejraději byl/a, co bys dělal/a, s kým bys tam byl/a?

Pokud vás ostatní zaujme nápad vašeho spolužáka či spolužačky a brali byste stejnou možnost, tak zvedněte ruku.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Jaké je vaše oblíbené místo, kde jste rádi?

Jaká je vaše nejoblíbenější vzpomínka na toto místo?

S kým nejraději trávíte čas a z jakého důvodu?

S kým se cítíte nejvíce bezpečně?

2.1.2 Téma č. 2 (Uvědomění si názvu programu, skupinová spolupráce a komunikace ve skupině) – 3 h.

Dokážeme víc, než si myslíme I.

Pojďme se zamyslet nad tím, kdy jsme my nebo někdo v našem okolí zažili, že jsme dokázali více, než jsme si mysleli.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Kdy jste dokázali více, než jste si mysleli?

Kdy jste se v životě vy nebo někdo z vašeho okolí překonali? Jaký to byl pocit před tím a po tom? Co se změnilo?

Co se vám povedlo, na co jste hrdí?

Znáte někoho z historie, o kom by se dalo říci, že dokázal více, než si myslel?

Co máme rádi

Na co se rádi díváte? Co rádi posloucháte? Jaké chutě máte rádi? A víte, jak na tom jsou vaši spolužáci? Třeba zjistíte, že máte něco společného.

1. K jednotlivým částem obličejů v obrázku před vámi dopište, na co se rádi díváte, co rádi posloucháte, co rádi chutnáte nebo říkáte, čeho se rádi dotýkáte tváří.

2. Ve skupině proberte společně své popisy a zjištění.

3. Představte svá zjištění za skupinu ostatním.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Co jste se dozvěděli nového?

Překvapilo vás něco? Případně co?

S kým máte společné téma?

Dokážeme víc, než si myslíme II.

V jednotě je síla! Pojďme si toto rčení ukázat na praktickém příkladu.

1. Posad'te se do kruhu.

2. Každý z vás si vezměte jednu špejli, které jsou uprostřed kruhu.

3. Špejli zlomte.

4. Nyní vra'tte všechny špejle doprostřed kruhu.

5. Nyní vezměte kdokoli z vás všechny špejle a pokuste se zlomit celý svazek.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Z jakého důvodu je snadnější zlomit jednu špejli, ale svazek špejlí už jde hůře nebo vůbec? Čím to je?

Co myslíte, že tato situace vyjadřuje?

Jakou to má spojitost s námi jako se skupinou?

Odkazuje to na nějakou pohádku, příběh?

Jak to můžeme využít ve školním životě?

Co by se muselo stát, abyste řekli, že tato skupina dokáže víc, než jste si mysleli?

Skupinová spolupráce a komunikace ve skupině

Čekají vás jednotlivé hry, které se vyřeší pouze společnou spoluprací. Vyslechněte si zadání, poté ve skupině debatujte o nejlepším řešení a přejděte k jeho vyzkoušení. Na závěr se vždy společně ohlédneme za řešením a budeme se o něm bavit.

Přejeme vám hodně zdarů do vašeho úsilí!

Spirála

Vaším společným úkolem je dostat míček ze spirály, aniž by vám spadl nebo jste tyčí přesáhli hranice spirály.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Jaké jsou vaše první dojmy? Jaký byl průběh?

Kdo se ujal hlavní role? Jaká byla vaše role?

Co se vám jako skupině dařilo? Co byste jako skupina nyní dělali jinak?

Voda v oáze

Jste na poušti a uprostřed oázy je vedle studny kbelík s vodou. Máte velkou žízeň a vaším úkolem je vyjmout kbelík s vodou, abychom se mohli všichni osvěžit. Do oázy se ovšem nemůže vstoupit. Musíte zůstat na jejím okraji. Jako pomůcky pro vyjmutí vám slouží lana.

1. Vaším úkolem je pouze za pomoci lan vyjmout kbelík s vodou z prostředka oázy.
2. Kbelík s vodou nesmíte šoupat po zemi, ale skutečně vyjmout.
3. Pokud se vám vylije voda z kbelíku, tak si vodu doplňte. Doprostřed oázy může dát kbelík s vodou pouze učitel.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Jaké jsou vaše první dojmy? Jaký byl průběh?

Kdo se ujal hlavní role? Jaká byla vaše role?

Co se vám jako skupině dařilo? Co byste jako skupina nyní dělali jinak?

Ostrov

Stojíte uprostřed ostrova, který se ovšem pomalu zmenšuje. Musíte vymyslet, jak na ostrově zůstanete všichni co nejdéle. Pokud totiž někdo z ostrova spadne do okolního moře, tak mu hrozí utopení.

1. Rozdělte se na skupiny po 5–6 žácích.
2. Každá skupina si stoupne do svého ostrova vyznačeného provázkem, který připravil učitel.
3. Učitel bude ostrov postupně zmenšovat a vy musíte vymýšlet různé formace, abyste se udrželi všichni na ostrově po co nejdéle.
4. Pokud se udržíte ve své formaci na co nejmenším ostrově zcela všichni alespoň po dobu 10 sekund, tak jste přežili.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Jaké jsou vaše první dojmy? Jaký byl průběh?

Kdo se ujal hlavní role? Jaká byla vaše role?

Co se vám jako skupině dařilo? Co byste jako skupina nyní dělali jinak?

Společné psaní

Ukažte, jak vám ve skupině půjde psát či kreslit, pokud budete mít všichni pouze jednu fixu.

1. Vytvořte skupiny po 4–5 žácích.
2. Každá skupina dostane fixu, od které jsou navázané provázky. Každý z vás jeden chytne.
3. Nyní je vaším úkolem nakreslit společný obrázek, písmeno či větu.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Jaké jsou vaše první dojmy? Jaký byl průběh?

Kdo se ujal hlavní role? Jaká byla vaše role?

Co se vám jako skupině dařilo? Co byste jako skupina nyní dělali jinak?

Prstenec

Vaším úkolem bude projít připravenou trasu, aniž by vám upadl míček z kroužku. Kroužek ovládáte pouze s pomocí provázků.

1. Vytvořte skupinu po 5–6 členech.
2. Každý z vás vezme jeden či dva provázky vedoucí od kroužku. Učitel vám doprostřed kroužku umístí míček.
3. Manévrojte tak obratně, aby vám míček na trase nespádl. Pokud vám míček spadne, tak se vracíte na začátek trasy.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Jaké jsou vaše první dojmy? Jaký byl průběh?

Kdo se ujal hlavní role? Jaká byla vaše role?

Co se vám jako skupině dařilo? Co byste jako skupina nyní dělali jinak?

2.2 Tematický blok č. 2 (Komunikace a společné řešení situací) – 4 h.

2.2.1 Téma č. 1 (Bližší poznání a řešení skupinového úkolu) – 2 h.

Známe se

Může se nám zdát, že víme o svých spolužácích již úplně všechno. Pojdte zjistit, zda vás přece jen něčím nepřekvapí.

1. Na velkém papíře (nebo v příloze SMPR č. 1) jsou napsané otázky, které se vztahují k vám a ptají se vás na vaše oblíbené věci či zájmy.
2. Kdo chcete, tak pojdte před papír s otázkami a začněte na ně odpovídat. Nemusíte odpovídat na všechny otázky, ale jen na ty, na které chcete. Volba je pouze na vás.
3. Při veřejném vystupování si ohlídejte, abyste se dívali postupně na všechny posluchače. Dále pozor na váš postoj, měli byste stát mírně rozkročení a nezapomeňte také hlídat své ruce či pohyby těla.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Co jste se dozvěděli nového?

Co vás překvapilo?

Co by měl přednášející na svém projevu posílit?

Co se přednášejícímu na jeho projevu dařilo?

Stavba věže

Můžeme opět vyzkoušet, jak nám funguje společná spolupráce ve skupině. Vaším úkolem je postavit co největší věž z materiálu, který jste dostali. Součástí úkolu je vytvořit plakát, který bude zvat na představení vaší věže ostatní.

1. Postavte co největší věž z pomůcek, které jste dostali.
2. Vytvořte plakát, který bude zvat na představení vaší věže.
3. Rozdělte si role ve skupině, abyste stihli všechny úkoly.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Jaké jsou vaše první dojmy?

Jak probíhala stavba věže a tvorba plakátu?

Na základě čeho jste si rozdělili role ve skupině? Jak rozdělení probíhalo?

Překvapilo vás něco?

Jaká věž vás zaujala? Jaký plakát vás zaujal?

Co musí být za informace na plakátu, který zve na nějakou akci?

2.2.2 Téma č. 2 (Překonání se a ohlédnutí za celým dnem) – 2 h.

Člověče, nezlob se

Člověče, nezlob se je hra, u které musíme prokázat trpělivost a dostatek vnitřního klidu.

1. Vaším cílem je se dostat zpět na svou židli. Kdo se první dostane na svoji židli, vyhrál.
2. Každý z vás dostane jedno číslo od 1 do 6.
3. Učitel začne házet kostkou. Ti hráči, kteří mají stejné číslo, jako padlo na kostce, se posunou o jedno místo po směru hodinových ručiček. Tudíž zasednou sousedy po své levici.
4. Učitel opět hodí kostkou. Hýbe se pouze ten, kdo není zasedlý. Kdo bude první opět na své židli (i zasedlé), vyhrál.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Jaké jsou vaše první pocity?

Jaké byly vaše nejsilnější momenty, o které se chcete s námi podělit?

Kdy a v čem jste se museli překonat?

Jak jste na tom s trpělivostí a klidem? O kom ve své třídě byste řekli, že má velkou trpělivost a klid?

Ohlédnutí za celým dnem

Skončil první den našeho kurzu. Připomeňme si, co vše jsme prožili: Přivítání, pravidla kurzu a sdělení časového harmonogramu, sdílení, kde bychom chtěli být, zamyšlení se nad názvem kurzu „Dokážeme víc, než si myslíme“, skupinové hry, hlubší poznávání spolužáků, nácvik mluvení před větším počtem osob, společné plánování a hru Člověče, nezlob se.

Pojďme se ohlédnout za prožitými událostmi, a kdo chcete, tak odpovězte na tyto otázky:

- 1) Nejvíc mě dnes překvapilo...
- 2) Nejvíce mě dnes překvapil/a...
- 3) Chtěl/a bych upozornit...
- 4) Chci poděkovat...
- 5) Dnes jsem sám sebe překvapil/a...
- 6) Kdy jsem dnes dokázal/a víc, než jsem si myslel/a já nebo naše skupina...

2.3 Tematický blok č. 3 (Důvěra a odpovědnost za celek) – 4 h.

2.3.1 Téma č. 1 (Ranní ohlédnutí) – 1 h.

Cílem ranního naladění je zjistit, zda můžeme pomyslně uzavřít předešlý den kurzu a naladit se na ten dnešní.

Pojďme si vzpomenout na aktivity, které jsme včera prožili, a odpovězme na otázky: Co mě nejvíce zaujalo? Na co si nejrychleji vzpomenu? Jaká první myšlenka, pocit, vzpomínka vyvstane?

Nyní pojdte na škále 0–100 na palci ruky ukázat, kolik máme energie do dnešního dne. Palec dolů znázorňuje 0 = nejméně energie a palec nahoru znázorňuje 100 = nejvíce. Můžete také palec umístit mezi tuto škálu a tím vyjádřit míru své energie.

Pojďme odpovědět na otázky:

Co mě včerejší den nejvíce zaujalo?

Jaká první myšlenka, pocit, vzpomínka vyvstane?

Na co si nejrychleji vzpomenu?

Chtěl/a bych se k něčemu ze včera ještě vrátit? K nějaké situaci? Někomu ještě něco sdělit?

Známe se

Průběžně nás bude provázet, že se o vás budeme dozvídat nové věci. Pojdte pokračovat v aktivitě „Známe se“.

2.3.2 Téma č. 2 (Skupinové úkoly a témata změny) – 2 h.

Tento program má motto kurzu: „Něco se ti nelíbí? Tak jdi a vhodnou formou usiluj o změnu!“

Abychom věděli, co chceme měnit, je dobré se nad změnou zamyslet. A to bude nyní naším úkolem. Pojmenujete, co se vám na škole líbí, co nelíbí a co by mělo do vaší školy přijít.

Důležité ovšem také je vědět, jakou formou je vhodné vaše požadavky prosazovat a jakým způsobem o nich komunikovat.

Pojďte se zamyslet, s čím jste ve vaší škole spokojeni, co byste chtěli změnit a co by do vaší školy mělo přijít.

1. Nakreslete jako skupina na flipchartový papír dům, který má tři části – sklep se změtí trubek, obytnou část a střechu.
2. Nyní dostanete zelené lepicí papírky. Napište do nich, s čím jste na vaší škole spokojeni, co se vám zde líbí, co je dobré, co funguje. Jedno téma napište vždy na jeden zelený papírek.
3. Postupně přečtěte, co jste napsali, a svoje papírky nalepte do oblasti střechy.
4. Nyní dostanete žluté papírky. Do nich napište, co byste chtěli změnit, s čím jste nespokojeni.

5. Postupně přečtěte, co jste napsali, a svoje papírky nalepte do obytné části domu.
6. Nyní dostanete hnědé papírky. Do nich napište, co by mělo do vaší školy přijít, co by se tu mělo objevit.
7. Postupně přečtěte, co jste napsali, a svoje papírky nalepte do části sklepa.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Co s jednotlivými tématy můžeme dělat?

Když se nám něco nelíbí, tak komu to máme sdělit? Komu to sdělujeme nyní?

Jak můžeme usilovat o změnu? A jakou formou?

Jakým způsobem můžeme takové informace zjistit od svých spolužáků?

Komu sdělujeme, s čím jsme spokojeni?

Z jakého důvodu je důležité říkat i o naší spokojenosti?

Společný míček

Nyní bude úkolem přijít na způsob, jak co nejrychleji projde míček vašimi dlaněmi, když v jednu chvíli se může míčku dotýkat pouze jedna osoba.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Vaše první dojmy?

Jak bylo složité vymyslet vhodnou strategii?

Jak jste si dokázali vzájemně naslouchat?

Co se vám jako skupině dařilo?

Tichá pošta

Při tiché poště se ukazuje, nakolik se mění počáteční informace při předávání přes několik dalších osob. Pokud totiž chceme ve škole něco měnit, tak musíme správně komunikovat a předávat přesně informace (například mezi spolužáky a učiteli). Někdy se spoléháme na svoji paměť a předávaná informace nemusí být zcela přesná.

1. Několik z vás půjde za dveře místnosti.
2. Nyní se přečte uvedený příběh prvnímu žákovi, který si ho zapamatuje.
3. Vyzve se první žák za dveřmi, aby vstoupil do místnosti a vyslechl si od svého spolužáka daný příběh.
4. Po vyslechnutí se pozve další žák, který byl za dveřmi, vyslechne si příběh a vypráví ho dalšímu žákovi, který přijde do místnosti. Takto se příběh předává stále dál, až přijde řada na posledního žáka, který byl za dveřmi.

5. Po přečtení příběhu posledního žákovi se přečte první verze příběhu a porovná se, nakolik se shoduje s poslední vyprávěnou verzí.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Jaké bylo si zapamatovat celý text?

Co vás nejvíce překvapilo?

Nakolik se příběh změnil? Co by šlo udělat pro ulehčení zapamatování příběhu?

Jaké z toho plyne poučení?

2.3.3 Téma č. 3 (Nácvik vhodné komunikace měny) – 1 h.

Bílá tvář

Viděli jste scénku, která proběhla ve dvou verzích. V jedné verzi cizinec odešel s nepořízenou. Ve druhé verzi získal, co chtěl.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Jaké jste viděli největší rozdíly v chování a jednání?

Co je potřeba říci a jak jednat, když někoho o něco žádáme?

Dostali jste se sami do situace, že od vás někdo něco žádal? Jak dotyčný žádost říkal?

Už jste nějakou žádost o vaši pomoc zamítli kvůli nevhodnému způsobu chování toho druhého?

Ukázka vhodné a nevhodné komunikace

Nyní vám učitelé na základě hraných scének budou ukazovat různé formy chování a komunikace při žádosti nebo v jiných situacích. Po každé scénce budeme společně přemýšlet a psát, co napomáhalo nebo naopak nenapomáhalo ke splnění žádosti nebo ke kladnému vyřešení situace. Také zkusíme pojmenovat způsob chování, kterým si dotyčný vynucoval svoji žádost.

Pokud někoho o něco žádáme, tak je dobré si pamatovat **pravidlo 5P**:

1. pozdravit
2. představit se
3. proč jsem tady (okolnosti, které mě sem zavedly)
4. po čem toužím
5. poděkovat

Při mluveném projevu má velký vliv naše neverbální vystupování. Neverbální vystupování znamená, jak se u mluvení tváříme, jak držíme tělo, jaký máme tón hlasu, jaká používáme gesta a zda udržujeme oční kontakt. Všimněte si i toho, jaké neverbální způsoby komunikace učitelé při scénkách používají.

Neverbální projev:

1. tónem hlasu
2. výrazem tváře
3. gesty
4. očním kontaktem
5. postojem

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Jaké naše jednání napomáhá v komunikaci ke kladnému výsledku?

Stalo se vám někdy, že jste si říkali, jak zůstanete klidní, ale přesto se vám klid nepodařilo zachovat?

V jakých situacích a případně s kým se vám nejčastěji nedaří zachovat klid?

Kdy se vám naopak klid daří zachovat a v jakých případech?

Procvičení vhodné a nevhodné formy komunikace

Nyní máte možnost procvičit komunikaci vy. Pojdte na to.

1. Rozdělte se do menších skupin po 4–5 žácích.
2. Secvičte vždy jednu krátkou scénku, a to:
 - a) Jak by podle vás situace proběhla v běžné třídě.
 - b) V druhém případě využijte techniku 5P a myslíte i na svůj neverbální projev.

Náměty na scénky:

posmívání se, zasednutí židle, kdo byl někde první, poslouchání hlasité hudby ve třídě o přestávce, předběhnutí ve frontě na obědy, kvůli spolužákovi nemůže někdo projít, nevrácení půjčené věci, nepřinesení slíbené věci

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Jak probíhalo nacvičování scének?

Co jsme se naučili? Co jste si uvědomili?

2.4 Tematický blok č. 4 (Zvnitřnění prožitého a reflexe programu) – 4 h.

2.4.1 Téma č. 1 (Využití nacvičených forem komunikace a bližší poznávání) – 2 h.

Pozvání ředitele školy

Pozveme si vedení školy a budeme mu prezentovat informace, které jsme dali dohromady při aktivitě „Co bychom chtěli změnit“. Zamysleme se, jakou formou vedení školy pozveme, kde je nejlepší místo na schůzku a jakým způsobem své výsledky sdělíme. Můžeme využít dovednosti nabyté při předchozích nácvicích.

1. Vezměte si „dům“, který vznikl při aktivitě „Co bychom chtěli změnit“.
2. Z jednotlivých částí domu – Co se nám líbí; Co chceme změnit; Co by mělo přijít – roztřídte témata podle toho, jakých skupin ve škole se týkají -> žáci, učitelé, vedení školy, rodiče, školník, paní uklízečky, paní kuchařky.
3. Za pomoci učitele vyberte taková témata, která chcete představit vedení školy – řediteli.
4. Společně či v menších skupinách navrhnete:
 - a) Jakou formou pozvat vedení školy (ústní, dopis, jiné).
 - b) Kde by se schůzka s vedením školy měla uskutečnit.
 - c) Jak bude místo uspořádané.
 - d) Jakou formou budete požadavky a témata sdělovat – bude mluvit jeden? Střídat se?
5. Jeden z učitelů představuje ředitele školy. Uspořádejte si místnost na setkání a předneste řediteli školy svá zjištění.
6. Zapisujte si případné poznámky, které budete vedení školy říkat a mohou případně pomoci vašemu řešení tématu.
7. Diskutujte o tom, zda chcete nabídnout i ostatním třídám vytvořit si svůj „Dům“ a pozvat si vedení školy.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Co byste na základě této simulace nyní udělali jinak?

S čím jste byli spokojeni? Co se vám dařilo?

Jaké dovednosti jste při prezentování využili?

Známe se

Naposledy budeme sdílet naše témata a společné věci. Pojďte pokračovat v aktivitě „Známe se“.

2.4.2 Téma č. 2 (Společný zážitek a ohlédnutí za celým kurzem) – 2 h.

Schovaný had

Představte si, že se ve vaší třídě na zemi náhle objevil had a vaším úkolem je ho dokonale skrýt pod svými těly. Hada představuje zkroucené lano a nesmí být vidět ani kousíček.

1. Domluvte se na vhodné strategii a pořadí.
2. Pamatujte, že nesmí být vidět žádná část hada.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Podařilo se vám zcela skrýt každou část hada?

Jaký byl váš postup při plnění úkolu?

Jakým způsobem jste se dokázali dohodnout na určeném pořadí?

Co bylo obtížné? Co se vám dařilo?

Mizející kra

Vydali jste se na výlet na moře pokryté krami. Začalo se oteplovat a jednotlivé kry postupně roztávají. Svě spolužáky zachráníte tím, že je necháte vstoupit na svoji kru. Jaký je nejmenší počet ker, které potřebuje vaše třída, aby se celá zachránila? Nezapomeňte, že moře je studené, a kdo spadne, tak tomu hrozí nachlazení.

1. Seskupte židle doprostřed třídy. Židlí bude stejně, jako je vás.
2. Každý z vás si stoupne na jednu židli.
3. Po třiceti sekundách bude lektor odebírat vždy jednu kru-židli. Zachráníte se tím, že přestoupíte na kru svého spolužáka.
4. Cílem je udržet všechny co nejdéle na zbývajících krách.

Pojďme si odpovědět na následující otázky:

Co bylo obtížné?

Jak se vám dařilo spolupracovat?

Co byste nyní udělali jinak?

Jaké si berete ponaučení?

Ohlédnutí za celým kurzem

1. Pojďme si sednout do kruhu a ohlédnout se za celým kurzem. Nejdříve si pojdme dohromady vzpomenout, co vše jsme na kurzu prožili. Pokud si vzpomínáte na jakoukoliv hru, kterou jsme prožili, tak ji řekněte a zapíšeme ji na připravené čtvrtky.
2. Nyní vytvořte dvojice a vytvořte majitele fotografického přístroje a fotografický přístroj. Domluvte si společné signály na ovládání fotografického přístroje a focení. Vaším úkolem je prozkoumat se v jednotlivých rolích. Jeden z vás začne jako majitel fotografického přístroje a vyfotí až čtyři fotky

z činností, které ho během kurzu zaujaly. Nadpisy jednotlivých her a aktivit napsané na čtvrtkách vám mají pomoci si vzpomenout na program. Na svůj fotografický přístroj buďte opatrní, foťte tiše a v klidu. Po vyfocení proběhne společné povídání nad vyfocenými fotografiemi.

3. Na závěr doplňte následující věty. Můžete si vybrat pouze jednu z nedokončených vět nebo odpovědět na všechny uvedené věty:

„Nejvíce se mi líbilo...“

„Nejvíce nám šlo...“

„Přišlo mi složité...“

„Příště bychom si dali pozor na...“

„Na kurzu jsem se naučil/a...“

„Chtěl/a bych ocenit...“

3 Metodická část

Metodický úvod

Tento program s názvem „Dokážeme víc, než si myslíme“ je dvoudenní (2× 8 vyučovacích hodin) a má dva hlavní cíle:

- Účastníci programu díky zážitkovým aktivitám zaměřeným na aktivní naslouchání zlepši své komunikační dovednosti.
- Účastníci programu posílí schopnost čelit výzvám a přebírat odpovědnost za své okolí.

Tyto cíle jsme rozpracovali do tematických bloků, jednotlivých témat a aktivit. V níže uvedeném textu vám chceme představit koncepci programu a práci s cíli programu.

Celková koncepce programu

1. den programu

První část programu je ve svém úvodu věnována zahájení kurzu, seznámení žáků s časovým harmonogramem a pravidly na kurzu. Tento úvod má za cíl žáky seznámit s tím, co se kdy bude dít, a představit jim komunikační pravidla na kurzu. Hlavním záměrem je, aby žáci získali pocit bezpečí tím, že mají představu, co se kdy bude dít.

Po úvodu do programu se začíná evokací, která se věnuje hlouběji samotnému názvu programu – „Dokážeme víc, než si myslíme“. Záměrem je, aby si žáci uvědomili, kdy se překonali oni sami nebo někdo v jejich okolí.

Dále se pokračuje aktivitou, ve které žáci zjišťují, co mají společného. Zde je cílem stmelení skupiny a individuální poznání svého spolužáka.

Dopolední část prvního dne programu končí skupinovými a kooperativními aktivitami. Principem těchto aktivit je to, že daný úkol nepřekoná jedinec, ale vždy jen skupina při společné spolupráci. Skupina se tedy musí domluvit na společném postupu. V těchto aktivitách mají žáci možnost mimo jiné poznávat dále své spolužáky a posilovat individuální i skupinové komunikační dovednosti. Hlavním nástrojem je zde reflexe, při které žáci zpětně analyzují průběh řešení a hledají, jaká řešení se jim osvědčila a co mohou příště dělat jinak.

Odpolední část prvního dne programu je věnována individuálnímu rozvoji komunikačních dovedností a společnému vyřešení problematického úkolu ve skupině.

Aktivita „Známe se“ spočívá v tom, že jednotlivý žák před celou skupinou odpovídá na dané otázky. Spolužáci se tak dozvídají o svém spolužákovi nové věci a žák díky zpětné vazbě na svůj projev zjišťuje, co má na svém projevu posílit a co se mu daří.

Jeden z cílů programu „Účastníci díky zážitkovým aktivitám zaměřeným na aktivní naslouchání zlepši své komunikační dovednosti.“ je naplněn při kooperativních aktivitách a také v aktivitě „Známe se“, která probíhá postupně v rámci celého programu.

2. den programu

Jeden z cílů programu „Účastníci programu posílí schopnost čelit výzvám a přebírat odpovědnost za své okolí.“ je naplňován aktivitami probíhajícími druhý den programu.

Ve své první části je druhý den programu zaměřen na zjištění toho, co se žákům ve škole líbí, co by chtěli změnit a co by mělo k nim do školy přijít. Pokračuje se v aktivitě „Skupinový míček“, aby si žáci

připomněli téma společného úsilí. Téma zakončujeme aktivitou „tichá pošta“, aby si žáci uvědomili, že pokud budou předávat informace o změnách ve škole, je lepší si vše zaznamenat než se spoléhat na vlastní paměť.

Závěrečná část programu je zaměřena na vhodné předávání informací. Záměrem je si uvědomit, komu a jakým způsobem předávat informace o případných změnách ve škole. Žáci si procvičí vhodné formy komunikace žádostí a svých potřeb. Následně proběhne simulace setkání vedení školy a žáků, na kterém žáci s vedením školy probírají jednotlivá témata. Žáci tak mají možnost uplatnit komunikační dovednosti, které získali v programu, a uvědomit si, že i oni ve svém věku mohou vhodnou formou usilovat o změnu v jejich škole.

A ještě několik slov k programu:

– V souboru metodických materiálů (SMM č. 12) jsou uvedeny tzv. vzpruhy. Jsou to drobné hry, které doporučujeme využít, pokud by žáci ztraceli pozornost nebo byli unaveni. Vzpruhy jsou také zařazeny mezi jednotlivé programy. Necháváme na vašem pedagogickém citu a dynamice skupiny, zda je bude nutné využít či nikoliv.

– Při tvorbě programu jsme vycházeli z našich mnohaletých zkušeností, které jsme v CEDU – Centru pro demokratické učení, o.p.s., načerpali jako lektoři a které se opírají o literaturu, jejíž seznam pro další inspiraci uvádíme v příloze (SMM č. 13).

– Terminologické ujasnění: V programu používáme název lektor pro zadavatele aktivit. Je to myšleno jako synonymum pro pedagogického pracovníka či pracovníci.

Pro realizaci kurzu je důležitá:

- část 1.9 (obsah) – najdete zde časovou délku jednotlivých tematických bloků, témat a programů
- část 3 (metodika) – zde najdete podrobně popsané programy
- část 5 (soubor metodických materiálů pro realizátory) – najdete zde přílohy k metodické části 3

Vysvětlení pro část 3 – metodika

- **Cíle aktivity** vám pomohou při reflexi po aktivitě. K těmto cílům směřujte hlavní část reflexe.
- Jako **prostředí** je uváděna nejčastěji školní třída. Programy jsou ovšem dobře proveditelné i ve venkovním prostředí.
- **Legenda** vám pomůže v uvádění programů.
- **Průběh** je podrobně popsán průběh aktivity.
- V **reflexi** najdete, na jaké otázky se žáků ptát po jednotlivé aktivitě. Jelikož je jedním z cílů tohoto celého kurzu žáky naučit základy reflexe, tak po vysvětlení reflexe (Tematický blok č. 2 – Úvod do reflexe) nechte žáky při dalších programech vždy zamyslet se, na co by se zeptali a z jakého důvodu. Nechte je, abyste otázky k reflexi vymýšleli společně, a tím jim téma reflexe stále zvědomovali.
- **Metodické poznámky** – zde najdete varianty zadání či realizace, případně upozornění, na co si dát pozor.
- **Klíčové kompetence** uvádějí, jakou klíčovou kompetenci aktivita rozvíjí.
- **Inspirační zdroje** přináší další zdroje doporučené pro další studium a inspiraci.

3.1 Metodický blok č. 1 (Poznávací a komunikační aktivity) – 4 h.

3.1.1. Téma č. 1 (Organizační náležitosti a společné naladění)

Přivítání žáků, seznámení s názvem a mottem kurzu

Cíle: Žáci se seznámí s časovým harmonogramem kurzu.

Žákům se představí pravidla na kurzu.

Žáci se seznámí s mottem kurzu.

Prostředí: místnost

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 0,25 h.

Počet lektorů: všichni

Pomůcky:

Fixy, flipchartové papíry, nadepsaný flipchartový papír s názvem kurzu „Dokážeme více, než si myslíme“. Nadepsaný flipchartový papír s mottem kurzu „Něco nelíbí, tak jdi a vhodnou formou usiluj o změnu“. Nadepsaný flipchartový papír s časovým průběhem kurzu – SMM č. 1.

Průběh:

1. Žáci vcházejí do třídy a sedají si na připravené židle.
2. Přivítáme je, ukážeme na flip. papír s názvem kurzu, který přečteme, a představíme jim také motto kurzu, které je vylepené na viditelném místě.
3. Představíme žákům časový průběh kurzu/programu.

Metodická poznámka:

1. Místnost, ve které program probíhá, je uspořádána do kruhu.
2. V místnosti máme na viditelném místě vylepený název kurzu „Dokážeme více, než si myslíme“ a motto kurzu „Něco se ti nelíbí, tak jdi a vhodnou formou usiluj o změnu“.
3. Nadepsaný flip. papír s časovým průběhem kurzu.
4. Motto kurzu můžete vyvěsit ve své třídě a připomenout jej žákům ve chvíli, kdy budou s něčím nespokojeni.

Role lektora: Uspořádá místnost. Připraví pomůcky. Nadepíše flip. papíry. Má úvodní slovo.

Inspirační zdroje: Seminář s Helenou Vrbkovou, Život bez závislostí o.p.s.

Představení pravidel na programu

Cíle: Žáci se seznámí s pravidly chování během aktivit programu.

Prostředí: školící místnost

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 0,25 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky:

1. Vytisknutá pravidla – SMM č. 2
2. Napsaná pravidla na flip. papíře na viditelném místě

Průběh:

Seznámení s pravidly během kurzu. Lektor představí žákům pravidla chování při aktivitách.

Pravidla: 1) Mluví jen jeden; 2) nasloucháme; 3) nešeptáme; 4) nikdo nemá právo zesměšňovat druhé; 5) pravidlo STOP; 6) plachý jelen; 7) mluvíme k sobě.

1. Mluví jen jeden

Připomenout žákům, aby mluvil pouze jeden, jelikož se jinak informace ztrácí.

2. Nasloucháme si

Pokud někdo mluví, naslouchám mu.

Nedělám nic jiného (nekreslím si, nebavím se s kolegou aj.).

3. Nešeptám

Pošeptání čehokoliv sousedovi nepřispívá k bezpečí ve skupině.

4. Nikdo nemá právo zesměšňovat druhé

Uvedené pravidlo opět slouží k bezpečí ve skupině.

Pokud se při aktivitě nebo reflexi vyskytne vysmívání se druhým nebo přímo konkrétnímu žákovi, je nutné aktivitu-reflexi zastavit a zjistit příčinu.

5. Pravidlo „STOP“

Některé aktivity nebo témata mohou být pro určité žáky velmi citlivé. Z tohoto důvodu mohou využít pravidla „STOP“ a aktivity se nezúčastnit jako aktivní člen. Je také důležité při zavádění pravidla „STOP“ sdělit, že pokud žák využije toto pravidlo, nemusí své důvody vysvětlovat, pokud nechce.

Žák se neúčastní aktivity, ale může být v roli pozorovatele, hlídače pravidel, času.

6. Plachý jelen

Pravidlo slouží k utišení přílišného hluku kdykoliv během programu i mimo něj. Gesto plachého jelena může použít kdokoli z účastníků, tedy jak žák, tak lektor, a to kdykoliv se komukoli bude zdát, že hladina hluku je již nad přijatelnou úroveň.

Gesto plachého jelena je zvednutá ruka a z prstů ruky vytvoříme symbol jelena – na palec ruky položíme prostředníček a ukazováček, zatímco prsteníček a malíček zdvihneme.

Jakmile kdokoli takto zvedne ruku, tak musí takto zdvihnout ruku i všichni ostatní a zároveň musí přestat mluvit a vydávat jakékoliv zvuky. Až když je celá skupina utišená, tak se ruce dají dolů a může se pokračovat v činnosti.

Metodická poznámka:

1. Může vás překvapit, že si pravidla chování na kurzu nevytvářejí samotní žáci. My lektori jsme zodpovědní za bezpečnost ve skupině během aktivit (samozřejmě i mimo ně) a tato pravidla ji zajišťují. Proto je přinášíme my lektori a nevytvářejí si je žáci. Doporučujeme mít pravidla napsaná na viditelném místě v hlavní místnosti kurzu.

2. Je možné položit žákům otázky: Jaké pravidlo vás nejvíce překvapuje? Jaké máte pocity, když vidíte, že někdo šeptá a dívá se na vás?

3. Doporučujeme pravidla využívat v třídnických hodinách nebo při jakékoliv diskusní aktivitě, při které žáci sedí v kruhovém uspořádání.

Role lektora: Vysvětlení pravidel.

Rozvoj klíčových kompetencí: k učení, sociální a personální, komunikativní

Vzpruha – Chytí prst

Cíle: Aktivizovat žáky.

Přeladit na jinou aktivitu.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 0 min.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: žádné

Průběh: Děti stojí v kruhu. Ukazováček pravé ruky mají všichni položený v levé dlani svého souseda po levé ruce. Cílem je na startovací signál chytit ukazováček souseda ve své dlani a zároveň si nenechat chytit svůj ukazováček.

Metodická poznámka:

1. Vyměňte pravý ukazováček za levý.

2. Nechte startovat vždy někoho jiného.

Role lektora: Vysvětlení pravidel. Startování prvního kola.

Reflexe:

Jaké jsou vaše první myšlenky?

Co je u této hry důležitá dovednost?

Inspirační zdroje: Kolařík, M. Interakční psychologický výcvik pro praxi. Praha: Grada, 2013.

Kde bys chtěl být?

Cíle: Žáci pojmenovávají místa, kde by chtěli být a s kým.

Navození atmosféry společného sdílení.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 0,5 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: žádné

Legenda: Pojďme překonat skutečnost, že jsme tady, a popuštěme uzdu naší fantazii.

Průběh:

1. Každý žák i lektor odpoví na následující otázku: „Představ si, že bys nemusel být zde. Kde bys teď chtěl být, co bys nejraději dělal a s kým?“

2. Po vyřčení návrhu zazní od lektora: „Kdo by si vybral stejnou činnost, tak zvedne ruku.“ Žák tak vidí společný zájem ostatních.

Metodická poznámka:

1. Připomeňte žákům, že nejsou ničím omezeni – časem, financemi, věkem. Jejich přání mohou být reálná, ale i zcela z říše fantazie.

2. Tato aktivita se dá využít například při odpoledním vyučování, kdy je na žácích patrné, že by chtěli být někde jinde.

Reflexe:

Kdo vás nejvíce překvapil a čím? Jaké místo vás nejvíce zaujalo?

Jaké je vaše oblíbené místo, kde jste rádi? Jaká je na toto místo vaše nejoblíbenější vzpomínka?

S kým nejraději trávíte čas a z jakého důvodu? S kým se cítíte nejvíce bezpečně?

Rozvoj klíčových kompetencí: komunikativní

Inspirační zdroje: Lisá, E. Hry k rozvoji sociálních kompetencí žáků. Praha: Portál, 2010.

3.1.2 Téma č. 2 (Uvědomění si názvu programu, skupinová spolupráce a komunikace ve skupině)

Evokace názvu programu

Cíle: Uvědomění si situací, ve kterých se člověk musí překonat.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 0,25 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Žádné.

Legenda: Tento kurz má název „Dokážeme víc, než si myslíme.“. Zajímalo by mě, zda jste takovou situaci zažili.

Průběh:

1. Zahájí se hra „Místa si vymění ti, kteří...“. Po několika kolech jde do kruhu lektor a řekne: Místa si vymění ti, kteří... Lektor nechá sednout všechny žáky a sám si přisune židli, aby i on mohl sedět. Lektor zahájí debatu o tématu překonání se a o tom, kdy jsme dokázali víc, než jsme si mysleli.

Žáci odpovídají na následující otázky:

1. Kdy jste se v životě vy nebo někdo z vašeho okolí překonali?
2. Co se vám povedlo, na co jste hrdí?
3. Znáte někoho z historie, o kom by se dalo říci, že dokázal více, než si myslel?

Vysvětlení aktivity „Místa si vymění ti, kteří...“.

1. Židle jsou v kruhovém uspořádání. Židli je o jednu méně, než je žáků.
2. Lektor je uprostřed a vysvětluje pravidla hry.
3. Ten, kdo je uprostřed, řekne větu, která začíná slovy „Místa si vymění všichni ti, kteří...“ (mají rádi prázdniny, sladké jídlo, počítačové hry atd.).
4. Po vyřčení této věty se zvednou všichni, které dané téma zaujalo, a snaží se sednout si na jiné místo.
5. Kdo zůstane bez místa, stává se mluvčím uprostřed.
6. Vyzvěte žáky, aby neříkali zjevné věci, jako například barvu očí, oblečení. To, co řeknu jako mluvčí, bych měl sám zažít.
7. Musím si sednout alespoň o jednu židli dále.

Metodická poznámka:

Učitelé i lektori odpovídají také. Právě zkušenost dospělého člověka může být zajímavá.

Připomeňte dětem, že když někdo neví, tak je to v pořádku.

Reflexe:

Překonání čeho a koho vás nejvíce zaujalo?

Rozvoj klíčových kompetencí: komunikativní

Inspirační zdroj: Hermochová, Soňa. *Hry do kapsy 9*. Praha: Portál, 2013.

Co máme rádi

Cíle: Žáci přicházejí na věci či záliby, které mají společné.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 0,5 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: SMM č. 3 – obličej chlapce či dívky, propiska

Legenda: Zjistíme, na co se každý z nás rád dívá, co rád slyší, co rád říká nebo jaká je jeho nejoblíbenější chuť. Je také možné, že zjistíte, co máte s někým společné.

Průběh:

1. Rozdějte žákům obličej chlapce či dívky podle jejich pohlaví.
2. Rozdělte žáky do skupin po 4–5 členech.
3. Žáci se podívají na jednotlivé části obličeje a připíší k nim, co díky nim rádi vnímají či přijímají. (Oči – co nejraději vidí; uši – co nejraději slyší; ústa – co nejraději jí a rádi říkají; nos – co rádi cítí; tváře – čeho se rádi dotýkají nebo co mají rádi na dotek.)
4. Žáci si nyní ve skupině navzájem představí své obličeje s jednotlivými popisy.
5. Každá skupina představí své obličeje s popisy ostatním skupinám – ke každé části obličeje řeknou žáci jednotlivě, co mají vyplněno.

Metodická poznámka:

1. Žáci si mohou nakreslit vlastní podobiznu obličeje.
2. Můžete žáky vyzvat, aby si své obličeje podepsali, a udělat malou galerii. Žáci budou obcházet jednotlivé obličeje a zjišťovat jednotlivá vnímání svých spolužáků.

Reflexe:

Jak bylo náročné připsat k jednotlivým částem obličeje, co díky nim rádi přijímáte nebo děláte?

Co vás u někoho zaujalo či překvapilo?

Zjistili jste, že máte s někým něco společného? Co to bylo?

Rozvoj klíčových kompetencí: komunikativní, sociální a personální, občanská

Inspirační zdroje: Canfield, J., Wells, H. Hry pro zlepšení motivace a sebepojetí žáků. Praha: Portál, 1995.

Zamyšlení nad názvem kurzu „Dokážeme víc, než si myslíme“

Cíl: Uvědomění si, že ve spolupráci je síla.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 0,25 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Svazek špejlí.

Legenda: Kdy jste zažili, že společně jste dokázali víc než sami?

Průběh:

1. Každému rozdáme jednu špejli a řekneme, aby se ji pokusil zlomit – každý zlomí.
2. Řekneme dětem, aby daly všechny špejle doprostřed kruhu. Nyní vyzveme postupně všechny žáky, aby vzali všechny špejle a pokusili se je zlomit. Nepůjde vůbec či hůře.
3. Přivedeme tím žáky k myšlence, že SPOLU dokážeme více, než si myslíme. Ve SPOLEČNÉ spolupráci je síla.
4. Využíváme následující otázky: Co myslíte, že tato situace vyjadřuje? Jakou to má spojitost s námi jako se skupinou? Odkazuje to na nějakou pohádku, příběh? Proč je snadnější zlomit jednu špejli, ale svazek špejlí už jde hůře nebo vůbec? Jak to můžeme využít ve školním životě? Co by se muselo stát, abyste řekli, že tato skupina dokáže víc, než jste si mysleli?

Rozvoj klíčových kompetencí: komunikativní, sociální a personální

Skupinové a kooperační aktivity

Cíle:

Žáci spolupracují ve skupině na řešení neobvyklých a problémových situací.

Žáci pojmenují své místo ve skupině.

Žáci analyzují příčiny úspěchu či neúspěchu při řešení úkolů.

Žáci pojmenují skupinové role.

Prostředí: venku

Čas na přípravu: 20 min.

Čas na aktivitu: 2 h.

Počet lektorů: Na každou skupinu jeden lektor.

Pomůcky: Viz jednotlivá stanoviště.

Legenda: Pojdme přetavit slova v činy a společně dokázat víc, než si myslíme.

Průběh:

1. Příprava jednotlivých stanovišť.
2. Žáky rozdělíme do skupin cca po 7–8 tak, aby byly silově a osobnostně vyrovnané.
3. Skupiny putují po jednotlivých stanovištích s kooperačními úkoly. Každou skupinu provádí jeden lektor.
4. Po každé aktivitě (pokud je to třeba) následuje reflexe, srovnání s předchozí aktivitou. Na závěr si každá skupina se svým lektorem udělá uzavření a reflexi. Doporučujeme zapisovat klíčové myšlenky na flipchartový papír.
5. Společná diskuse všech skupin.

Metodická poznámka:

Na jedno stanoviště vyčleňte cca 20 minut na řešení a 10 minut na reflexi. Pokud stihnou žáci stanoviště rychleji, tak se přesuňte k dalšímu stanovišti.

Lektor je v roli průvodce. Zásadně neradí skupině, jak má úkol vyřešit. Sleduje proces řešení a vede reflexi.

Žáci v reflexi často odpovídají, že budou příště lépe spolupracovat a komunikovat. Vedte žáky k pojmenování konkrétního chování, ve kterém se spolupráce či komunikace projevily.

Není cílem projít všechna stanoviště. Spíše je dobré se důsledně věnovat reflexi skupinového procesu.

Aktivity jsou využitelné i během třídnických hodin či vyučovacích hodin zaměřených na spolupráci.

Role lektora: Neradí skupině s vyřešením úkolu. Je v roli zadavatele úkolu a jeho hlavní role je ve vedení reflexe po skončení úkolu.

A. Spirála

Cíle: Vzájemná spolupráce.

Rozdělení si rolí.

Prostředí: venku

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 0,5 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: 2× lano, provázky cca 80 cm dlouhé (počet provázků podle počtu žáků ve skupině), trubka (nejlépe od vysavače), 1× tenisák

Průběh:

1. Lektor vyznačí z lana na zemi spirálu ve tvaru hlemýždí ulity. Vzdálenost mezi jednotlivými „čarami“ ulity je cca 20–30 cm.
2. Kolem ulity se z druhého lana vytvoří kruh-hranice, za kterou není dovolené šlápnout.
3. Na trubku lektor naváže provázky. Jednu třetinu do horní části, jednu třetinu do prostřední části a jednu třetinu do dolní části.
4. Žáci ovládají trubku pomocí provázků. Trubka se umístí do středu spirály a lektor položí na její vrchol tenisák. Cílem žáků je dostat trubku s míčkem od středu spirály na její konec. Pokud se to skupině povede, tak splnila úkol.
5. Na začátek trasy – na střed spirály se skupina vrací, když: míček spadne; překročí trubkou hranice spirály; jakoukoliv částí těla překročí hranici kruhu, ve kterém je spirála.

Metodická poznámka:

1. Sdělte žákům, že provázky se nesmí namotávat na prsty či zápěstí.
2. Je také možné se pokusit dostat míček zpět od konce spirály do jejího středu.

Role lektora: Zadání hry, hlídání pravidel.

Reflexe:

Jaké jsou vaše první dojmy ze hry?

Jaký byl průběh?

Kdo se ujal hlavní role? Jaká byla vaše role?

Co se vám jako skupině dařilo? Co byste jako skupina/ v rámci skupiny nyní dělali jinak?

Rozvoj klíčových kompetencí: k řešení problémů, k učení, sociální a personální, pracovní

Inspirační zdroje: Vecheta, Vladimír. *Outdoor activity: 50 aktivit pro trénink, školení i zábavu*. Brno: Computer Press, 2009.

B. Voda v oáze

Cíle: Žáci se domluví na řešení úkolu.

Žáci pojmenují role, které měli ve skupině.

Prostředí: venku

Čas na přípravu: 10 min.

Čas na aktivitu: 0,5 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: kbelík, čtyři lana

Legenda: Jsme na poušti a uprostřed oázy je v kbelíku voda. Máme velkou žízeň a naším úkolem je vyjmout kbelík s vodou, abychom se mohli všichni osvěžit. Do oázy se ovšem nemůže vstoupit. Musíme zůstat na jejím okraji. Jako pomůcky pro vyjmutí nám slouží lana.

Průběh:

1. Lektor vyznačí lanem na zemi prostor přibližně tvaru kruhu o průměru 7–10 m. Do středu umístí kbelík zcela naplněný vodou.
2. Žáci dostanou k dispozici alespoň 4 lana nebo silné provazy.
3. Úkolem žáků je vyjmout kbelík s vodou za pomoci lan tak, aby se z něho nevyhlila voda. Při vyjmutí se nedá kbelík posouvat po zemi, ale pouze přenášet vzduchem.
4. Pokud se při vyjmutí vylije voda, tak se opět doplní a skupina může pokračovat v řešení úkolu.
5. Aktivita končí vyjmutím kbelíku na zem mimo oázu.

Metodická poznámka:

V reflexi se zaměřte na to, zda byli zapojeni všichni žáci nebo jen někteří a čím to bylo.

Role lektora: Lektor hlídá dodržování pravidel. Doporučujeme také skupinu povzbuzovat při běhu.

Otázky k závěrečné reflexi:

Kdo měl ve vaší skupině jakou roli (vůdce, brzdíč, zdroj nápadů)?

Jak se vyvíjela spolupráce?

Bylo důležité se vzájemně poslouchat? Jak se vám to dařilo?

Našel se ve skupině někdo, kdo měl dobrý nápad a nebyl vyslechnut? Proč tomu tak bylo?

Byla vaše spolupráce lepší než při předchozí aktivitě? Proč?

Jak se vyvíjela vaše spolupráce v průběhu všech aktivit?

Jaká pravidla se uplatnila/neuplatnila při řešení úkolů?

Jak byste pojmenovali role, které se uplatnily při řešení úkolů?

Jaké role ve skupině obecně dokážete pojmenovat? K čemu je která důležitá?

Co se dařilo? Co byste nyní dělali jinak?

Rozvoj klíčových kompetencí: k řešení problémů, k učení, sociální a personální, pracovní

Inspirační zdroje: Vecheta, Vladimír. *Outdoor aktivity: 50 aktivit pro trénink, školení i zábavu*. Brno: Computer Press, 2009.

C. Ostrov

Cíle:

Žáci spolupracují ve skupině na řešení neobvyklých a problémových situací.

Žáci pojmenují své místo ve skupině.

Žáci analyzují příčiny úspěchu či neúspěchu při řešení úkolů.

Žáci pojmenují skupinové role.

Prostředí: venku

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 0,5 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: lana či provázek

Průběh:

1. Lektor rozdělí žáky do skupiny cca po 5–6 žácích.
2. Lektor vyznačí vedle každé skupiny provázkem kruh. Kruh je tak velký, aby se do něj pohodlně vešla celá skupina žáků.
3. Lektor postupně v několika fázích kruh zmenšuje a žáci se musí zmenšujícímu „ostrovu“ přizpůsobovat tak, aby se do něj všichni vešli. Pokud někdo přešlápne za hranici „ostrova“, tak se utopil a ztrácí jeden život. Celkově má každý 3 životy.
4. Aktivita končí, když vydrží skupina na daném místě minimálního únosného rozměru 10 sekund.

Metodická poznámka: Aktivita je velmi kontaktní. Je třeba zvážit míru vzájemné ostýchavosti.

Role lektora: Vysvětluje pravidla. Vede reflexi.

Reflexe:

Jaké jsou vaše první dojmy?

Jak hra probíhala?

Kdo rozhodoval o tom, jakou zvolíte formaci?

Jak se vám dařilo naslouchat jednotlivým nápadům?

Co se vám dařilo?

Co byste nyní dělali jinak?

Rozvoj klíčových kompetencí: k řešení problémů, k učení, sociální a personální, pracovní

Inspirační zdroje: Vecheta, Vladimír. *Outdoor aktivity: 50 aktivit pro trénink, školení i zábavu*. Brno: Computer Press, 2009.

D. Společné psaní

Cíle:

Žáci spolupracují ve skupině na řešení neobvyklých a problémových situací.

Žáci pojmenují své místo ve skupině.

Žáci analyzují příčiny úspěchu či neúspěchu při řešení úkolů.

Žáci pojmenují skupinové role.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 0,25 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Tlustá fixa, na které jsou navázané provázky, flip. papír.

Průběh:

Cílem skupiny je pomocí přiložené fixy napsat slovo či nakreslit obrázek.

1. Každý žák ve skupině drží jeden provázek.
2. Skupina musí napsat slovo či nakreslit obrázek na flip. papír.

Metodická poznámka: Mohou zkoušet dvojice nebo trojice.

Role lektora: Vede reflexi. Pozoruje proces ve skupině.

Reflexe:

Kdo měl ve vaší skupině jakou roli (vůdce, brzdič, zdroj nápadů)? Jak se vyvíjela spolupráce?

Bylo důležité se vzájemně poslouchat? Jak se vám to dařilo? Našel se ve skupině někdo, kdo měl dobrý nápad a nebyl vyslechnut? Proč tomu tak bylo?

Byla vaše spolupráce lepší než při předchozí aktivitě? Proč?

Jak se vyvíjela vaše spolupráce v průběhu všech aktivit?

Jaká pravidla se uplatnila/neuplatnila při řešení úkolů?

Jak byste pojmenovali role, které se uplatnily při řešení úkolů?

Jaké role ve skupině obecně dokážete pojmenovat? K čemu je která důležitá?

Rozvoj klíčových kompetencí: k řešení problémů, k učení, sociální a personální, pracovní

Inspirační zdroje: Vecheta, Vladimír. *Outdoor activity: 50 aktivit pro trénink, školení i zábavu*. Brno: Computer Press, 2009.

E. Prstenec

Cíle: Žáci spolupracují ve skupině na řešení neobvyklých a problémových situací.

Žáci pojmenují své místo ve skupině.

Žáci analyzují příčiny úspěchu či neúspěchu při řešení úkolů.

Žáci pojmenují skupinové role.

Prostředí: venku

Čas na přípravu: 10 min.

Čas na aktivitu: 0,25 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: ringo kroužky 5×, provázek, 5× míček

Průběh:

1. Dopředu si připravte navázané kroužky – vezměte ringo kroužky a po obvodu navažte 6 provázků dlouhých cca 1,5 m (počet provázků odpovídá počtu členů skupiny).
2. Každý žák uchopí konec jednoho provázku vedoucího od kroužku a lektor do kroužku vloží míček.
3. Úkolem skupiny je nyní projít předem připravenou trasou, aniž by míček z kroužku vypadl na zem.
4. Pokud míček spadne, tak se skupina buď musí vrátit na začátek, nebo společně počítat do dvaceti.

Metodická poznámka:

Žáci si nesmí zkracovat provázek nebo si ho namotávat na prsty. Stejně tak se nesmí nikdo dotýkat míčku žádnou částí těla nebo jakýmkoliv předmětem.

Doporučujeme vytvořit dostatečně členitou trasu.

Reflexe:

Jaké jsou vaše první dojmy?

Jak hra probíhala?

Kdo rozhodoval o tom, jakou zvolíte formaci?

Jak se vám dařilo naslouchat jednotlivým nápadům?

Co se vám dařilo? Co byste nyní dělali jinak?

Role lektora: Zadává instrukce a vede reflexi.

Rozvoj klíčových kompetencí: k řešení problémů, k učení, sociální a personální, pracovní

Inspirační zdroje: Vecheta, Vladimír. *Outdoor activity: 50 aktivit pro trénink, školení i zábavu*. Brno: Computer Press, 2009.

3.2 Metodický blok č. 2 (Komunikace a společné řešení úkolů) – 4 h.

Téma č. 3.2.1 (Blíže poznání a řešení skupinového úkolu)

Známe se

Cíle:

Žáci rozvíjí své komunikační a prezentační dovednosti.

Žáci blíže poznávají své spolužáky.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 0,5 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Nadepsaný flip. papír s otázkami – SMM č. 4

Legenda: Mluvit před větším počtem lidí není nikdy jednoduché. Ukážeme si, jak na to, a ještě se něco o sobě dozvíme.

Průběh:

1. Uvedte, že tato aktivita rozvíjí schopnost mluvit před větším počtem osob.
2. Poté upřesněte, že kdo chce, ten bude v průběhu kurzu odpovídat na otázky ze svého života nám ostatním.
3. Vysvětlíte komunikační zásady při prezentaci:
 - a) Postoj nohama mírně rozkročenýma do písmene A.
 - b) Pozor na ruce a mimovolné pohyby.
 - c) Oční kontakt se skupinou, ne pouze s lektorem.
3. První jde lektor, co aktivitu „Známe se“ uvádí, a poté první 3–4 žáci.

Důležité je připomenout žákům pravidlo „STOP“ – když nechtějí, tak ať tuto aktivitu nedělají nebo se sami rozhodnou, na jaké otázky chtějí odpovídat.

Metodická poznámka:

Je důležité, aby šla s prezentací jako první na řadu dospělá osoba. Nejlépe ten, kdo aktivitu uvádí.

Zpočátku mají žáci ostych, ale postupně se osmělují.

Zdůrazněte několikrát pravidlo STOP – žáci odpovídají pouze na ty otázky, na které odpovědět chtějí.

Reflexe: Jaké bylo hovořit před publikem?

Role lektora: Jde první prezentovat.

Rozvoj klíčových kompetencí: komunikativní, sociální a personální, k učení

Inspirační zdroj: Hermochová, Soňa. *Hry do kapsy 9*. Praha: Portál, 2013.

Stavba věže

Cíle:

Žáci spolupracují na řešení problémového úkolu ve skupině.

Žáci pojmenují při řešení problémového úkolu svoji roli.

Žáci analyzují při řešení úkolů příčiny úspěchu či neúspěchu.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 1,5 h.

Počet lektorů: 2

Pomůcky: cca 15 špejlí na skupinu, izolepa 1 m na skupinu, 2× balení modelíny, nůžky do každé skupiny, 1 m provázku do každé skupiny, pastelky nebo fixy, čtvrtka do každé skupiny (plakát), balíček papírových kapesníků do každé skupiny

Legenda: Můžeme opět vyzkoušet, jak nám funguje společná spolupráce ve skupině. Vaším úkolem bude vytvořit co největší věž z materiálu, který dostanete k dispozici. Součástí stavby věže je také vytvořit plakát, který bude zvat na prohlídku vaší věže. Doporučujeme si dobře rozdělit role ve skupině.

Průběh:

1. Rozdělte žáky do skupin.
2. Každé skupině vymezte její pracovní prostor a dejte jí výše uvedené pomůcky. Zdůrazněte, že ke stavbě věže se mohou použít pouze pomůcky, které dostane skupina od vás k dispozici.
3. Sdělte skupinám jejich cíl – postavit co největší věž z daných pomůcek a vytvořit plakát, který bude zvat na představení věže.

Metodická poznámka:

Dovoleno je používat pouze vybavení, které skupiny získaly od lektora.

Řešením je stavba věže i horizontálním způsobem, ne pouze vertikálním.

Lektor: Zadává aktivitu. Povzbuzuje skupiny při stavbě.

Reflexe:

Jaké jsou vaše první dojmy?

Jak probíhala stavba věže a tvorba plakátu?

Na základě čeho jste si rozdělili role ve skupině? Jak rozdělení probíhalo?

Překvapilo vás něco?

Jaká věž vás zaujala? Jaký plakát vás zaujal? Co musí být za informace na plakátu, který zve na nějakou akci?

Rozvoj klíčových kompetencí: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, pracovní

Inspirační zdroj: Vopel, K. W. Skupinové hry pro život 3. Praha: Portál, 2008.

3.2.2 Téma č. 2 (Překonání se a reflexe dne)

Člověče, nezlob se

Cíle: Překonání obavy z tělesné blízkosti.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 0 min

Čas na aktivitu: 1 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Hrací kostka nebo karty na prší.

Legenda: Ukáže se, jakou kdo z vás má trpělivost.

Průběh:

1. Žáci sedí v kruhu a všem se rozdává číslo 1–6.
2. Poté lektor začne házet kostkou. Ti hráči, kteří mají stejné číslo, jako padlo na kostce, se posunou o jedno místo po směru hodinových ručiček. Tudiž zasednou sousedy po své levici.
3. Lektor opět hodí kostkou. Hýbe se pouze ten, kdo není zasedlý. Kdo bude první opět na své židli (i zasedlé), vyhrál.

Metodická poznámka:

– Hra „Člověče, nezlob se“ je velmi kontaktní na doteky. Skrývá v sobě rizika ostychu a rizika nezvyku na doteky. Je dobré připomenout pravidlo STOP a popřípadě dát žákovi, který ho využije, roli například pozorovatele, časoměřiče, házeče s kostkou.

– Žáci berou Člověče jako odreagování. Do většího ponoru můžete jít během reflexe například otázkami typu – Koho nebo čeho se rádi dotýkáte? Kdo jste více dotykoví a kdo spíše odtažití?

– Pozor na neuctivé poznámky, které nejsou brány s humorem. Pokud by se vyskytly, aktivitu ihned zastavte a věnujte se vzniklé situaci.

– Místo hrací kostky a rozdělení žáků na čísla od 1 do 6 lze použít hrací karty na prší a rozdělit žáky podle druhu karet – srdce, kule, listy, žaludy.

Reflexe:

Jaké pro vás byly nejzajímavější momenty hry? Kdy pro vás v průběhu hry nastaly kritické nebo klíčové okamžiky?

Jaké byly během hry vaše očekávání a obavy? Kdo podle vás prožíval to samé? Kdy jste byli nejvíce naštvaní? Museli jste se hodně překonat?

Co je při aktivitě Člověče, nezlob se těžké?

Kde se objevuje „Dokážeme více, než si myslíme?“.

Jak blízkost souvisí s názvem kurzu „Dokážeme více, než si myslíme?“

Role lektora: Hází kostkou a říká nahlas padlá čísla. Vede reflexi. Udržuje bezpečné klima hry.

Rozvoj klíčových kompetencí: sociální a personální

Inspirační zdroje: Šimanovský, Z. Hry pro zvládnutí agresivity a neklidu. Praha: Portál, 2008.

Reflexe celého dne**Cíle:**

Ohlédnutí za celým dnem.

Pojmenování klíčových momentů dne.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 1 h.

Počet lektorů: všichni

Pomůcky: Otázky nadepsané na flip. papíře.

Legenda:

Máme za sebou první den programu s názvem „Dokážeme víc, než si myslíme“. Pojdme se ohlédnout zpět na začátek dnešního dne a společně si říci, jaký vlastně byl.

Průběh:

Vytvoří se vhodná atmosféra pomocí ztlumení světla -> zapálení svíček či vytvoření přítmí.

Uprostřed kruh s papíry, na kterých jsou věty. Můžete poslat „mluvící“ předmět, aby každý mluvil nebo si vybral otázku, na kterou chce odpovědět.

Připomeňte žákům průběh prvního dne kurzu nebo ho společně dejte dohromady a vy žáky doplňujte:

1. den: komunikační pravidla na kurzu; motto kurzu „Dokážeme víc, než si myslíme“; chyť prst; kde bys chtěl být; co máme rádi; skupinové aktivity – spirála, voda v oáze, ostrov, společné psaní, prstenec; známe se; stavba věže; člověče, nezlob se; ohlédnutí za prvním dnem

- 1) Nejvíc mě dnes překvapilo...
- 2) Nejvíce mě dnes překvapil/a...
- 3) Chtěl/a bych upozornit...
- 4) Chci poděkovat...
- 5) Dnes jsem sám sebe překvapil/a...
- 6) Kdy jsem dnes dokázal/a víc, než jsem si myslel/a? Kdy naše skupina dnes dokázala víc, než jsem si myslel/a?
- 7) Dnes bych chtěl/a ocenit...
- 8) Společně jsem dokázal/jsme dokázali překonat...

Metodická poznámka: Je důležité vytvořit klidnou atmosféru, která povede ke společnému sdílení.

Rozvoj klíčových kompetencí: k učení

3.3 Metodický blok č. 3 (Důvěra a odpovědnost za celek) – 4 h.

3.3.1 Téma č. 1 (Ranní ohlédnutí)

Ohlédnutí za předešlým dnem

Cíle:

Zjistit, zda v někom nezůstává něco nevyřešeného z předešlého dne.

Společné naladění.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 0,5 h.

Počet lektorů: všichni

Pomůcky: žádné

Legenda: Než vstoupíme naplno do dnešního dne, tak se ještě pojdme ohlédnout za včerejšími událostmi.

Průběh:

1. Chce někdo říci nějakou myšlenku, dojem, fantazii ke včerejšímu dni?
2. Na škále 0–100 procent (0 = nejméně; 100 = nejvíce) ukaž na palci u ruky, jakou máš momentálně náladu a z jakého důvodu.
3. Jaká aktivita tě včera nejvíce zaujala a z jakého důvodu?
4. Jaká aktivita vás jako skupinu nejvíce posunula dále?
5. Co sis včera uvědomil/a? Naučil/a?
6. Koho bys ocenil/a a za co?
7. Co tě nejvíce překvapilo?

Rozvoj klíčových kompetencí: k učení

3.3.2 Téma č. 2 (Skupinové úkoly a témata změny)

Co bychom chtěli změnit a práce s mottem kurzu

Cíle: Žáci pojmenují, s čím jsou ve své škole spokojeni.

Žáci pojmenují, co by na své škole chtěli změnit.

Žáci pojmenují, co by do jejich školy mělo přijít nového.

Žáci si uvědomí motto kurzu.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 1 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: Flipchartový papír, fixy na flipchart, lepicí papírky (post-ity), SMM č. 5

Legenda: Tento program má motto kurzu: „Něco se ti nelíbí? Tak jdi a vhodnou formou usiluj o změnu!“

Abychom věděli, co chceme měnit, je dobré se nad tím zamyslet. A to bude nyní naším úkolem. Pojmenujeme, co se nám na škole líbí, co nelíbí a co by mělo do naší školy přijít.

Důležité ovšem také je vědět, jakou formou je vhodné naše požadavky prosazovat a jakým způsobem o nich komunikovat. A to vše nás čeká v následujících programech.

Průběh:

1. Žákům se ukáže flipchartový papír, na kterém je nakreslen dům. Dům má tři části -> 1) střechu, 2) stěny, 3) trubky, které vedou do domu.

2. Máme připravené tři barvy lepicích papírků, tzv. post-itů.

Zelená barva – představuje pozitivní témata a lepí se do oblasti střechy. (Jako zdravé listy stromu.)

Žlutá barva – představuje, co by mělo ze školy odejít. To, co se nám ve škole nelíbí nebo co se nám na škole nelíbí, a lepí se do oblasti stěn domu. (Jako odpadající listy stromu – žluté.)

Hnědá barva – představuje, co by mělo do školy přijít. To, co zde chybí. Ať je to chování, či materiální věci a lepí se do oblasti trubek, pod dům. (Jako půda, kořeny – hnědé.)

3. Rozdáme žákům zelené post-ity a vyzveme je, aby napsali na jeden papírek jedno téma, věc, která se jim na škole nebo ve škole líbí. Cokoliv, s čím jsou ve škole spokojeni. Jedno téma = jeden papírek.

Po napsání papírku každý žák přečte, co napsal, a jde nalepit svůj papírek do oblasti střechy.

Takto pokračujeme se žlutými i zelenými papírky.

4. Přemýšlení nad otázkami: Co s jednotlivými tématy můžeme dělat? Když se nám něco nelíbí, komu to máme sdělit? Komu to sdělujeme nyní? Jak můžeme usilovat o změnu? A jakou formou? Jakým způsobem můžeme takové informace zjistit od svých spolužáků? Komu sdělujeme, s čím jsme spokojeni? Z jakého důvodu je důležité mluvit i o naší spokojenosti?

Metodická poznámka:

Je v pořádku, že se u témat objeví jak osobní, tak třídní i celoškolní témata.

S navrženými řešeními a tématy budeme pracovat dále v programu (rozbor motta a procvičení vhodné a nevhodné formy).

Můžete využít na začátku roku ve své třídě, pokud jste třídní učitel, na téma – Co bychom chtěli změnit ve své třídě. Z těchto poznatků můžete společně s žáky vytvořit i třídní pravidla.

Reflexe:

Jaké téma vás nejvíce zaujalo?

Co vás překvapilo?

Na čem panuje v jednotlivých kategoriích největší shoda?

Rozvoj klíčových kompetencí: k učení, k řešení problémů

Zdroj: upraveno podle Strom třídy [online]. 2019 [cit. 2019-6-28]. Dostupné z:

<https://perpetuum.cz/2016/10/strom-tridy/>

Skupinový míček

Cíle:

Žáci nacházejí společné řešení.

Žáci rozvíjí týmovou spolupráci.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 0,5 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: jeden tenisák, stopky

Legenda: Vyzkoušíme, jak jsme na tom se společným úsilím!

Průběh:

1. Žáci sedí v kruhu.
2. Lektor sdělí žákům, že jejich úkolem je si co nejrychleji předat tenisový míček, aby se ho všichni dotkli oběma dlaněmi.
3. Žáci mají čas na vymyšlení strategie i testování. Až budou připraveni, tak požádají lektora, aby stopoval čas pokusů.

Metodická poznámka:

1. Jedno z řešení je například to, že žáci vytvoří z dlaní kaskádu a míček takto pošlou přes své dlaně. Případně vytvoří z dlaní tunel a skrz něj pošlou míček.
2. Jak vyplývá z popisu, žáci se mohou přemisťovat nebo vytvářet různé útvary.
3. Upozorněte žáky, že se míčku může dotýkat vždy jen jedna osoba.

Role lektora: Povzbuzuje skupiny. Případně napoví skupině řešení.

Reflexe:

Jak se vám dařilo přijít společně na řešení?

Jak se vám dařilo vyslechnout si jednotlivé nápady?

Co se nám jako skupině dařilo?

Co byste nyní dělali jinak?

Rozvoj klíčových kompetencí: sociální a personální

Inspirační zdroje: Kalábová, N. Hry plné nápadů a fantazie. Praha: Portál, 2016.

Tichá pošta

Cíle: Ukázka změny informace po ústním předání mezi několika lidmi.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 0,5 h.

Počet lektorů: 2

Pomůcky: Příběh pro tichou poštu – SMM č. 6

Legenda: Pokud chceme ve škole něco měnit, tak musíme správně komunikovat a předávat přesně informace (například mezi spolužáky a učiteli). Někdy se spoléháme na svoji paměť (to si přece zapamatujeme), předávaná informace nemusí být ovšem zcela přesná.

Průběh:

1. Vybereme šest žáků. Pět žáků půjde za dveře a jeden zůstane v místnosti.
2. Přečteme mu příběh z vytisknuté přílohy a požádáme ho, aby si příběh co nejpřesněji zapamatoval.
3. Poté vyzveme jednoho z žáků za dveřmi, aby si sedl naproti spolužákovi, který si vyslechl příběh jako první. Ten se stává vypravěčem příběhu tak, jak si ho zapamatoval.
4. Po vyslechnutí příběhu se druhý spolužák stává vypravěčem a jde pro svého dalšího spolužáka za dveřmi. Takto si žáci předávají příběh.
5. Na závěr přečte lektor celý příběh z textu.
6. Následuje reflexe.

Metodická poznámka:

Za dveřmi by měl být s žáky další lektor.

S žáky, kteří čekají za dveřmi, může hrát lektor hru „Společné počítání“. Ta spočívá v tom, že skupina jako celek má napočítat po jedné do co největšího čísla. Řekne se start a poté kdokoliv může říci jedna, poté někdo dva, poté tři atd. Jakmile ovšem dva nebo více žáků promluví najednou, tak se začíná od jedné. Nesmí se používat žádné pomůcky, ani ukazování.

Reflexe:

Jaké bylo zapamatovat si celý text?

Co vás nejvíce překvapilo?

Nakolik se příběh změnil? Co by šlo udělat pro ulehčení zapamatování příběhu?

Jaké z toho plyne poučení?

Rozvoj klíčových kompetencí: komunikativní

Princip aktivity je všeobecně známý, nám posloužily jako inspirační zdroje: Šimanovský, Z. Hry pro zvládnutí agresivity a neklidu. Praha: Portál, 2008.

3.3.3 Téma č. 3 (Nácvik vhodné komunikace)

Bílá tvář

Cíle: Pojmenování vhodné formy komunikace při žádosti.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 2 min.

Počet lektorů: 2

Pomůcky: Fixy, nadepsaný flip. papír s vhodnou × nevhodnou formou komunikace.

Legenda: Pokud sdělujete své požadavky nevhodnou formou, tak i když mohou být sebelepší, nikdo vás ani nevyslechne.

Průběh:

1. Motivační scénka je ve stylu Divokého západu. Instruktor – Bílá tvář – přijíždí na koni a potkává náhodného pocestného – indiána. Je k němu nezdvořilý, chová se povýšeně, nic moc mu neřekne. Skončí zastřelený šípem.

2. Podruhé je jezdec – Bílá tvář – komunikačně zdatnější. Pozdraví, představí se, řekne, že má ohromnou žízeň, a zeptá se, kde by se mohl napít. Indián mu podá džbán s vodou.

3. Vyzveme žáky, aby pojmenovali, proč nebyla Bílá tvář zastřelena.

Metodická poznámka: Žákům můžeme po jejich návrzích, co je vhodná a nevhodná forma komunikace, představit pravidlo 5P – pozdravit, představit se, proč jsem tady (okolnosti, které mě sem zavedly), po čem toužím, poděkovat.

Reflexe:

Jaké jste viděli největší rozdíly v chování a jednání?

Co je potřeba říci a jak jednat, když o něco někoho žádáme?

Dostali jste se sami do situace, že od vás někdo něco žádal? Jak dotyčný žádost říkal?

Už jste něčí žádost o vaši pomoc zamítli kvůli nevhodnému způsobu chování toho druhého?

Role lektora: Zapisuje, přehrává scénku.

Inspirační zdroje: Andresová, Z. Klíčení, příběh a řemeslo. Praha: Prázdninová škola Lipnice, 2013

Popsání vhodné a nevhodné komunikace – scénky lektorů

Cíle: Žáci na základě hraných situací pojmenovávají vhodnou a nevhodnou formu komunikace.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 10 min.

Čas na aktivitu: 0,5 h.

Počet lektorů: 2

Pomůcky: Vytisknuté a na flipový papír přepsané:

1. Pravidlo 5P – SMM č. 7
2. Neverbální komunikace – SMM č. 8
3. Scénky lektorů – SMM č. 9

Legenda: Nyní vám na základě hraných scének budeme ukazovat různé formy chování a komunikace při žádosti nebo v jiných situacích. Po každé scénce budeme společně přemýšlet a psát, co napomáhalo nebo naopak nenapomáhalo ke splnění žádosti nebo ke kladnému vyřešení situace.

Průběh: 1. Dva lektori přehrávají žákům vždy dvakrát jednu scénku. Jednou použijí nevhodnou formu komunikace a chování, podruhé vhodnou formu komunikace a chování. Po každé scénce společně s žáky přemýšlíme a výsledky zapisujeme na flipový papír, který máme již připravený z evokace (aktivita Bílá tvář).

Metodická poznámka:

1. Pokračujte zapisováním na flipové papíry z minulé aktivity evokace – Bílá tvář.
2. Uveďte tím, že každá scénka začne hlasitým tlesknutím a skončí trojitým tlesknutím v sekundovém intervalu. Důvodem je odlišení reálné situace od hrané.
3. Seznamte žáky s neverbální komunikací. Nekomunikujeme pouze slovy, ale také tónem hlasu, výrazem tváře, gesty, očním kontaktem, postojem. Napište tyto zásady na flipový papír a ve scénkách schválně tyto prvky v nevhodné komunikaci zdůrazněte.

4. Výstupy, které by měli žáci po těchto scénkách vidět na flipových papírech a tím být vybaveni do jejich procvičování v další aktivitě, jsou:

a) Při žádosti: Pravidlo 5P – pozdravit, představit se, proč jsem tady (okolnosti, které mě sem zavedly), po čem toužím, poděkovat.

b) Neverbální komunikace – záleží také na tónu hlasu, výrazu tváře, gestech, očním kontaktu, postoji.

Role lektora: Hraní scének, vysvětlování zásad komunikace.

Reflexe:

Napadají vás situace, které jste řešili či prožili a nyní by se daly řešit jinak?

Jaká z nabízených technik či pomůcek vás nejvíce zaujala?

Rozvoj klíčových kompetencí: komunikativní, sociální a personální, k řešení problémů

Procvičení vhodné a nevhodné formy komunikace

Cíle: Žáci si na sobě procvičí vhodné a nevhodné formy komunikace při vyřizování požadavku.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 0,5 h.

Počet lektorů: všichni

Pomůcky: Vytisknutá témata scének pro žáky – SMM č. 10

Legenda: Nyní si procvičíme situace sami na sobě.

Průběh:

1. Žáci sami procvičují vhodnou formu komunikace.
2. Žáci se rozdělí na tolik skupin, kolik je lektorů. Případně do skupin po 3–4.
3. Pro procvičení vhodné komunikace využijte témata z přílohy – SMM č. 10 (posmívání se; zasednutí židle; kdo byl někde první; poslouchání hlasité hudby ve třídě o přestávce; předběhnutí ve frontě na obědy; kvůli spolužákovi nemůže někdo projít; nevrácení půjčené věci; nepřinesení slíbené věci).
4. Necháme žáky, kteří chtějí zahrát scénku, vybrat si téma, které je oslovilo, a dáme jim čas na přípravu. Poté se scénka přehraje vždy dvakrát. Jednou, tak jak proběhla v realitě. Podruhé, jak by šla situace řešit s vhodnou formou či vylepšenou formou komunikace. Připomeneme žákům, že mohou využívat napsané flipy s prvky neverbální komunikace a pravidla 5P.

Metodická poznámka:

Pokud je málo lektorů, tak lektoři chodí mezi skupinami a konzultují s dětmi způsoby komunikace.

Připomeňte žákům, aby jasně oddělovali začátek scénky tlesknutím a konec třemi tlesknutími.

Případně rozdělte žáky na dvě skupiny a s každou skupinou bude jeden lektor.

Role lektora: Vysvětlení pravidel. Hlídní časů.

Reflexe:

Co jsme se naučili?

Jaký byl průběh scének?

Co jsme si uvědomili?

Rozvoj klíčových kompetencí: komunikativní, sociální a personální, k řešení problémů

3.4 Metodický blok č. 4 (Zvnitřnění prožitého a reflexe programu) – 4 h.

3.4.1 Téma č. 1 (Využití nacvičených forem komunikace a bližší poznávání spolužáků)

Pozvání ředitele školy

Cíle: Žáci si nacvičí pozvání a vznesení požadavku řediteli školy.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 0 min.

Čas na aktivitu: 1 h.

Počet lektorů: 2

Pomůcky: „Dům“ z aktivity „Co bychom chtěli změnit“

Legenda: Můžeme si pozvat vedení školy a probrat s ním naše požadavky. Pojdme si takové sezení s ředitelem zažít.

Průběh:

- 1) Žáci si vezmou napsaná témata, která vznikla při aktivitě „Co bychom chtěli změnit“ (Tematický blok č. 3, téma č. 2 – Co bychom chtěli změnit).
- 2) Z jednotlivých kategorií (Co se nám líbí; Co by mělo odejít; Co by mělo přijít) roztřídí témata pro jednotlivé skupiny ve škole (spolužáci, pedagogický sbor, třídní učitel, provozní zaměstnanci a vedení školy).
- 3) Za pomoci učitele vyberou žáci taková témata, která by chtěli představit vedení školy – řediteli.
- 4) Žáci se rozdělí do tří skupin a vymyslí vhodnou podobu pozvání ředitele ->
 - a) Jakou formou pozvat vedení školy (ústní, dopis, jiné).
 - b) Kde by se schůzka měla uskutečnit.
 - c) Jak bude místo uspořádané. Jakou formou budou žáci požadavky a témata sdělovat. Bude mluvit jeden? Budou se střídat?
- 5) Jeden z učitelů představuje ředitele školy. Žáci uspořádají místnost a podle domluvy z bodu 4 začnou sdělovat vybraná témata.
- 6) Na flip se napíše téma, co je nutné k řešení – kdo, termín.
- 7) Následuje diskuse o tom, zda chtějí žáci pozvat vedení školy a co z této simulace využijí při případném setkání. Co popřípadě udělat jinak?

Metodická poznámka:

Je důležité, aby učitel v roli ředitele neříkal na návrhy NE, ale vždy se zeptal žáků – Jakým způsobem a kdo zjistí informace nebo připraví návrh řešení tématu či návrhu.

Připravit si kategorie a zapisovat do flipového papíru podle nich – téma (co); kdo si vezme na starost; kdo mi může pomoci; termín splnění.

Připomeňte žákům pravidlo 5P – pozdravit, představit se, proč jsem tady (okolnosti, které mě sem zavedly), po čem toužím, poděkovat.

Ved'te s žáky diskusi, zda by chtěli na základě svých zjištění pozvat vedení své školy.

Role lektora: pomáhá žákům, je v roli vedení školy.

Reflexe:

Jaký jste měli pocit, když jste byli vyzváni se rozhodnout, kdo si vezme dané téma na starost?

Máte nějaké obavy, když si vezmete na starost nějaké téma?

Jaké obavy to jsou?

Rozvoj klíčových kompetencí: komunikativní, sociální a personální, k řešení problémů

3.4.2 Téma č. 2 (Skupinový zážitek a ukončení kurzu)

Schovaný had

Cíle: Žáci společně řeší skupinový úkol.

Žáci rozvíjejí spolupráci a strategické uvažování.

Žáci reflektují svoji roli a chování skupiny po aktivitě.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 0,5 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: lano 15–20 m

Legenda: Čekají nás poslední dvě společná dobrodružství. V nich prokážeme, zda dokážeme víc, než si myslíme. První z nich je pomocí vlastních těl skrýt dokonale hada, který se nám tu náhle ukázal v naší třídě.

Průběh:

1. Lektor položí na zem lano tak, aby nebylo natažené v jedné linii. Lano může lektor vytvarovat například do tvaru sinusoidy, hvězdy, kruhu, čtverce, trojúhelníku aj.
2. Úkolem žáků je lano dokonale skrýt pod svými těly. Žáci musí tedy lano zalehnout tak, aby nebylo vůbec vidět.
3. Po splnění úkolu následuje reflexe.

Metodická poznámka:

Sdělte žákům, že hlavním úkolem je dokonalost skrytí lana, a ne rychlost, za jakou lano skryjí. Nechte žáky, aby si lano vytvarovali podle svých představ.

Role lektora: vysvětluje aktivitu, tvaruje lano, povzbuzuje žáky, vede reflexi

Reflexe:

O jaké momenty ze skrývání lana byste se chtěli podělit s ostatními?

Podařilo se vám lano dokonale skrýt?

Jak se vám dařila společná domluva nad strategií?

Kdy se projevila spolupráce?

Čím to bylo, že se vám podařilo dosáhnout cíle?

Rozvoj klíčových kompetencí: komunikativní, sociální a personální, k řešení problémů, občanská

Inspirační zdroje: Kaplan, Aleš, Dušan Bartůnek a Jan Neuman. *Skáče, běháme a hraje si*. Praha: Portál, 2015.

Mizející kra

Cíle: Žáci společně řeší skupinový úkol.

Žáci rozvíjejí spolupráci a strategické uvažování.

Žáci reflektují svoji roli a chování skupiny po aktivitě.

Prostředí: místnost či venku

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 0,5 h.

Počet lektorů: 1

Pomůcky: židle

Legenda: Čeká nás poslední společné dobrodružství. Uvázli jsme na ledových krách, které roztávají. Naším úkolem je najít způsob, jak zůstat spolu na stále se zmenšujícím prostoru.

Průběh:

1. Lektor rozdělí třídu na dvě skupiny. Každá skupina má svůj prostor ve třídě.
2. Každý žák si vezme židli, žáci je seskupí k sobě a stoupnou si na ně.
3. Lektor připomene, že stojí na roztávajících krách a každých 30 sekund jedna kra roztaje – odebere se jedna židle a žák, který na ní stojí, musí přejít na jinou kru. Cílem je vydržet co nejdéle jako jedna skupina, aniž by někdo spadl z kry do moře.
4. Po aktivitě následuje reflexe.

Metodická poznámka:

Můžete nejdříve začít s cvičnou verzí – rozdělit žáky po šesti a poté zvětšovat skupiny. Pokud někdo spadne do moře, tak se židle-kra odebírá. Je také možnost „životů“ – každá skupina má například pět životů, když někdo spadne, a až poté se odebírá židle-kra.

Je také možné pustit hudbu, a když se hudba vypne, tak je to signál na odebírání židle-kry.

Aktivitu je možné zkusit vícekrát. Zajímavá varianta je bez mluvení.

Upozorněte žáky na bezpečnost.

Role lektora: vysvětluje aktivitu, povzbuzuje žáky, vede reflexi

Reflexe:

Jaký moment byl pro vás nejvíce zajímavý?

Kdy byla hra nejvíce napínavá?

Jaké pro vás bylo být v těsném kontaktu se svými spolužáky?

Jak se vám dařila společná domluva nad strategií?

Kdy se projevila spolupráce?

Čím to bylo, že se vám podařilo dosáhnout cíle?

Rozvoj klíčových kompetencí: komunikativní, sociální a personální, k řešení problémů, občanská

Inspirační zdroje: Kaplan, Aleš, Dušan Bartůnek a Jan Neuman. *Skáčeme, běháme a hrajeme si*. Praha: Portál, 2015.

Reflexe celého kurzu

Cíle: Žáci reflektují svůj pobyt na kurzu.

Žáci pojmenují, co se na kurzu naučili.

Žáci ocení své spolužáky.

Prostředí: třída

Čas na přípravu: 5 min.

Čas na aktivitu: 1 h.

Počet lektorů: všichni

Pomůcky: flipchart, fixy, čtvrtky, pomůcky z aktivit

Průběh:

Ohlédnutí za celým kurzem je rozdělené do 4 aktivit.

1. Připomenutí aktivit prožitých na kurzu.

2. Vyjádři se jedním slovem.
3. Fotograf a jeho záznam kurzu.
4. Doplnování nedokončených vět.

1. Připomenutí aktivit na kurzu

- Společně s žáky vytvořte kruh.
- Sdělte žákům, že se uskutečnily všechny aktivity a máte společný prostor pro ohlédnutí za celým kurzem.
- Sepište s žáky všechny aktivity, které proběhly na kurzu. Každou aktivitu napište na jednu čtvrtku (s tímto soupisem se bude pracovat v aktivitě fotograf). Zeptejte se žáků, na jaké aktivity si vzpomínají, a doplňujte je. Níže je soupis všech aktivit podle programu na kurzu:

1. den: komunikační pravidla na kurzu; motto kurzu „Dokážeme víc, než si myslíme“; chytí prst; kde bys chtěl být; co máme rádi; skupinové aktivity – spirála, voda v oáze, ostrov, společné psaní, prstenec; známe se; stavba věže; člověče, nezlob se; ohlédnutí za prvním dnem

2. den: co bychom chtěli změnit; skupinový míček; tichá pošta; bílá tvář; vhodný způsob žádosti; pozvání ředitele školy; mizející kra; ohlédnutí za celým kurzem

2. Vyjádři se jedním slovem

- Každý z žáků jedním slovem vyjádří svůj dojem z kurzu.

3. Fotograf a jeho záznam kurzu

- Jednotlivé čtvrtky s názvy aktivit rozprostřete po třídě. K jednotlivým aktivitám doporučujeme dát pro připomenutí i symbolický předmět – například lano, motto kurzu, prstenec, věž atd.
- Sdělte žákům, aby vytvořili dvojice.
- Ve dvojici je jeden fotograf a druhý majitel fotografického přístroje.
- Fotografický přístroj je velmi vzácný a majitel se o něj musí pečlivě starat.
- Cílem majitele fotografického přístroje je přijít k aktivitě či aktivitám, které ho nejvíce zaujaly, a vytvořit fotografii. Paměťová karta fotograf. Přístroj je na 4 fotky.
- Majitel si domluví se svým fotografickým přístrojem signály na ovládání. Fotografický přístroj má totiž krytku přes čočku (žáci chodí se zavřenýma očima) a fotí až na smluvený signál. Sdělte žákům, aby si domluvili signál na chůzi doprava, doleva, stop, otevřít oči a focení.
- Po vyfocení 4 fotografií je paměťová karta vyčerpána a role se obrací.
- Zdůrazněte žákům, že fotografové potřebují na focení klid, a proto musí být naprosté ticho.
- Poté co si žáci vymění role, tak si sednou vedle sebe a fotografický přístroj vypráví, co vyfotil. Majitel vyprávění doplňuje.

4. Žáci doplňují nedokončené věty:

„Nejvíce se mi líbilo...“

„Nejvíce nám šlo...“

„Přišlo mi složité...“

„Příště bychom si dali pozor na...“

„Na kurzu jsem se naučil/a...“

„Chtěl/a bych ocenit...“

Každý žák si může vybrat, zda chce odpovědět na všechny věty nebo pouze na jedinou.

Role lektora: vede reflexe, povzbuzuje žáky, i on reflektuje kurz

Rozvoj klíčových kompetencí: k učení

Inspirační zdroje: Hermochová, Soňa. *Hry do kapsy 9*. Praha: Portál, 2013.

4 Příloha č. 1 – Soubor materiálů pro realizaci programu

V této části najdete přílohy k části 2 – průvodce pro žáky. Podle vašeho uvážení můžete žákům dávat jednotlivé části příloh.

Legenda k **části 4** je následující: SMPRP = soubor materiálů pro realizaci programu, název programu, číslo tematického bloku, číslo tématu a jeho název.

Například SMPRP č. 1 – Pravidla kurzu (Tematický blok č. 1, téma č. 1 – Zahájení kurzu)

Známe se

- Vlastní jméno a příjmení + věk.
- Mamčino jméno + tačkovo jméno + kolik je jim let.
- Co dělá za práci mamka a co tačka.
- Sourozenci -> jejich jména a co dělají (pracují?; chodí do školy?)
- Zvířata -> jméno, věk, rasa; případně zda bych nějaké zvíře chtěl a jaké.
- U čeho si odpočinu?
- Moje koníčky.
- Mé vysněné zaměstnání.

Oblíbené

- Jídlo.
- Pití.
- Barva.
- Roční období.
- Film.
- Seriál.
- Den v týdnu.
- Hudba.
- Kniha.
- Časopis.

Otázky k obsahu

- Co jsme se dozvěděli nového?
- Co jsme nevěděli?
- Co je pro nás překvapivé?

Otázky k projevu

- Co dělat příště jinak při prezentaci?
- Co se dařilo při prezentaci?
- Co chceme ocenit?

5 Příloha č. 2 – Soubor metodických materiálů

V části 5 (soubor materiálů pro realizaci programu) najdete přílohy k jednotlivým programům k metodické části 3.

Legenda uvedení je následující: SMM = soubor metodických materiálů, číslo přílohy – název aktivity, číslo tematického bloku, číslo a název tématu.

Například SMM č. 1 – Pravidla kurzu (Tematický blok č. 1, téma č. 1 – Zahájení kurzu).

PROGRAM KURZU – 1. DEN

DOPOLEDNÍ ČAS:	BLOK	OBSAH:
SVAČINA ČAS:		MENU:
DOPOLEDNÍ ČAS:	BLOK	OBSAH:
OBĚD ČAS:		MENU:
ODPOLEDNÍ ČAS:	BLOK	OBSAH:
SVAČINA ČAS:		MENU:
ODPOLEDNÍ ČAS:	BLOK	OBSAH:
VEČEŘE ČAS:		MENU:
VEČERNÍ ČAS:	BLOK	OBSAH:

PROGRAM KURZU – 2. DEN

DOPOLEDNÍ ČAS:	BLOK	OBSAH:
SVAČINA ČAS:		MENU:
DOPOLEDNÍ ČAS:	BLOK	OBSAH:
OBĚD ČAS:		MENU:
ODPOLEDNÍ ČAS:	BLOK	OBSAH:
SVAČINA ČAS:		MENU:
ODPOLEDNÍ ČAS:	BLOK	OBSAH:
VEČEŘE ČAS:		MENU:
VEČERNÍ ČAS:	BLOK	OBSAH:

PRAVIDLA KOMUNIKACE

Mluví jen jeden.

Nasloucháme si.

Nešeptám.

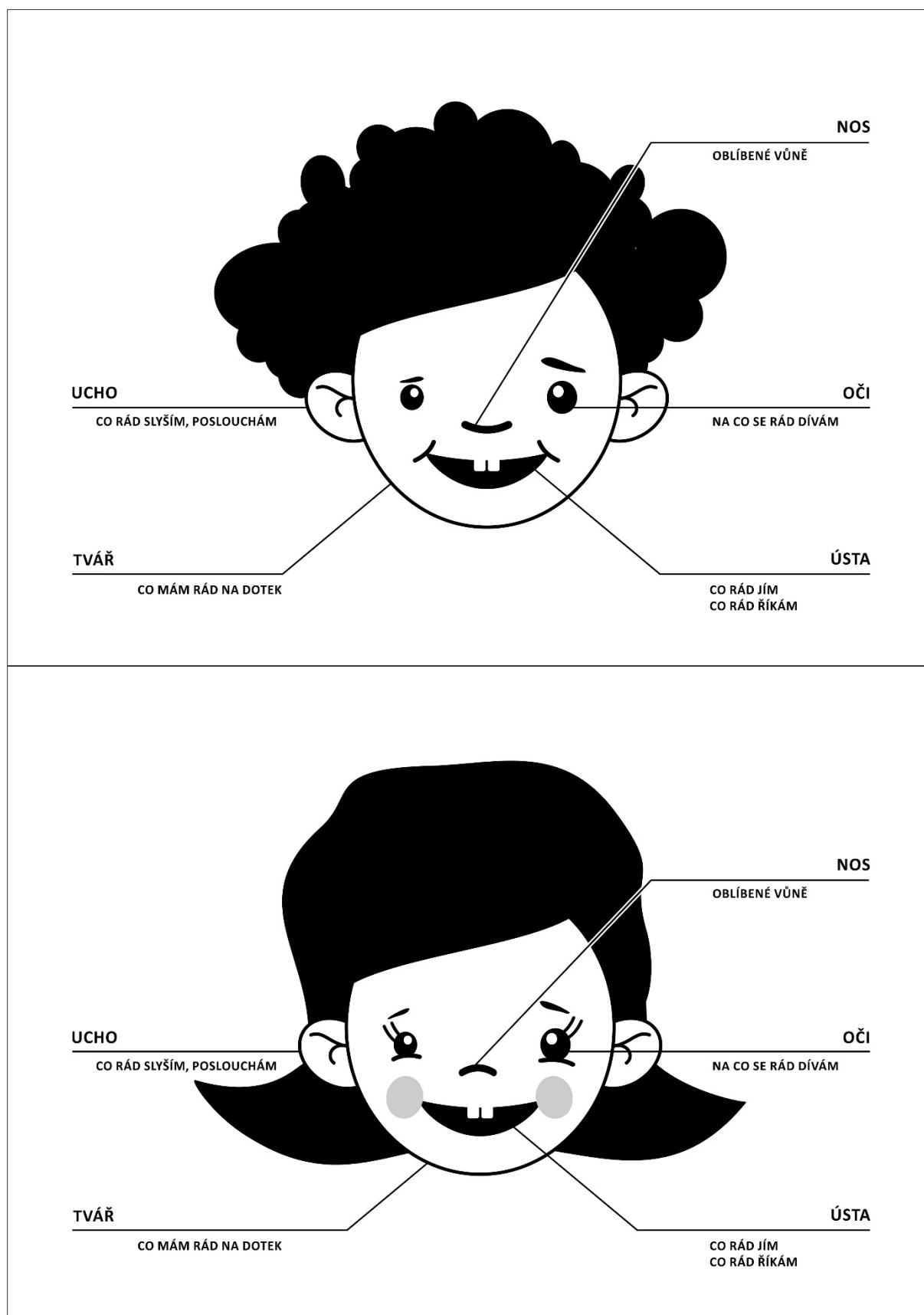
Nikdo nemá právo zesměšňovat druhé.

Pravidlo „STOP“

Plachý jelen

Zdroj: vlastní tvorba

Známe se

- Vlastní jméno a příjmení + věk.
- Mamčino jméno + tatkovovo jméno + kolik je jim let.
- Co dělá za práci mamka a co tatka.
- Sourozenci -> jejich jména a co dělají (Pracují? Chodí do školy?)
- Zvířata -> jméno, věk, rasa; případně zda bych nějaké zvíře chtěl a jaké.
- U čeho si odpočinu?
- Moje koníčky.
- Mé vysněné zaměstnání.

Oblíbené

- Jídlo.
- Pití.
- Barva.
- Roční období.
- Film.
- Seriál.
- Den v týdnu.
- Hudba.
- Kniha.
- Časopis.

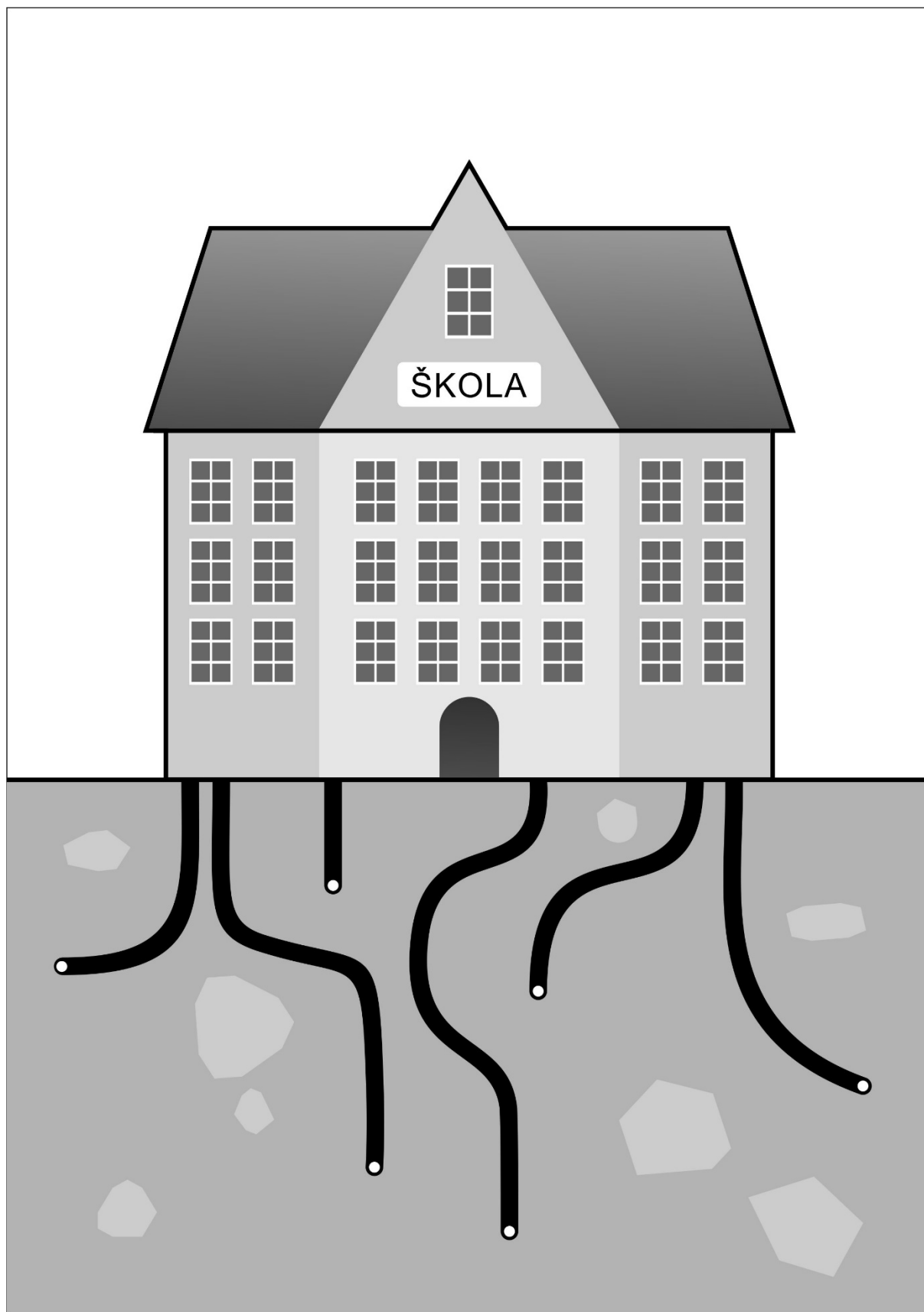
Otázky k obsahu

- Co jsme se dozvěděli nového?
- Co jsme nevěděli?
- Co je pro nás překvapivé?

Otázky k projevu

- Co dělat příště jinak při prezentaci?
- Co se dařilo při prezentaci?
- Co chceme ocenit?

Zdroj: vlastní tvorba

Příběh pro tichou poštu

Rozhodoval jsem se, zda mám jít na houby nebo si jít zaplavat do nedávno otevřeného koupaliště. Je to teprve půl roku, co bylo otevřené. Již si nevzpomínám, kdy bylo koupaliště otevřeno po dvou letech rekonstrukce. Myslím, že to bylo v květnu či červnu. Já jsem se tam ovšem dostal až v září.

Na co si ovšem moc dobře vzpomínám, tak to byl plavčík, který měl zrovna službu. Z jeho postavy mě upoutaly jeho dlouhé a vyzáblé nohy, velké břicho, středně velká hlava s dlouhými vlasy. Jeho opálená kůže prozrazovala, že byl jistě nedávno na dovolené. Hádám, že v Bulharsku, Chorvatsku nebo Egyptě.

Nakonec jsem se rozhodl jít na houby. Rozhodně jsem neprohloupil. Po dvou hodinách hledání jsem si odnášel ve svém hnědém proutěném košíku tři hříby, pět klouzků a čtyři křemenáče. Byl jsem doma před pátou odpolední. Přesně včas, abych stihl hokejový zápas v televizi. Švédsko nakonec vyhrálo nad Finskem 4:3.

Pravidlo 5P

1. Pozdravit.
2. Představit se.
3. Proč jsem tady (okolnosti, které mě sem zavedly).
4. Po čem toužím.
5. Poděkovat.

Použitá literatura: Andresová, Zuzana. Klíčení, příběh a řemeslo. Praha: Prázdninová škola Lipnice, 2013.

Prvky neverbální komunikace

tónem hlasu

výrazem tváře

gesty

očním kontaktem

postojem

Témata scének pro lektory

1. Vynucování – Spolužák si chce sednout na místo ve třídě, kde ty už sedíš. Chceme, aby alespoň jednou týdně byly ve školní jídelně palačinky (sladké jídlo).
2. Vztekání se – Dostal jsem špatnou známku. Spolužák mi nechtěně polil tričko vodou.
3. Říkám to kamarádům, místo abych to řešil – V šatně v tělocvičně jsou rozbité dveře. Chtěli bychom každý svoji skříňku na oběd. Požadavek na automaty ve škole.
4. Naštvané mlčení – Kamarádka nepřišla na moji oslavu narozenin.
5. Naštvaní – Ondra měl půjčit Petrovi sešit k dopsání, ale zapomněl sešit přinést. Petr dostal z písemné práce trojku a je naštvaný na Ondru.
6. Odmlouvání – Učitel po mně chce, abych si lépe připravoval aktovku.
7. Ignorování – Mám utřít tabuli, ale mně se nechce.
8. Urážení se – Kamarádka se baví se spolužákem z druhé třídy. Prohráli jsme na tělocviku neférovým způsobem.

Témata na scénky žáků

posmívání se, zasednutí židle, kdo byl někde první, poslouchání hlasité hudby ve třídě o přestávce, předběhnutí ve frontě na obědy, kvůli spolužákovi nemůže někdo projít, nevrácení půjčené věci, nepřinesení slíbené věci

SMM č. 11 – Vzpruhy

Cíle:

Rychlé odreagování.

Krátké hry sloužící ke krátkému přeladění.

Prostředí: Místnost či venku

Počet lektorů: 1

Pomůcky: žádné

Inspirační zdroje:

Šimanovský, Zdeněk. *Hry pro zvládnutí agresivity a neklidu*. Praha: Portál, 2008.
Kaplan, Aleš, Dušan Bartůněk a Jan Neuman. *Skáče, běháme a hrajeme si*. Praha: Portál, 2015.

Honičky

Anglická: Každý se drží za všechna místa, kam babu dostal, rukou a někdy i nohou až do konce hry. Kdo už nemůže, odstoupí a babu má ten, kdo mu ji dal.

Baba v různém prostředí: Hrajeme tak, jako kdybychom šlapali ve sněhu, v blátě, bahně, na ledě, na okraji srázu, na seně, ve vodě.

Barevná baba: Lze ji dát jen tomu, kdo má na sobě určitou barvu, například něco modrého, červeného, zeleného aj.

Explodující: Kdo dostane babu, musí „vybuchnout“, pak ji teprve může dát jinému.

Hadí: Všichni se plazí, i baba.

Jednonohá: Skáče se po jedné noze.

Kachní: Hraje se jen v podřepu.

Opičí: Baba nesmí na toho, kdo se nedotýká země nohama.

Černá, bílá, strakatá

Provázkem rozdělíme učebnu na dvě části. V jedné části je nápis černá, ve druhé bílá. Podle pokynů lektora musejí všichni být na určeném území (na černém nebo bílém). Lektor rychle střídá pokyny, barvy říká nepravidelně a nečekaně. Řekne-li strakatá, postaví se žáci na hranici, jednou nohou do každého území.

Rybářská latina

„Chytili jsme takovouhle rybu!“ říká postupně vždy jeden žák po kruhu dalšímu. Ukazuje mu přitom délku ryby vzdáleností dlaní. Začínáme u „malé rybičky“ a sladkého hlásku. Naznačovaná ryba „roste“ od hráče k hráči. Sílí také hlasový projev, výraz i velikost gesta. Když už délka rukou a hlas nestačí, začínáme zase ubírat.

Může se vyzkoušet i varianta „...potkal jsem takovéhle strašidlo a udělalo: Huááá!“.

Jedním dechem

Všichni se ve stejné chvíli maximálně nadechnou. Na znamení začnou všichni mluvit a nepřestávají, dokud jim stačí dech. Mohou říkat cokoliv. Nikdo si nesmí přidechovat nebo se znova nadechnout. Vyhrává ten, kdo vydržel mluvit na jediný nádech ze všech nejdéle.

Může se vyzkoušet varianta s mručením, bzucením, syčením.

Koště a jména

Hráči sedí v kruhu. Uprostřed stojí některý hráč nebo učitel a drží smeták opřený o zem koncem násady. Obchází kolem ní, náhle vysloví jméno některého z hráčů a pustí násadu. Smeták padá a vyvolaný hráč ho má zachytit dřív, nežli dopadne na zem. Dokáže-li to, může si jít sednout a hráč uprostřed zůstává dál. Když to jmenovaný hráč nestihne a koště nechá dopadnout, prostředního vystřídá.

Na statku

Každý hráč se rozhodne, které domácí zvíře bude představovat. Hráči mohou mít i stejná zvířata. Učitel nebo hovornější žák začne vyprávět smyšlený příběh či pohádku o statku, kde žila různá zvířata. Kdykoliv se zmíní o zvířeti, které mezi hráči „je“, představitel zvířete hned věrně napodobí jeho hlas. Řekne-li vypravěč slovo dvůr či náves, ozvou se všechna zvířata naráz.

Neklidná špejle

Žák si postaví na ukazováček či dlaň jedné ruky svisle špejli a vyvažuje ji nejméně 20 sekund, aniž se jí během této doby dotkne druhou rukou a aniž se pohne z místa. Kdo to zvládne, může přidat i vyvažování na ukazováčku druhé ruky.

Literatura k zážitkové pedagogice

- Andresová, Zuzana. *Klíčení, příběh a řemeslo*. Praha: Prázdninová škola Lipnice, 2013.
- Drahanská, Petra. *Učení prožitkem*. Račice: Petra Drahanská, 2020.
- Slejšková, Lucie. *Škola zážitkem*. Praha: Prázdninová škola Lipnice, 2013.
- Gintel, Allan, ed. *Zahrady pozemských radostí*. Praha: Gasset, 2019.
- Hanuš, Milan, ed. *Instruktorský slabikář*. Praha: Nadační fond Gymnasion, 2016.
- Hermochová, Soňa. *Hry do kapsy 9*. Praha: Portál, 2013.
- Hilská, Veronika, ed. *Zlatý fond her IV*. Praha: Portál, 2013.
- Hora, Petr, ed. *Prázdniny se šlehačkou*. Mladá fronta, 1984.
- Hrkal, Jan a Radek Hanuš. *Zlatý fond her II*. Praha: Portál, 1998.
- Jirásek, Ivo. *Zážitková pedagogika*. Praha: Portál, 2019.
- Kaplan, Aleš, Dušan Bartůněk a Jan Neuman. *Skáčeme, běháme a hrajeme si*. Praha: Portál, 2015.
- Pike, Graham a David Selby. *Cvičení a hry pro globální výchovu 2*. Praha: Portál, 2000.
- Reitmayerová, Eva a Věra Broumová. *Cílená zpětná vazba: metody pro vedoucí skupin a učitele*. Praha: Portál, 2007.
- Rabiňáková, Dana a Marek Mičienka, ed. *Konflikt, koření života: průvodce řešením konfliktů pro učitele a studenty středních škol. 2.*, rev. vyd. Praha: Partners Czech, 2004.
- Šimanovský, Zdeněk a Barbora Šimanovská. *Hry pro zdravý rozvoj osobnosti*. Praha: Portál, 2014.
- Šimanovský, Zdeněk. *Hry pro zvládnutí agresivity a neklidu*. Praha: Portál, 2008.
- Šmejkalová, Radka a Kateřina Schmidová. *Třída v pohodě*. Praha: Scio, 2015.
- Vecheta, Vladimír. *Outdoor aktivity: 50 aktivit pro trénink, školení i zábavu*. Brno: Computer Press, 2009.
- Zelinová, Milota. *Hry pro rozvoj emocí a komunikace*. Praha: Portál, 2011.
- Zounková, Daniela. *Zlatý fond her III*. Praha: Portál, 2007.

6 Příloha č. 3 – Závěrečná zpráva o ověření programu v praxi

Výzva Budování kapacit pro rozvoj škol II
Povinně volitelná aktivita č. 3, 4, 6 a 7

Zpráva o ověření programu v praxi

Závěrečná

I.

Příjemce	CEDU – Centrum pro demokratické učení, o.p.s.
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008093
Název projektu	Demokracie zážitkem
Název vytvořeného programu	II. Dokážeme víc, než si myslíme: Zážitkový program pro žáky 3. - 5. ročníku ZŠ (2x8h ve škole)
Pořadové číslo zprávy o realizaci	2.

II.

Místo ověření programu	Datum ověření programu	Cílová skupina, s níž byl program ověřen ¹
ZŠ Chrast U Pošty 5, 538 51 Chrast	24. – 25. 10. 2018	25 žáků 4. ročníku ZŠ Chrast
ZŠ Blatná T. G. Masaryka 520 388 01 Blatná	21. - 22. 2. 2019	25 žáků 5. ročníku ZŠ Blatná
Církevní ZŠ Veselí nad Moravou Školní 698 698 01 Veselí nad Moravou	18. - 19. 3. 2019	23 žáků 5. ročníku Církevní ZŠ Veselí nad Moravou

¹ Uveďte stručně charakteristiku a velikost skupiny (např. 25 žáků 7. ročníku ZŠ apod.) a název organizace.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

1

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

80

III.

1. Stručný popis procesu ověření programu

a) *Jak probíhalo ověření programu (organizace, počet účastníků, počet realizátorů atd.)?*

Příprava ověření vzdělávacího programu probíhala od září 2018 na ZŠ Chrast, od listopadu 2018 na ZŠ Blatná a od ledna 2019 na Církevní ZŠ Veselí nad Moravou. Manažer klíčové aktivity s koordinátorkou škol začali připravovat program, zjišťovat potřeby zapojených škol, nastavovat evaluaci ověřování s evaluátorem a konzultovat program s didaktickými konzultanty tak, aby co nejvíce odpovídal identifikovaným potřebám škol.

S navrženým programem zážitkového kursu „Dokážeme víc, než si myslíme“ byli následně seznámeni lektori, kteří ho na ZŠ Blatná, na ZŠ Chrast a na Církevní ZŠ Veselí nad Moravou vedli. Na metodickou správnost programu na místě dohlížel manažer aktivity a didaktický konzultant, který program osobně sledoval a dělal si detailní poznámky. Současně program se školou z organizačního a logistického hlediska zajišťovala koordinátorka škol. Ověřování se tedy zúčastnili 3 přímí realizátoři, didaktický konzultant a koordinátorka škol. Ověřování samotného se zúčastnilo 25 žáků z 5. ročníku ZŠ Blatná, 25 žáků ze 4. ročníku ZŠ Chrast a 23 žáků z 5. ročníku ZŠ Veselí nad Moravou.

b) *Jaký byl zájem cílové skupiny?*

Zájem škol o ověřování programů právě u nich ve škole byl enormní. Ještě před začátkem projektu jsme oslovili školy, které s CEDU v minulosti spolupracovaly. Ozvalo se jich dokonce víc, než můžeme v rámci 18 ověřování vzdělávacích programů v projektu pokrýt.

Specificky zájem cílové skupiny – žáků z 3. - 5. ročníku ZŠ – byl rovněž veliký. Nakonec se po dohodě se školami ověřování účastnili žáci ze 4. a 5. ročníků.

c) *Jaká byla reakce cílové skupiny?*

Cílová skupina – žáci 4. a 5. ročníků ZŠ – reagovala na ověřovaný program velmi pozitivně. V průběhu kursu byli žáci velmi aktivní, při závěrečné reflexi kursu chválili, protože jim otevřel nové obzory v oblasti vlastní odpovědnosti a protože jim kurs pomohl poznat se v nových situacích. To podle nich pomohlo celému kolektivu, který občas čelí negativním emocím mezi některými účastníky.

Z písemné zpětné vazby od žáků, kterou jsme na závěr kursu posbírali, vyplývá, že se jim program velmi líbil, zlepšili si komunikační a prezentační dovednosti a zjistili jakým způsobem a při jakých příležitostech mohou přebírat odpovědnost za své okolí. Na kursu by v naprosté většině nic neměnili, naopak často zmiňovali, že by se podobný program měl opakovat i na výletech mimo školu, případně na začátku každého školního roku.

2. Výsledky ověření

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

2

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

81

a) *Výčet hlavních zjištění/problémů z ověřování programu:*

Cíle programu byly:

- Účastníci programu si díky zážitkovým aktivitám zaměřeným na aktivní naslouchání zlepšili své komunikační dovednosti.
- Účastníci programu si posílili schopnost čelit výzvám a přebírat odpovědnost za své okolí.

Cíle programu se během ověřování podařilo naplnit, přestože přebírání odpovědnosti za své okolí je v rámci tak krátkého času poměrně složité téma. Důležité je udržet aktivity v náročnosti odpovídající věku zúčastněných žáků a tematizovat tento cíl především během společných reflexí, kde si žáci pojmenovávají a zvědomují, co se naučili a jak to mohou použít v reálném životě mimo školu.

Při prvním ověřování programu na ZŠ Chrast jsme program koncipovali tak, že se nepřespávalo ve škole, při dalším ověřování na ZŠ Blatná mělo přespání ve škole velký úspěch, proto jsme se rozhodli i při ověřování na Církevní ZŠ Veselí nad Moravou začínat s odpoledním blokem a zařadili aktivity na večer, na škole jsme přespávali a pokračovali druhý den do brzkého odpoledne.

ZŠ Chrast (bez přespání ve škole)

Dopoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

Úvodní představení proběhlo dobře, aktivita se jmény a gesty se tradičně protáhla a žáci přestávali být soustředění. Musíme vymyslet, jak představení účastníků zrychlit.

Výborná hra na *Upíra*, z které šlo jasně odečíst, že v kolektivu nejsou žádné zásadní problémy a šikana. Podobně proběhl akční *Bang*. Žáci se evidentně znají, proto jsme nezařadili aktivitu *Bingo*, která by v tomto případě nepřinesla nic kvalitativně zásadního a nového.

Výborná aktivita *Co máme společného*, ideálně odpovídající věku - jako doporučení pro starší žáky možné nahradit *Zelenou kartou*.

Aktivita *Fotograf* je skvělá, musíme se ovšem na začátku více věnovat zklidnění a soustředění.

Konečně aktivita *Člověče, nezlob se* rozhodně ideální pro práci s emocemi v kolektivu (Pocity stagnace, Jak zacházet s frustrací a vztekem).

Odpoledne – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

Přesun do tělocvičny/haly, kde byla řada stanovišť s úkoly zaměřenými na spolupráci v týmu při řešení výzev a problematických situací. Osvědčilo se uvést aktivity několika rozehřívacími koly *Mnohonožek*, aby se žáci začali soustředit na komunikaci v týmu. Následně výborná zejména aktivita *Věž* a *Skupinové žonglování*. Důležitá společná reflexe a ohlédnutí za tím, co se naučili za celý den – pojmenování a zvědomení dovedností a situací, z kterých si žáci něco mohou odnést.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

Ohlédnutí za předchozím dnem, kdy žáci opět pojmenovali, co jim utkvělo v hlavě. Důležité se k tomu stále vracet, pak mají aktivity skutečný vzdělávací dopad. Povedla se aktivita *Pozdrav*, důležité propojit se zásadami komunikace, jinak to nevyzní.

Výborná aktivita *Tichá pošta*, která odhalila problematičnost komunikace/předávání zpráv a informací ve třídě/skupině. Důležité je, aby „čekající“ účastníky někdo z lektorů řádně zabavil.

Stavba ochranného modulu na vajíčko se ve výsledku povedla, ovšem je snazší, když na každou skupinu dohlíží nějaký dospělí. Aktivity ve škole, při kterých jsou žáci ponecháni bez dozoru, nutně vedou k větší hlasitosti, což může rušit.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

Všechny aktivity skvělé (*Z lesa do lesa*, *Pexeso*, ad.). Významná ladící aktivita *Brány* pro tento věk složitá, ale ne neproveditelná. Jen je třeba čas a několik aktivit na zklidnění a dobře provést přípravu. Zážitek ticha a jednotlivých zvuků na účastníky silně působil a byly dobře připraveni na závěrečnou reflexi.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

3

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

82

ZŠ Blatná, Církevní ZŠ Veselí nad Moravou (s přespáváním ve škole)

Odpoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

Úvodní představení proběhlo dobře a rychle. Na základě předchozího ověřování jsme dokázali aktivity vyladit tak, aby netrvaly příliš dlouho a skupinová dynamika nestagnovala. Úvodní seznamování jsme prokládali ledolamkami a energizery. Kvůli dobré zkušenosti jsme zařadili aktivitu pracující s mottem kursu *Dokážeme víc, než si myslíme*. Na základě evokace s lámáním špejlí si žáci snadno uvědomovali (a pojmenovávali), že spolu dokážeme rozhodně více, než si myslíme, že ve společném spolupráci je síla. Motto nás provázelo celým kursem a žáci se k němu při reflexích dokázali sami vracet.

Později jsme se přesunuli do tělocvičny, kde jsme absolvovali dvě aktivity zaměřené na spolupráci v týmu – žáky jsme však rozdělili do dvou skupiny, aby se v menších skupinách uplatnilo více rozdělování rolí. S žáky ze ZŠ Blatná jsme na klidnění zařadili prezentační aktivitu Životopis, která vzbudila velký ohlas a po hýbacích aktivitách vnesla mezi žáky soustředění.

Večer – tematické zaměření: komunikace a společné řešení problematických situací

V případě ověřování na ZŠ Blatná jsme hned po večeři navázali dalšími prezentujícími s Životopisem, což se ukázalo jako vhodné propojení a navázání programu na místo, kde jsme skončili. S žáky z Církevní ZŠ Veselí jsme na večer zařadili ověřené *Člověče, nezlob se*, a to pak doplnil projekt *Vajíčko*. Kreativní aktivita stavění ochranného modulu na vejce se na závěr dne ukázala jako vhodná, žáci se v menších skupinách nad kreativním úkolem dokázali stále ještě dobře soustředit.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

Po evokaci a připomenutí předešlého dne (reflexe, *Životopis*) jsme se zaměřili na to, *Co by chtěli žáci ve své škole změnit*. Začali jsme brainstormingem a dali dohromady vlastní školní situace žáků – což se zdálo užitečné, protože byli motivováni hledat řešení a po absolvování kurzu je mohou rovnou vyzkoušet. Obecně aktivita opět výborně fungovala z hlediska obsahu. Tato aktivita byla prokládána aktivizujícími krátkými vstupy (vzpruhami) a aktivitou *Tichá pošta*, která dobře ukázala, jak špatně předaná informace může přispět k nepochopení, nepochopení a případně konfliktu.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

Pokračovali jsme aktivitou *Něco se ti nelíbí? Tak běž a změň to!*, kdy jsme se vrátili k mottu a vhodným formám žádosti o změnu (Co mi brání říci autoritě, že se mi něco nelíbí? Zažili jste to? Z čeho je ten strach?). Na otevření debaty o obavách hovořit s autoritu jsme zkusili použít dixitové kartičky, ale ukázalo se, že jsou žáci na takovou formu moc malí (nebo karty moc složité) a nesplnilo to zcela účel. Často totiž zaznívalo, že si žáci tu kterou kartu vybírali, protože mají rádi draky a protože se jim líbila, ale bylo vidět, že o strachu při tom vůbec nepřemýšlí a jsou zaujati víc vizuální formou kartiček.

Na závěr jsme zařadili silně prožitkovou aktivitu *Přechod třídy*, během které se vybudilo soustředění žáků na závěrečnou reflexi. Zde je nutné v případě, že žáci přechod v časovém limitu nezvládají nebo se během aktivity dostanou do bodu, z něhož neví, jak dál – jim pomoci, dodat náhradní židle. U této závěrečné aktivity by žáci totiž měli zažít úspěch.

b) Návrhy řešení zjištěných problémů:

Cíl přebírání odpovědnosti za své okolí je v rámci tak krátkého času, jaký na vzdělávací program máme, poměrně složité téma. Snažili jsme se k němu pravidelně vracet během reflexí a zařadili jsme blok aktivit *Co bychom chtěli změnit*. Při ověřování na ZŠ Chrást, kde jsme začínali

Dopoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

Na úvod kursu jsme v situaci, kdy žáci se navzájem alespoň povrchně znají a lektori je potřebují rychle poznat. Představení účastníků se tak musí odehrát, ale pokud možno, co nejrychleji.

Osvědčilo se představení spojit s charakterizujícím pohybem, ale vynechat opakování jmen a pohybů, naopak na závěr nabídnout, zda by si někdo troufnul celé kolečko zopakovat.

Žáci se evidentně znají, proto jsme nezařadili aktivitu *Bingo*, která by v tomto případě nepřinesla nic kvalitativně zásadního a nového. Aktivity na povrchní seznámení není nutné vrstvit, dobře

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

4

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

83

fungují naopak aktivity, které ukazují účastníky v jiném světle a přinášejí poznatky kolektivu dosud neznámé – např. *Životopis*, nebo detailnější/osobnější varianta *Binga*.

Před aktivitou *Fotograf* je důležité zaměřit se na zklidnění a soustředění účastníků, jinak se nabití žáci nezládnou do dvojice foťák – fotograf pořádně vcítit. Zařadíme klidnější aktivitu na soustředění – *Palce*.

Aktivita *Člověče, nezlob* je ideální pro propojení s diskusí o emocích v kolektivu i s takto malými účastníky. Na základě hry dokáží popsat, jak se cítili, při reflexi pak mohou popsat, co jim v emocionálně vypjatých situacích pomáhá – nutné předem připravit odpovídající otázky do reflexe.

Odpoledne – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

Důležité je střídát prostor a nestrávit celý kurs ve třídě! Náročnější skupinové aktivity je dobré uvést několika rozehrávacími koly, např. *Mnohonožek*, aby se žáci začali soustředit na komunikaci a role v týmu při jednodušším zadání.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

Ukazuje se jako nesmírně důležité se nestále vracet k tomu, co žáci zažívají a co si z toho odnášejí, jedině tak mají aktivity skutečný vzdělávací dopad.

Aktivitu *Pozdrav* nutné propojit se zásadami komunikace – nechat žáky naformulovat, co jim je příjemné a co naopak nikoliv.

Při aktivitě *Tichá pošta* je nutné, aby „čekající“ účastníky někdo z lektorů zabavil. Nabízí se i možnost rozdělit účastníky do dvou skupin, aby vše probíhalo rychleji. Pak jsou ovšem potřeba čtyři lektoři.

Stavba ochranného modulu na vajíčko podobně vyžaduje, aby s každou skupinou byl nějaký dospělí. Aktivity ve škole, při kterých jsou žáci ponecháni bez dozoru, nutně vedou k větší hlasitosti, což může rušit. Navrhujeme mít 2-3 skupiny ve třídě, v které zůstává v pozadí jeden lektor a hlídá hlasitost žáků.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

Při zařazení aktivity *Brány* je třeba věnovat čas několika aktivitám na zklidnění a dobře provést přípravu (vymyšlení zvuků tak, aby je účastníci byli schopni opakovat delší dobu).

Ve školách ZŠ Blatná a Církevní ZŠ Veselí nad Moravou jsme se již soustředili na vyladění programu začínajícího odpoledne, tedy verze s přespáváním ve škole, která se nám více osvědčila a u žáků měla větší úspěch.

Odpoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

Úvodní představení máme vyladěné. Aktivita pracující s mottem kursu je rovněž vhodně zvolená. Dvě aktivity zaměřené na spolupráci v týmu fungují velmi dobře a ukazuje se, že jsou dostačující. Dobré je, když je žáci zažijí v menších skupinách, kde se víc z nich může chopit nějaké role. Na zklidnění a získání pozornosti je výborná prezentační aktivita *Životopis*.

Večer – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

Po večeri lze navázat v aktivitě *Životopis*. Aktivity *Člověče, nezlob se* a *projekt Vajíčko* není třeba měnit. Možnost přespát ve škole se ukazuje jako produktivní – žáci více udrží linku celého kursu. Jen žáci musí jít včas spát, aby druhý den nebyli zbytečně vyčerpaní.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

Po evokaci a připomenutí předešlého dne (reflexe, *Životopis*) jsme se zaměřili na to, co by žáci chtěli ve škole změnit. Téma vlastní odpovědnosti za celek se ukazuje jako poměrně složité. Začali jsme brainstormingem a dali dohromady vlastní školní situace žáků – byli motivováni hledat řešení a po absolvování kursu je mohou rovnou vyzkoušet. Obecně aktivita opět výborně fungovala z hlediska obsahu. Vzhledem k věku žáků je vhodné prokládat dlouhou aktivitu krátkými aktivizujícími vstupy a podpořit tak soustředěnost žáků.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

Na ZŠ Blatná použita aktivita *Strach, proč je a co s tím* potřebuje zkrátit teoretický úvod a co nejvíce přiblížit žákům a jejich zkušenostem (během divadelních scének). Jinak hrozí ztráta

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

5

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

84

pozornosti na samém závěru kurzu. Proto je důležité zařadit na závěr ještě jednu silnou aktivitu jako *Přechod třídy*, která žáky v odpoledních hodinách zaujme, vybudí a dodá myšlenkový materiál pro závěrečnou reflexi. Aktivita *Přechod třídy* by měla být zážitkem úspěchu, je tedy dobré ošetřit, aby to třídní kolektiv v limitu zvládl.

U aktivity *Něco se ti nelíbí? Tak běž a změň to!* jsme zkrátili teoretický úvod a vyřadili schémata strachu a obav. Použití dixitových kartiček se neukazuje jako nosné, zbytečně odvádí pozornost žáků jinam, k samotným obrázkům.

c) *Bude/byl vytvořený program upraven?*

Vytvořený program kurzu byl detailně konzultován s realizátory, didaktickým konzultantem, evaluátorem a celkově společně v celém realizačním týmu. Všechny podněty byly zohledněny a jsou zapracovávány do finální verze programu.

d) *Jak a v kterých částech bude program na základě ověření upraven?*

Všem **cílům programu** nebudou explicitně věnovány konkrétní aktivity. Naopak cíl přebírání zodpovědnosti za své okolí budeme tematizovat především během společných reflexí aktivit, kde žáci zažívají spolupráci a zodpovědnost za skupinu. Tak si žáci i u tak těžkého cíle úměrně svému věku pojmenují a zvědomí, co se naučili a jak to mohou použít v reálním životě mimo školu.

V případě varianty, kdy se nespí ve škole a program začne dopoledne:

Dopoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

- Představení účastníků proběhne co nejrychleji. Budeme představování propojovat s charakterizujícím pohybem, ale vynecháme opakování jmen a pohybů. Na závěr představovacího kolečka účastníkům nabídneme, zda by někdo chtěl celé kolečko zopakovat.
- Aktivitu *Bingo* připravit v detailnější/osobnější variantě.
- Před aktivitou *Fotograf* se zaměříme na zklidnění a soustředění účastníků, zařadíme klidnější aktivitu na soustředění – *Palce*.
- Pro aktivitu *Člověče, nezlob se* připravíme otázky do reflexe zaměřené na emoce a práci s nimi.

Odpoledne – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

- Na úvod náročnějších skupinových aktivit zařadíme několik rozechřívacích jednodušších aktivit, např. *Mnohonožek*.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

- Aktivitu *Pozdrav* propojíme se zásadami komunikace – necháme účastníky naformulovat, co jim je příjemné a co naopak nikoliv.
- Pro aktivitu *Tichá pošta* připravíme úkoly pro „čekající“ účastníky.
- Pro aktivitu *Stavba ochranného modulu na vajíčko* se rozdělíme tak, aby v každé třídě byly 2-3 skupiny a jeden dospělý, aby mohl korigovat hlasitost skupin.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

- Při zařazení aktivity *Brány* se budeme věnovat nejdříve přípravným aktivitám na zklidnění a pohyb v prostoru v tichosti, např. *Sardel*.

Předem budeme věnovat delší čas přípravě – vymyšlení zvuků tak, aby je účastníci byli schopni opakovat delší dobu.

V případě varianty s přespáváním ve škole (ZŠ Blatná, Církevní ZŠ Veselí nad Moravou):

Odpoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

- e) Při dvou aktivitách zaměřených na spolupráci v týmu žáky rozdělíme do menších skupin, aby měli možnost zažít více rolí.
- f) Aktivita pracující s mottem kurzu nás bude provázet celým kursem a bude se na ni

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

6

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

85

pravidelně odkazovat.

Večer – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

- Po večeri navážeme podobnou aktivitou jako před ní, osvědčil se *Životopis*.
- Budeme střídat prostor, abychom nestrávili celý kurs v jedné třídě.
- V případě přespávání ve škole je dobré ohlídat, aby žáci šli včas spát, aby druhý den nebyli zbytečně vyčerpaní.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

- g) Soustředit se na osobní zkušenosti žáků. Lektori by neměli přinášet vlastní témata.
- h) S ohledem na věk žáků budeme prokládat dlouhou aktivitu krátkými aktivizujícími vstupy.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

- i) U aktivity *Něco se ti nelíbí? Tak běž a změň to!* není třeba používat dixtové karty. Naopak je dobré pozvat vlastní zkušenosti žáků, nechat je vygenerovat seznam situací, které znají a zažívají.
- j) U aktivity *Strach, proč je a co s tím* zkrátíme teoretický úvod a co nejvíce ji během divadelních scének přiblížíme žákům. Úvodní scénky si připraví samotní lektori.
- k) Na závěr zařadíme ještě jednu silnou aktivitu (*Přechod třídy*), která žáky v odpoledních hodinách zaujme, vybudí a dodá myšlenkový materiál pro závěrečnou reflexi. Tato aktivita by měla být zážitkem úspěchu, je tedy dobré reagovat na situaci a ošetřit, aby to třídní kolektiv v limitu zvládl.

3. Hodnocení účastníků a realizátorů ověření²

l) Jak účastníci z cílové skupiny hodnotili ověřovaný program?

Program byl celkově hodnocený jako vyvážený a vhodně zaměřený. Vyzdvihováno bylo to, že se střídaly aktivity náročnější na pozornost a aktivní zapojení žáků s aktivitami, která měly naopak „odpočinkovější“ ráz. Oceňováno bylo to, že jednotlivé aktivity na sebe navazovaly, a právě skrze střídání náročnějších a méně náročnějších aktivit program velmi příjemně plynul, i když byl náročný a dlouhý. Rovněž bylo kladně hodnoceno, že část aktivit probíhala uvnitř a část venku. Právě venkovní aktivity byly hodnoceny pozitivně, protože dle zúčastněných nejvíce přispívaly k celkovému kladnému dojmu z kurzu. S takovými aktivitami se totiž žáci běžně nesetkávají.

Žáci byli z programu kursu nadšení, bylo evidentní, že se s podobným přístupem a zážitkovou pedagogikou nesetkávají. Oceňovali, že si všechny aktivity mohli vyzkoušet na vlastní kůži a nedocházelo k „teoretizování.“ Chválili sympatické lektory, aktivitu *Životopis*, během níž, se dozvěděli spoustu dosud neznámých věcí o sobě navzájem, a kooperační aktivity. Žáci si současně na závěr kursu slibovali, že se pokusí společně navrhované a diskutované změny ve škole vhodnou formou prosadit.

m) Co bylo v programu hodnoceno v rámci ověřovací skupiny nejlépe?

Nejlépe byla v rámci ověřovací skupiny hodnocena práce lektorů a především to, jakým způsobem lektori vytvářeli a pracovali se skupinkami žáků. V tomto ohledu byla nejkvalitněji hodnocena práce s motivací žáků a časté obměňování skupinek, což přispělo k tomu, že žáci stále nacházeli novou motivaci pro zapojení se do skupinových prací. Rovněž bylo oceňováno to, že kurz byl z velké části zaměřen na osvojování/prohlubování sociálních dovedností a komunikačních dovedností. Rovněž velmi pozitivně bylo hodnoceno to, jak byl kurz koncipován, co se střídání různých aktivit a různých míst, kde se aktivity realizovaly, týče (viz výše).

² Vychází z evaluačních dotazníků žáků, učitelů, realizátorů programů – pracovníků neformálního vzdělávání či záznamů z rozhovorů s dětmi, které příjemce uchovává pro kontroly na místě.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

7

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Žáci oceňovali zejména *kooperační aktivity* a *Přechod třídy*. Současně se jim velmi líbilo, že mohli přespát společně ve škole.

n) Jak byl hodnocen věcný obsah programu?

Obsah programu byl hodnocen kladně, především v souvislosti se střídáním aktivit různé povahy a náročnosti. Všechny aktivity byly hodnoceny jako vhodně zařazené s tím, že by pro příští kurzy měly být zachovány, aby byl naplněn cíl kurzu. Příkladem může být zařazení aktivity *Člověče, nezlob se* a aktivity *projekt Vajíčko*, kdy prvně jmenovaná byla pojatá jak legrace, mezitím co druhá aktivita sledovala hlubší cíl. Kladně s ohledem na zapojení žáků a přínos pro ně byly hodnoceny aktivity *Životopis*, *vajíčko* a *kooperační aktivity*, které se konaly venku. Jak již bylo řečeno, aktivity, které se konaly venku, byly pro žáky atraktivní a zároveň důležité, neboť se zaměřovaly na situace, které žáci běžně ve škole nezažívají. V případě aktivity *Životopis* bylo oceňováno, že se žáci o sobě dozvěděli něco nového a především to, co mají společného. V případě rakety šlo o to, že úspěch v této aktivitě byl žáky vnímán jako velmi prestižní. Tato aktivita je velmi vtáhla. Pozitivně byly hodnoceny i aktivity *Tichá pošta* a při hraní scének s tematikou školní jídelny či komunikace s řidičem autobusu. Bylo oceňováno to, že jsou to situace, které vyžadují komplexnější sadu dovedností, a proto jsou velice důležité pro rozvoj komunikačních dovedností žáků.

o) Jak bylo hodnoceno organizační a materiální zabezpečení programu?

Organizační a materiální zajištění kurzu bylo hodnoceno kladně, resp. nezaznamenaly výtky směrem k těmto aspektům kurzu. Kladně bylo hodnoceno především organizační zajištění. Lektoři byli velmi chváleni. Jistá výhrada zazněla pouze při ověřování programu se žáky Církevní škola Veselí nad Moravou a to k místu realizace programu, viz níže.

p) Jak byl hodnocen výkon realizátorů programu?

Jak již bylo uvedeno výše, realizátoři, a především lektoři byli hodnoceni velmi kladně. Konkrétně zazněly pochvaly nad tím, jak realizátoři perfektně pracovali se skupinou, vnímali různá rozpoložení skupiny a v tomto ohledu na ni i reagovali. Kromě toho bylo velmi ceněno, že všichni členové týmu byli velice trpěliví a velmi komunikačně zruční, čímž výrazně napomohli kladnému dojmu ze strany účastníků kurzu. Dále byl oceněn způsob kladení otázek, nehodnotící přístup a popisná zpětná vazba.

q) Jaké měli účastníci výhrady/připomínky?

V rámci kurzu ve Veselí nad Moravou účastníci zmínili dvě výhrady/připomínky. Za prvé šlo o místo, kde se program realizoval, přesněji řečeno místo, kde žáci přespávali. Tímto místem byla škola, na které byl program realizován. Na jednu stranu to účastníci oceňovali (především s ohledem na finanční náročnost), na druhou stranu, pokud by měli možnost něco měnit, bylo by to právě místo přespání. Ve druhém případě se jednalo o velikost skupin, ve kterých se pracovalo. U některých aktivit zazněly výhrady k tomu, že skupinky byly početnější, než by bylo vhodnější s ohledem na to, že početnější skupinky podněcovali žáky k „davovému“ chování. K průběhu kurzu v Chrastu a v Blatné se žádné připomínky ani výhrady neobjevily.

r) Opakovala se některá výhrada/připomínka ze strany účastníků častěji? Jaká?

Výše uvedené výhrady zazněly pouze jednou. Jiné výhrady se neobjevily.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

8

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

87

s) *Budou případné připomínky účastníků zpracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?*

Všechny připomínky pečlivě shromažďujeme a následně zpracováváme do finální verze programu.

t) *Jak byl program hodnocen ze strany realizátorů programu?*

Realizátoři byli s ověřováním programu spokojeni. Po organizační stránce vše proběhlo k absolutní spokojenosti, materiálně se nám rovněž podařilo všechny potřebné pomůcky zajistit ještě před kursem.

Z programového hlediska jsme ověřování vnímali jako závěrečnou pilotáž finální verze programu. Několikrát se objevily momenty slabšího soustředění žáků, na ty se ve finální verzi programu budeme soustředit.

u) *Navrhují realizátoři úpravy programu, popř. jaké?*

Úpravy programu jednoznačně navrhujeme, většinu jsme na základě zpětné vazby přímých realizátorů ověřování popsali výše, v bodu 2 – výsledky ověření.

Zpracujeme navržené úpravy v oblasti dynamiky programu (aby nedocházelo ke ztrátě koncentrace žáků). U specificky zaměřených skupinových reflexí připravíme příslušené rozvíjející otázky (práce s emocemi).

v) *Budou tyto návrhy realizátorů zpracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?*

Návrhy rozhodně do finální verze programu zpracovány budou.

w) *Konkrétní výčet úprav, které budou na základě ověření programu zpracovány do další/finální verze programu:*

Při variantě nepřespávání ve škole (ověřování na ZŠ Chrást):

Cíle programu – cíl přebírání zodpovědnosti za své okolí budeme tematizovat během společných reflexí aktivit, kde žáci zažívají spolupráci a zodpovědnost za skupinu.

Dopoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

- Představení účastníků proběhne co nejrychleji.
- Budeme představování propojovat s charakterizujícím pohybem, ale vynecháme opakování jmen a pohybů.
- Aktivitu *Bingo* připravíme v detailnější/osobnější variantě.
- Před aktivitou *Fotograf* se zaměříme na zklidnění a soustředění účastníků, zařadíme klidnější aktivitu na soustředění – *Palce*.
- Pro aktivitu *Člověče, nezlob se* připravíme otázky do reflexe zaměřené na emoce a práci s nimi.

Odpoledne – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

- Na úvod náročnějších skupinových aktivit zařadíme několik rozechřívacích jednodušších aktivit, např. *Mnohonožek*.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

- Aktivitu *Pozdrav* propojíme se zásadami komunikace – necháme účastníky naformulovat, co jim je příjemné a co naopak nikoliv.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

9

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

88

- Pro aktivitu *Tichá pošta* připravíme úkoly pro „čekající“ účastníky.
- Pro aktivitu *Stavba ochranného modulu na vajíčko* se rozdělíme tak, aby v každé třídě byly 2-3 skupiny a jeden dospělí, aby mohl korigovat hlasitost skupin.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

- Při zařazení aktivity *Brány* se budeme věnovat nejdříve přípravným aktivitám na zklidnění a pohyb v prostoru v tichosti, např. *Sardel*.
- Předem budeme věnovat delší čas přípravě – vymyšlení zvuků tak, aby je účastníci byli schopni opakovat delší dobu.

Při variantě s přespáním (ověřování na ZŠ Blatná a Církevní ZŠ Veselí nad Moravou)

Odpoledne – tematické zaměření: Poznávací a komunikační

- x) Při dvou aktivitách zaměřených na spolupráci v týmu žáky rozdělíme do menších skupin, aby měli možnost zažít více rolí.
- y) Aktivita pracující s mottem kursu nás bude provázet celým kursem a bude se na ni pravidelně odkazovat.
- z) Aktivitu *Životopis* je možné zařazovat v pravidelných intervalech, vždy nechat prezentovat 2-3 žáky. Udrží se tím motivace a dynamika skupiny.

Večer – tematické zaměření: společné řešení problematických situací

- aa) Po večeři navážeme nějakou podobnou aktivitou, osvědčil se *Životopis*.
- bb) Budeme střídat prostor, abychom nestrávili celý kurs v jedné třídě.
- cc) V případě přespávání ve škole je dobré ohlídat, aby žáci šli včas spát, aby druhý den nebyli zbytečně vyčerpaní.

Dopoledne – tematické zaměření: důvěra a odpovědnost za celek

- dd) Soustředit se na osobní zkušenosti žáků. Lektori by neměli přinášet vlastní témata.
- ee) S ohledem na věk žáků budeme prokládat dlouhou aktivitu krátkými aktivizujícími vstupy.

Odpoledne – tematické zaměření: reflexe a zvnitřnění prožitého

- ff) U aktivity *Něco se ti nelíbí? Tak běž a změň to!* není třeba používat dixtové karty. Naopak je dobré pozvat vlastní zkušenosti žáků, nechat je vygenerovat seznam situací, které znají a zažívají.
- gg) U aktivity *Strach, proč je a co s tím* zkrátíme teoretický úvod a co nejvíce ji během divadelních scének přiblížíme žákům. Úvodní scénky si připraví samotní lektori.
- hh) Na závěr zařadíme ještě jednu silnou aktivitu (*Přechod třídy*), která žáky v odpoledních hodinách zaujme, vybudí a dodá myšlenkový materiál pro závěrečnou reflexi. Tato aktivita by měla být zážitkem úspěchu, je tedy dobré reagovat na situaci a ošetřit, aby to třídní kolektiv v limitu zvládl.

	Jméno, příjmení, titul	Datum a místo	Podpis
Zpracoval/a	Terezie Vávrová, Mgr.	21. 3. 2019	

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

10

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

89

7 Příloha č. 4 – Odborné a didaktické posudky programu

Výzva Budování kapacit pro rozvoj škol II
Povinně volitelná aktivita č. 7

Odborný a didaktický posudek programu

I.

Příjemce	CEDU – Centrum pro demokratické učení, o.p.s.
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008093
Název projektu	Demokracie zážitkem
Název vytvořeného programu	Dokážeme víc, než si myslíme: pro žáky 3. - 5. ročníku ZŠ (2x8h ve škole)
Pořadové číslo zprávy o realizaci, ke které je posudek dokládán	2.

II.

1. Celkové zhodnocení programu
<p>a) <i>Je název programu srozumitelný a vyjadřuje jeho obsah?</i></p> <p>Název prožitkového vzdělávacího programu „Dokážeme víc, než si myslíme: pro žáky 3. - 5. ročníku ZŠ (2x8h ve škole)“ je plně srozumitelný. Dále obsahuje všechny zásadní informace důležité pro pedagogy, kteří se rozhodují, zda s ním budou pracovat (pro koho je určen, kde bude realizován).</p>
<p>b) <i>Odpovídá název programu názvu, který příjemce uvedl do přílohy žádosti o podporu Přehled vytvářených programů a zvolených tematických oblastí?</i></p> <p>Ano, odpovídá.</p>
<p>c) <i>Je jasně stanoven cíl programu?</i></p> <p>Cíle programu jsou jasně stanoveny, specifikovány a uvedeny na začátku programu.</p> <ul style="list-style-type: none">- Účastníci programu díky zážitkovým aktivitám zaměřeným na aktivní naslouchání zlepšili svých komunikačních dovedností.- Účastníci programu posílili schopnost čelit výzvám a přebírat odpovědnost za své okolí.
<p>d) <i>Je dosažení vzdělávacího cíle programu reálné?</i></p>

1

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Naplnění cílů bylo pro realizátory prioritou. Několikrát jsme dosažení cílů a napojení na vhodné aktivity společně diskutovali. Navíc v každém ověřování se realizátoři účastníků a pozorovatelů (učitelů) ptali, zda cítí, že bylo vzdělávacích cílů dosaženo. Všichni uváděli, že ano. Aktivity ve finální verzi programu tak k naplnění obou cílů rozhodně přispívají, celkově se mi zdá dosažení deklarovaných vzdělávacích cílů reálné.

- e) *Je vzdělávací cíl stanoven v souladu s Kompetencemi pro demokratickou kulturu – viz kap. 2 Pravidel pro žadatele a příjemce – specifická část?*

Vzdělávací cíle se zcela v intencích referenčního rámce Kompetence pro demokratickou kulturu zaměřují na rozvoj hodnot, postojů, dovedností a znalostí o světě. Během programu se přímo rozvíjí vzdělávací cíle zaměřené na aktivní naslouchání, empatii, spolupráci a řešení konfliktů, jazykové a komunikační dovednosti. Navíc dalších cílů se program dotýká nepřímo při reflexích a vedlejších aktivitách, i ty jsou v souladu s kompetencemi pro demokratickou kulturu.

Vzdělávací cíle programu „Dokážeme víc, než si myslíme“ jsou tedy stanoveny v souladu s Kompetencemi pro demokratickou kulturu.

- f) *Pokud je program určen dětem a žákům, jsou rozvíjeny odpovídající klíčové kompetence? Je vzdělávací cíl stanoven v souladu s příslušným RVP?*

Autoři vyjmenovali, které klíčové kompetence program rozvíjí, a ty jsou zcela v souladu s příslušným RVP pro základní školy.

- g) *Pokud je program určen pedagogům, odpovídá vzdělávací cíl programu potřebám jejich pedagogické praxe?*

Není.

- h) *Je jasně stanovena cílová skupina?*

Cílová skupina je jasně stanovena – žáci 3. - 5. ročníku ZŠ.

- i) *Odpovídá zvolená cílová skupina programu údaj, který uvedl příjemce do přílohy žádosti o podporu Přehled vytvářených programů a zvolených tematických oblastí?*

Ano, odpovídá. Příjemce uvádí 3. - 5. ročník ZŠ.

- j) *Odpovídá zaměření a obsah programu zvolené cílové skupině?*

Z vlastní zkušenosti lektora a metodika bych potvrdil, že program a jednotlivé aktivity tohoto prožitkového kursu jsou vhodně zvolené s ohledem na cílovou skupinu. Samozřejmě každý kolektiv funguje trochu jinak a žáci v něm mohou být různě vyspělí. Někdy se může kolektiv dlouhodobě potýkat s nějakým problémem. Přesto si myslím, že programové aktivity jsou zvoleny vhodně, účinně a díky reflexím aktivit (jež jsou velmi podrobně a návodně rozepsány), lze zážitek z programu na místě přizpůsobit jakékoliv skupině žáků z uvedených ročníků.

- k) *Pokud se jedná o program s uzpůsobením pro žáky se SVP ve smyslu společného vzdělávání, je splněna podmínka, že jej mohou žáci se SVP bez problému absolvovat?*

Program není pro žáky se SVP.

- l) *Odpovídá obsah a pojetí programu Kompetencím po demokratickou kulturu a pojetí aktivity č. 7 ve výzvě?*

2

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Celkové obsahové pojetí prožitkového programu „Dokážeme víc, než si myslíme“ odpovídá referenčnímu rámci Kompetence pro demokratickou kulturu i pojetí aktivity č. 7 výzvy Budování kapacit pro rozvoj škol II.

- m) *Není koncepce programu v rozporu s pojetím Kompetencí pro demokratickou kulturu a pojetím aktivity č. 7 ve výzvě?*

Rozpor jsem neobjevil.

- n) *Odpovídá obsah programu zvolené tematické oblasti (viz kap. 5.2.4 Pravidel pro žadatele a příjemce – specifická část), kterou příjemce uvedl do přílohy žádosti o podporu Přehled vytvářených programů a zvolených tematických oblastí?*

Obsah prožitkového programu odpovídá tematické oblasti kursu - Podpora rozvoje kritického myšlení s cílem chránit děti a mládež před manipulací vedoucí k rizikovému chování, podpora aktivit vedoucí k aktivnímu osobnímu rozvoji a k ochraně zdraví v propojení všech jeho složek (sociální, psychické a fyzické). Aktivity se zaměřují na komunikaci, kritické myšlení, aktivní naslouchání a odpovědnost za své okolí. Naplňují tak tematickou oblast.

- o) *Odpovídá hodinová dotace obsahu a cílům programu?*

Hodinová dotace (program se odehrává v délce 2x8 hodin ve škole) odpovídá obsahu kursu. Organizátoři během této doby mohou bez problémů naplnit cíle programu. A to při obou variantách, kdy žáci přespávají buď ve škole, nebo doma.

- p) *Je program zpracován na dostatečné grafické úrovni s využitím vzoru přílohy pro vzdělávací program (viz vzor na webu MŠMT)?*

Ano, program je zpracován podle vzoru přílohy pro vzdělávací program.

- q) *Je program zpracován ve všech částech, které obsahuje vzor přílohy pro vzdělávací program (viz vzor na webu MŠMT)?*

Ano, program je zpracován zcela podle vzoru přílohy pro vzdělávací program.

- r) *Obsahuje program všechny povinné dílčí výstupy vzdělávacího programu tak, jak jsou uvedeny v popisu aktivity č. 7 v Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část?*

Ano.

- s) *Obsahuje program všechny povinné dílčí výstupy vzdělávacího programu minimálně tak, jak je příjemce uvedl v příloze žádosti o podporu Přehled klíčových výstupů k naplnění indikátorů projektu ESF?*

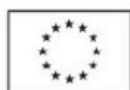
Ano.

- t) *Proběhlo ověření programu dle podmínek uvedených v Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část – viz kap. 2 a kap. 5.2.4?*

Podle průběžných a závěrečných zpráv ověření programu proběhlo dle podmínek uvedených v pravidlech.

- u) *Je součástí finální verze programu Zpráva o ověření programu v praxi (viz vzor na webu MŠMT)? Byly do finální verze programu skutečně zapracovány poznatky z ověření programu v praxi?*

3

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Ano. Všechny zjištěné problémy a poznatky jsme diskutovali společně s realizátory. Následně byly zapracovány do finální verze programu.

- v) *Vypořádal a zapracoval příjemce Vaše případné připomínky a návrhy, pokud jste je před vypracováním této finální verze posudku vzněs/a?*

S příjemcem jsme diskutovali problematické části programu už v průběhu ověřování, i po posledním třetím kole. Všechny mé připomínky vnímám jako zapracované do programu.

- w) *Jaké jsou slabé a silné stránky programu?*

Jako silné stránky programu vnímám následující body:

- **Aktivita „Něco se ti nelíbí? Tak jdi a vhodnou formou usiluj o změnu“:** Tato aktivita, již celý kurs programově vrcholí, nabízí žákům možnost formulovat skutečné odpovědi, způsoby komunikace a reakce, které mohou následně využít v běžném životě. Tento tréninkový rozměr druhého dne mi přijde z pedagogického hlediska významný a nesmírně produktivní.
- **Aktivita vychází ze zážitkové pedagogiky:** To je pro české školství poměrně nový pedagogický přístup, který se ve školách běžně nerealizuje (často i z časových důvodů). Zážitková pedagogika umožňuje žákům hlubší prožitek momentů, které se jim budou v životě dít (např. řešení problematických situací ve skupině). A díky příslušné reflexi si mohou tento zážitek důkladně rozebrat a integrovat do svého chování a prožívání reality.
- **Ke každé aktivitě je podrobně rozepsaná reflexe:** Model učení E-U-R vyzdvihuje důležitost reflexe pro jakékoliv prožívané aktivity. Žáci by ve škole měli vědět, proč se učí a k čemu jim to bude, tedy naučit se reflektovat to, co si z dané hodiny či aktivity odnáší do dalšího života. Ve školní praxi na reflexi často nezbyvá čas, proto jako silnou stránku tohoto programu vnímám přítomnost reflexe po každé aktivitě a její detailní rozepsání v metodice programu.

Slabé stránky programu mne v tomto případě nenapadají.

- x) *Jak hodnotíte celkové zpracování programu a jeho kvalitu? Vložte slovní hodnocení. Pokud byste měl/a program ohodnotit známkou, jakou mu udělíte? Známkování jako ve škole, tj. od jedničky (nejlepší hodnocení) do pětky (nejhorší hodnocení).*

Program je hodně zaměřený na komunikaci a aktivní naslouchání. Naplňuje své cíle ve všech ohledech, současně použité aktivity nejsou náročné na realizaci. Věřím, že tento kurs bude oblíbený mezi jinými subjekty (zejména učiteli), kteří si na něj i díky pečlivému zpracování programu troufnou. Prožitkovému programu dávám 1.

- y) *Doporučujete program k realizaci tvůrcem programu?*

Rozhodně ano.

- z) *Doporučujete program k realizaci i dalšími subjekty?*

Program k realizaci dalšími subjekty rovněž doporučuji. Jak jsem zmínil výše, program je velmi dobře popsán, ale především není náročný na realizaci. Věřím, že tento kurs bude oblíbený mezi jinými subjekty (zejména učiteli).

4

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

2. Zhodnocení programu z odborného hlediska

a) *Je program ve všech dílčích výstupech zpracován kvalitně a na potřebné odborné úrovni?*

Ano, program je ve své šíři i detailu zpracován kvalitně a na potřebné odborné úrovni.

b) *Je z odborného hlediska program koncipován logicky?*

Program má svou vnitřní logickou linku a graduje. Koncepce je logická.

c) *Je program ve všech dílčích výstupech zpracován dostatečně přehledně?*

Program považuji za přehledný. Formát je dán celkovým pojetím šablony a její vnitřní strukturou.

d) *Jsou jednotlivé obsahové části programu propojeny, existuje potřebná návaznost jednotlivých obsahových celků?*

Obsahové části programu na sebe velmi vhodně navazují a rozvíjejí se. Realizátoři konstruktivisticky staví další aktivity na předchozích prožitcích žáků. Domnívám se, že program má silnou tematickou i metodickou linku a jednotlivé části jsou sladěny, propojeny a přirozeně graduji.

e) *Odpovídá odborná úroveň programu současným poznatkům a je dostatečně aktuální?*

Program pracuje s nejnovějšími poznatky zážitkové pedagogiky, takže rozhodně je aktuální a respektující současné pedagogické trendy.

f) *Je program z odborného hlediska zpracován v souladu s Kompetencemi pro demokratickou kulturu?*

Program rozhodně je zpracován v souladu s Kompetencemi pro demokratickou kulturu.

g) *Je program ve všech dílčích výstupech dostatečně podrobně rozpracován (tj. tak, aby mohl být bez problémů realizován bez dalšího doplňování obsahu učiva apod. i jiným subjektem, v jiné škole)?*

Program je sepsán detailně a všechny potřebné metodické materiály a lektorské pomůcky jsou uvedeny v příslušné příloze. Domnívám se, že takto půjde bez problémů realizovat i jiným subjektem. Nevidím důvod, proč by měla nastat jiná situace.

h) *Je program ve všech dílčích výstupech zpracován tak, že je možná jeho bezproblémová přenositelnost (vyjma částí programu, které jsou popř. vázány na konkrétní region, konkrétní objekt atd., popř. obsahuje program varianty pro jiný region, objekt nebo metodický návod na možnou úpravu pro realizaci v jiném regionu, objektu apod.)?*

Přenositelnost programu je bezproblémová, neboť program se koná ve škole.

i) *Pokud je program určen pedagogickým pracovníkům, je zpracován ve formě odpovídající požadavkům na akreditované programy DVPP: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/akreditace-v-systemu-dvpp?>*

Netýká se.

5

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- j) *Pokud je program určen pedagogickým pracovníkům a obsahuje distanční část, je zpracován dle akreditačních požadavků na programy DVPP s distanční částí: <http://www.msmt.cz/file/36202?>*

Netýká se.

- k) *Je soubor odkazů na materiály, které byly pro danou problematiku vytvořeny v předchozích projektech, dostatečně rozsáhlý, jsou anotace výstižné a jsou odkazy funkční?*

Soubor odkazů je obsáhlý, přestože je těžké si představit, kolik materiálů pro ZŠ v oblasti občanského vzdělávání vzniklo. Anotace pojmenovávají projekty a jejich materiály, odkazy fungují.

- l) *Je terminologie používaná ve všech dílčích výstupech na odpovídající odborné úrovni, popř. je v odůvodněných případech dostatečně vysvětlena?*

Domnívám se, že ano. Terminologie je odborná a přesto pro oblast vzdělávání pochopitelná.

- m) *Obsahuje program potřebné odkazy na použité zdroje?*

Ano, obsahuje. Je-li uvedena citace z knihy, je zdroj uveden správně.

- n) *Jsou citace uváděny v souladu s platnou normou?*

Ano, citace jsou uváděny v souladu s platnou normou.

- o) *Prošel program ve všech dílčích výstupech jazykovou korekturou?*

V programu nejsou překlepy, ani gramatické chyby. Domnívám se tedy, že program prošel jazykovou korekturou, jak tvrdí realizátoři.

- p) *Je program ve všech dílčích výstupech na potřebné jazykové, stylistické a grafické úrovni?*

Stylistická a jazyková úroveň je v pořádku. Grafickou stránku určuje pevně daná šablona.

- q) *Je program ve všech dílčích výstupech zpracován tak, že splňuje všechny požadavky uvedené v Kritériích kvality digitálních vzdělávacích zdrojů podpořených z veřejných rozpočtů: http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/21071/kriteria_kvality_digitalnich_vzdelavacich_zdroju.pdf?*

Ano, program splňuje všechny požadavky uvedené v Kritériích kvality digitálních vzdělávacích zdrojů. Je k dispozici pod veřejnou licenci na veřejném internetu ve formátu PDF. Dále je odborně správně a v souladu s českým kurikulem pro základní školy, Ústavou a právními předpisy ČR. Jeho didaktické a metodické zpracování hodnotím jako kvalitní. Konečně je uživatelsky přívětivý nakolik mu to formát šablony dovolí.

- r) *Doložil příjemce, jak nabídl program ke zveřejnění na portálech uvedených v Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část?*

Příjemce doložil nabídku portálu www.rvp.cz.

- s) *Jak hodnotíte celkovou odbornou úroveň programu?*

Celková odborná úroveň programu je vysoká, jedná se o kvalitní program, který metodicky obohatí současnou vzdělávací praxi.

6

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

3. Zhodnocení programu z didaktického hlediska

a) *Jsou zvolené metody, postupy a formy výuky/realizace programu vhodné?*

Zvolené metody a formu realizace programu považují za vhodné a ze vzdělávacího hlediska produktivní. Žáci si z programu odnesou formující zážitek podpořený reflexí vztaženou k jejich každodennímu životu. Což je situace, která v současné školské vzdělávací praxi v oblasti rozvoje občanských kompetencí (a kompetencí pro demokratickou kulturu) chybí.

b) *Odpovídají zvolené metody, postupy a formy dané cílové skupině?*

Zvolené metody a forma realizace programu odpovídají věku, energii a specifikům cílové skupiny.

c) *Odpovídá obsah a odborná náročnost programu zvolené cílové skupině?*

Představený obsah a náročnost programu odpovídají věku, zkušenostem a specifikům cílové skupiny.

d) *Pokud je program určen pro děti a žáky, jsou zohledněny věkové zvláštnosti dané cílové skupiny?*

Ano, program považují za odpovídající věku cílové skupiny.

e) *Pokud je program určen pro pedagogy, jsou z hlediska andragogiky zvoleny odpovídající formy výuky?*

Netýká se.

f) *Je v programu zvolena a realizována vhodná forma motivace cílové skupiny?*

Program zapojuje pestré aktivity, které udrží soustředěnost žáků. Současně realizátoři pracují s dynamikou skupiny formou nejrůznějších vzpruh a krátkých aktivizačních vstupů (včetně opakující se aktivity Životopis tak, aby ji mohlo absolvovat co největší množství žáků). Domnívám se tedy, že motivace cílové skupiny je ošetřena vhodně.

g) *Jsou využity vhodné aktivizační metody?*

Ano, jsou zařazeny ledolamky (tzv. icebreakery) a vzpruhy (tzv. energizery). Navíc je program pestře vystaven na aktivitách různého typu – kooperační, strategické, kreativní (divadelní) ad.

h) *Jsou v programu využívány vhodné didaktické pomůcky?*

Použité pomůcky jsou vhodné.

i) *Je metodika programu zpracována na potřebné didaktické úrovni?*

Ano, metodika programu je zpracována kvalitně, detailně a na potřebné didaktické úrovni.

j) *Obsahuje program všechny potřebné materiály, prezentace, odborné texty, baterie příkladů dobré praxe, seznam doporučené literatury, internetové odkazy, klíče k listům úkolů, křížovek, kvízů, poznatky z ověření v praxi atd.?*

Ano, program je doplněn kompletní sadou materiálů pro lektory.

k) *Jak hodnotíte celkovou didaktickou úroveň programu?*

7

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Prožitkový program „Dokážeme víc, než si myslíme“ považuji za velice kvalitní z didaktického i metodického hlediska. Navíc snadno přenositelný a realizovatelný i jinými subjekty.

Případné další komentáře/poznámky k programu

Nemám žádné další komentáře.

Potvrzuji soulad tohoto programu se zaměřením výzvy, se strategickými dokumenty, s pojetím Kompetencí pro demokratickou kulturu a s požadavky na výstupy aktivity č. 7, které jsou uvedeny v Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část (navazující dokument výzvy Budování kapacit pro rozvoj škol II). Program je zpracován kompletně a je na potřebné odborné a didaktické úrovni.

	Jméno, příjmení, titul	Datum a místo	Podpis
Zpracoval/a	Mgr. Jan Froněk, Ph.D.	15. 4. 2019	

8

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Výzva Budování kapacit pro rozvoj škol II
Povinně volitelná aktivita č. 7

Odborný a didaktický posudek programu

I.

Příjemce	CEDU – Centrum pro demokratické učení, o.p.s.
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008093
Název projektu	Demokracie zážitkem
Název vytvořeného programu	Dokážeme víc, než si myslíme: pro žáky 3 - 5. roč. ZŠ (2x8h ve škole)
Pořadové číslo zprávy o realizaci, ke které je posudek dokládán	2.

II.

1. Celkové zhodnocení programu
<p>a) <i>Je název programu srozumitelný a vyjadřuje jeho obsah?</i></p> <p>„Dokážeme víc, než si myslíme: pro žáky 3 - 5. roč. ZŠ (2x8h ve škole)“ Název je srozumitelný a zcela vyjadřuje obsah kursu.</p> <p>b) <i>Odpovídá název programu názvu, který příjemce uvedl do přílohy žádosti o podporu Přehled vytvářených programů a zvolených tematických oblastí?</i></p> <p>Ano.</p> <p>c) <i>Je jasně stanoven cíl programu?</i></p> <p>Ano, cíle programu jsou jasně vytyčeny na začátku programu.</p> <p>d) <i>Je dosažení vzdělávacího cíle programu reálné?</i></p> <p>Ano, považuji dosažení vzdělávacích cílů tohoto programu za reálné.</p> <p>e) <i>Je vzdělávací cíl stanoven v souladu s Kompetencemi pro demokratickou kulturu – viz kap. 2 Pravidel pro žadatele a příjemce – specifická část?</i></p> <p>Ano, vzdělávací cíle programu jsou stanoveny v souladu s KDK.</p>

1

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

f) *Pokud je program určen dětem a žákům, jsou rozvíjeny odpovídající klíčové kompetence? Je vzdělávací cíl stanoven v souladu s příslušným RVP?*

Ano, v programu jsou vyjmenovány klíčové kompetence, které program rozvíjí, a jsou podle RVP.

g) *Pokud je program určen pedagogům, odpovídá vzdělávací cíl programu potřebám jejich pedagogické praxe?*

h) *Je jasně stanovena cílová skupina?*

Ano, žáci 3. - 5. roč. ZŠ.

i) *Odpovídá zvolená cílová skupina programu údaj, který uvedl příjemce do přílohy žádosti o podporu Přehled vytvářených programů a zvolených tematických oblastí?*

Ano, odpovídá.

j) *Odpovídá zaměření a obsah programu zvolené cílové skupině?*

Program odpovídá zaměřením i obsahem aktivit zvolené cílové skupině ve všech hlediscích.

k) *Pokud se jedná o program s uzpůsobením pro žáky se SVP ve smyslu společného vzdělávání, je splněna podmínka, že jej mohou žáci se SVP bez problému absolvovat?*

l) *Odpovídá obsah a pojetí programu Kompetencím po demokratickou kulturu a pojetí aktivity č. 7 ve výzvě?*

Ano, obsah modelu KDK odpovídá. Odpovídá i stanovení výzvy a aktivity č. 7.

m) *Není koncepce programu v rozporu s pojetím Kompetencí po demokratickou kulturu a pojetím aktivity č. 7 ve výzvě?*

Program není v rozporu s KDK, ani pojetím aktivity č. 7.

n) *Odpovídá obsah programu zvolené tematické oblasti (viz kap. 5.2.4 Pravidel pro žadatele a příjemce – specifická část), kterou příjemce uvedl do přílohy žádosti o podporu Přehled vytvářených programů a zvolených tematických oblastí?*

Ano, odpovídá.

o) *Odpovídá hodinová dotace obsahu a cílům programu?*

Ano, odpovídá.

p) *Je program zpracován na dostatečné grafické úrovni s využitím vzoru přílohy pro vzdělávací program (viz vzor na webu MŠMT)?*

Ano, je podle šablony MŠMT.

2

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

q) *Je program zpracován ve všech částech, které obsahuje vzor přílohy pro vzdělávací program (viz vzor na webu MŠMT)?*

Ano, program je zpracován kompletně podle šablony MŠMT.

r) *Obsahuje program všechny povinné dílčí výstupy vzdělávacího programu tak, jak jsou uvedeny v popisu aktivity č. 7 v Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část?*

Ano.

s) *Obsahuje program všechny povinné dílčí výstupy vzdělávacího programu minimálně tak, jak je příjemce uvedl v příloze žádosti o podporu Přehled klíčových výstupů k naplnění indikátorů projektu ESF?*

Ano.

t) *Proběhlo ověření programu dle podmínek uvedených v Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část – viz kap. 2 a kap. 5.2.4?*

Podle všeho ano.

u) *Je součástí finální verze programu Zpráva o ověření programu v praxi (viz vzor na webu MŠMT)? Byly do finální verze programu skutečně zapracovány poznatky z ověření programu v praxi?*

Ano, závěrečná zpráva tam je.

v) *Vypořádal a zpracoval příjemce Vaše případné připomínky a návrhy, pokud jste je před vypracováním této finální verze posudku vznesl/a?*

Příjemce zpracoval vše, o čem jsme diskutovali.

w) *Jaké jsou slabé a silné stránky programu?*

Silné stránky:

1. Kurs je hezky rámován mottem „Dokážeme víc, než si myslíme.“ Soustředí se díky tomu na určený cíl a žákům to pomůže si uvědomit, co to skutečně znamená.
2. Jedná se o prožitkový program. Nejde o znalosti a trénink nepoužitelných dovedností, ale o životu blízké zážitky.
3. Díky kooperačním aktivitám si žáci vyzkouší ve starém kolektivu nové role.
4. Lektoři/ realizátoři vedou po každé aktivitě reflexe. Výtěžnost zážitků bude tedy daleko větší. Žáci se skutečně něco naučí a pojmenují si, co to je.

Slabé stránky nevidím v tuto chvíli žádné.

x) *Jak hodnotíte celkové zpracování programu a jeho kvalitu? Vložte slovní hodnocení. Pokud byste měl/a program ohodnotit známkou, jakou mu udělíte? Známkování jako ve škole, tj. od jedničky (nejlepší hodnocení) do pětky (nejhorší hodnocení).*

Program je velmi pestrý – teoretičtější (sedavější) aktivity jsou proloženy kooperačními (pohybovými) aktivitami. Zároveň se v programu otevírá velké téma změny a jak jí dosáhnout, a to velmi vstřícným způsobem (divadlo). Myslím, že je tak zaručena vysoká soustředěnost takto malých žáků. Programu bych dal jedničku.

y) *Doporučujete program k realizaci tvůrcem programu?*

3

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Ano.

z) *Doporučujete program k realizaci i dalšími subjekty?*

Ano. I učitelé by měli takto detailně rozepsaný program zvládnout bez dalších zkušeností se zážitkovou pedagogikou.

2. Zhodnocení programu z odborného hlediska

a) *Je program ve všech dílčích výstupech zpracován kvalitně a na potřebné odborné úrovni?*

Ano, přijde mi zpracován velmi kvalitně.

b) *Je z odborného hlediska program koncipován logicky?*

Ano, program je logický. Řetězení aktivit dává smysl.

c) *Je program ve všech dílčích výstupech zpracován dostatečně přehledně?*

Ano.

d) *Jsou jednotlivé obsahové části programu propojeny, existuje potřebná návaznost jednotlivých obsahových celků?*

Ano.

e) *Odpovídá odborná úroveň programu současným poznatkům a je dostatečně aktuální?*

Ano. Program pracuje se zážitkovou pedagogikou, která je aktuální a školám nepříliš známá.

f) *Je program z odborného hlediska zpracován v souladu s Kompetencemi pro demokratickou kulturu?*

Ano.

g) *Je program ve všech dílčích výstupech dostatečně podrobně rozpracován (tj. tak, aby mohl být bez problémů realizován bez dalšího doplňování obsahu učiva apod. i jiným subjektem, v jiné škole)?*

Ano. Domnívám se, že ho takto může realizovat kdokoliv, kdo si věří na to, realizovat program vystavěný na principech zážitkové pedagogiky. Současně protože se odehrává ve škole, neměl by být problém ho realizovat pro kohokoliv činného v oblasti práce s dětmi.

h) *Je program ve všech dílčích výstupech zpracován tak, že je možná jeho bezproblémová přenositelnost (vyjma částí programu, které jsou popř. vázány na konkrétní region, konkrétní objekt atd., popř. obsahuje program varianty pro jiný region, objekt nebo metodický návod na možnou úpravu pro realizaci v jiném regionu, objektu apod.)?*

Program se koná ve škole, takže nevidím nejmenší problém s jeho realizací kdekoliv.

i) *Pokud je program určen pedagogickým pracovníkům, je zpracován ve formě odpovídající požadavkům na akreditované programy DVPP: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/akreditace-v-systemu-dvpp?>*

4

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

j) *Pokud je program určen pedagogickým pracovníkům a obsahuje distanční část, je zpracován dle akreditačních požadavků na programy DVPP s distanční částí: <http://www.msmt.cz/file/36202?>*

k) *Je soubor odkazů na materiály, které byly pro danou problematiku vytvořeny v předchozích projektech, dostatečně rozsáhlý, jsou anotace výstižné a jsou odkazy funkční?*

Ano.

l) *Je terminologie používaná ve všech dílčích výstupech na odpovídající odborné úrovni, popř. je v odůvodněných případech dostatečně vysvětlena?*

Ano.

m) *Obsahuje program potřebné odkazy na použité zdroje?*

Ano.

n) *Jsou citace uváděny v souladu s platnou normou?*

Ano.

o) *Prošel program ve všech dílčích výstupech jazykovou korekturou?*

Realizátoři tvrdí, že ano. Na jazykové vady jsem nenarazil.

p) *Je program ve všech dílčích výstupech na potřebné jazykové, stylistické a grafické úrovni?*

Ano.

q) *Je program ve všech dílčích výstupech zpracován tak, že splňuje všechny požadavky uvedené v Kritériích kvality digitálních vzdělávacích zdrojů podpořených z veřejných rozpočtů: http://clanky.rvp.cz/wp-content/uploads/prilohy/21071/kriteria_kvality_digitalnich_vzdelavacich_zdroju.pdf?*

Ano. Rozpor jsem nenašel.

r) *Doložil příjemce, jak nabídl program ke zveřejnění na portálech uvedených v Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část?*

Podle všeho ano.

s) *Jak hodnotíte celkovou odbornou úroveň programu?*

Prožitkový program na dva dny ve škole je vystaven kvalitně. V programu se střídají typy aktivit tak, aby se udržela pozornost žáků (sedací s běhávými, kooperační s individuálními). Zároveň je rámován mottem „Dokážeme víc, než si myslíme.“ Reflexe aktivit jsou detailně popsány. Odborná úroveň programu mi přijde vysoká.

5

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

3. Zhodnocení programu z didaktického hlediska

a) Jsou zvolené metody, postupy a formy výuky/realizace programu vhodné?

Metody a postupy realizace vycházejí ze zážitkové pedagogiky, jejíž zásady a principy respektují. Pro žáky mi přijdou vhodné a dokonce doporučeníhodné. Program tvoří kompaktní celek.

b) Odpovídají zvolené metody, postupy a formy dané cílové skupině?

Ano.

c) Odpovídá obsah a odborná náročnost programu zvolené cílové skupině?

Ano.

d) Pokud je program určen pro děti a žáky, jsou zohledněny věkové zvláštnosti dané cílové skupiny?

Ano.

e) Pokud je program určen pro pedagogy, jsou z hlediska andragogiky zvoleny odpovídající formy výuky?

f) Je v programu zvolena a realizována vhodná forma motivace cílové skupiny?

Ano, program je pestrý a zařazuje vícero typů aktivit. Žáci budou soustředění a motivováni.

g) Jsou využity vhodné aktivizační metody?

Ano. V programu je jich dostatek.

h) Jsou v programu využívány vhodné didaktické pomůcky?

Ano.

i) Je metodika programu zpracována na potřebné didaktické úrovni?

Ano.

j) Obsahuje program všechny potřebné materiály, prezentace, odborné texty, baterie příkladů dobré praxe, seznam doporučené literatury, internetové odkazy, klíče k listům úkolů, křížovek, kvízů, poznatky z ověření v praxi atd.?

Ano.

k) Jak hodnotíte celkovou didaktickou úroveň programu?

Zážitkový program mi přijde kvalitní a z didaktického hlediska má jak žákům, tak i přihlízejícím učitelům, rozhodně co nabídnout. Učitelé se navíc mohou naučit některé nové aktivity, které zařadí do své školní praxe.

6

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

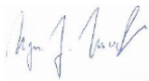

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Případné další komentáře/poznámky k programu

Potvrzují soulad tohoto programu se zaměřením výzvy, se strategickými dokumenty, s pojetím Kompetencí pro demokratickou kulturu a s požadavky na výstupy aktivity č. 7, které jsou uvedeny v Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část (navazující dokument výzvy Budování kapacit pro rozvoj škol II). Program je zpracován kompletně a je na potřebné odborné a didaktické úrovni.

	Jméno, příjmení, titul	Datum a místo	Podpis
Zpracoval/a	Mgr. Jaroslav Novák	20. 6. 2019	

7

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

8 Příloha č. 5 – Doklad o provedení nabídky ke zveřejnění programu

Doklad o komunikaci s portálem www.rvp.cz

The screenshot shows a Gmail interface. The search bar contains 'pevna'. The email list on the left shows 'Doručená pošta' (1), 'Odloužené', 'Odeslané', 'Koncepty' (2), and 'Antikomplex'. The selected email is from Veronika Pevná to Tereza Vavrová, dated 24.6.2019 at 14:17. The email content is as follows:

po 24. 6. 2019 v 14:17 odesílatel Veronika Pevná <veronika.pevna@cedu.cz> napsal:

Hezký den, paní Hublová,

mám na Vás dotaz. Potřebovali bychom v rámci projektu OP VVV zveřejnit programy zážitkových kurzů pro žáky. Jak to máme udělat? Mohu to nahrát přímo po přihlášení do našeho CEDU účtu nebo to mám poslat Vám? Jak to běžně probíhá?

Předem děkuji za odpověď.

S pozdravem a přáním všeho dobrého

Veronika Pevná
koordinátorka komunikace
CEDU - Centrum pro demokratické učení, o.p.s.
Tel. (+420) 774 318 606
www.skolaprodemokracii.cz

Škola pro demokracii

The screenshot shows a Gmail interface. The search bar contains 'pevna'. The email list on the left is the same as in the previous screenshot. The selected email is a reply from Pavlína Hublová to Veronika Pevná, dated Monday, June 24, 2019 at 2:41 PM. The email content is as follows:

From: Pavlína Hublová <pavlina.hublova@nuv.cz>
Sent: Monday, June 24, 2019 2:41 PM
To: Veronika Pevná <veronika.pevna@cedu.cz>
Subject: Re: Dotaz

Dobrý den paní Pevná

Našla jsem dva návody - sice jsou uzpůsobeny pro práci ve skupině s jiným názvem, ale základní informace z nich jistě získáte - jak vytvořit pohled, jak vložit textové pole a jak vložit soubor.
Jinak obecné tipy pro práci s Digifolium najdete také přímo na portálu: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=8094>

S pozdravem a přáním příjemného dne

Mgr. Pavlína Hublová
koordinátorka referátu pro správu a rozvoj
Metodického portálu RVP.CZ
[+420 777 769 418](tel:+420777769418)

po 24. 6. 2019 v 14:17 odesílatel Veronika Pevná <veronika.pevna@cedu.cz> napsal:

Hotové programy dodáme na portál po jejich finálním schválení.

9 Nepovinné přílohy

Pozn. Připojte případné další přílohy programu dle potřeby.

